

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**SINIF EĞİTİMİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN
ADAYLARININ ÇOCUK - MEDYA İLİŞKİSİNE DAİR
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİZEM GÜR

Tez Danışmanı

PROF. DR. MEHMET KAAAN DEMİR

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SINIF EĞİTİMİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ÇOCUK - MEDYA İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİZEM GÜR

Tez Danışmanı

PROF. DR. MEHMET KAAN DEMİR

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Gizem GÜR tarafından Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR yönetiminde hazırlanan ve **25/01/2023** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Sınıf Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çocuk - Medya İlişkisine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Temel Eğitim Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

(Danışman)

Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN

Doç. Dr. Burcu SEZGİNSOY ŞEKER

İmza

.....

.....

.....

Tez No : 10520775

Tez Savunma Tarihi : 25/01/2023

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

...../...../2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Gizem GÜR

25/01/2023

TEŞEKKÜR

Medya, kitle iletişim araçlarını kapsayan geniş bir kavramdır. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler medya kavramının güncellenmesine neden olmuştur. Yeni medya, günlük hayatımızda daha fazla yer edinmektedir. Medyanın hayatımızda etkileri kaçınılmaz bir gerçektir. Medya; gelişimini henüz tamamlamamış çocukları, yetişkinlere göre daha fazla etkilemektedir.

Çocuklar vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu medya ile geçirmektedir. Medyanın, olumlu etkileri sınırlıyken olumsuz etkileri oldukça fazladır. Çocuğu olumsuz etkilerden korumak aile, öğretmen ve toplumun görevidir. Öğretmen adayları, çocuk ve medya ilişkisini henüz öğretmen olmadan düşünüp bu konuda farkındalık kazanmalıdır. Literatürde, öğretmen adaylarının bu konudaki görüşlerine başvuran bir çalışma bulunmamıştır. Bu sebeple çalışmanın öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problemi, önemi ve amacının ne olduğuna, sınırlılıklarına ve varsayımlarına değinilmiştir. İkinci bölümde araştırma içeriğiyle ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanma süreci, verilerin analiziyle ilgili bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde verilerden hareketle ulaşılan bulgular ve yoruma yer verilmiştir. Beşinci bölümde araştırmanın sonucu, tartışma ve öneriler başlıkları yer almıştır.

Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk - medya ilişkisine dair görüşlerinin değerlendirilmesi başlıklı çalışmamın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca kendisinden ilham aldığım, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir'e ilgisi, sabrı, yardımları ve her zaman yanımda olduğu için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Eğitim hayatım boyunca bizlerden ilgisini, emeğini esirgemeyen tüm öğretmenlerime teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Her zaman yanımda olan, ilgi ve desteklerini esirgemeyen, okul hayatımız boyunca çaba gösteren annem Nursel Demir'e, babam Ali Demir'e, her zaman destekçim ve

arkadaşım olan kız kardeşim İrem Bildik'e tüm kalbimle teşekkürlerimi sunuyorum. Tezi hazırlama süresince yanımda olan kıymetli eşim Çağdaş Gür'e ilgisi, sabrı, yardımları için tüm kalbimle teşekkürlerimi sunuyorum

Gizem GÜR
Çanakkale, Ocak 2023

ÖZET

SINIF EĞİTİMİ VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUK - MEDYA İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gizem GÜR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

25/01/2023, 96

Medya, günümüzde teknolojik gelişmelerin artmasıyla daha önemli bir kavram haline gelmiştir. Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk - medya ilişkisine dair görüşlerinin değerlendirilmesi bu çalışmanın temel amacıdır. Bu amaç doğrultusunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği programlarında okuyan 41 öğretmen adayı çalışmaya katılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanan veriler, Nvivo 11 paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda kodlar, kodlara ait temalar ve frekans tabloları elde edilmiştir. Çalışma sonunda öğretmen adayları medya kavramını farklı metaforlarla tanımlamışlardır. “Temel ihtiyaç” medya ve çocuk ilişkisi için en çok tekrarlanan metafor olmuştur. Öğretmen adayları, medya okuryazarı olmanın önemini çoğunlukla öğrencilere faydalı olmak için istemektedirler. Öğretmen adayları, medya kullanım yaşının düşmesini eğitici içeriklere ulaşma açısından gerekli olarak değerlendirmiş ve okul öncesi dönemde medyayla etkileşimi öğrenmeye destek vermesi açısından gerekli bulmuşlardır. Öğretmen adaylarına göre, okul öncesi dönemde medya kullanımının olumsuz yönleri bilişsel gelişim, sosyal duygusal gelişim, sağlık sorunları gibi alanlarda olmaktadır. Öğretmen adaylarına göre, daha fazla olumsuz etki bırakan medya aracı televizyon, medya içeriği ise sosyal medya olmuştur. Öğretmen adayları, medya kullanımının olumlu ve olumsuz özelliklerini açıklayarak, velilere, program yapımcılara ve kurumlara önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmen adaylarının öğretmenlere önerileri, çocuk ve aile ile işbirliği olmuştur, velilere önerileri ise

içerik denetimi yapmaları olmuştur. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, program yapıcıları çocuk ve medya programları açısından yeterince duyarlı bulmamıştır. Kurumlara önerilerinde ise denetim ve yaptırım cevapları daha fazla söylenmiştir. Öğretmen adayları son olarak kendilerinin medya kullanımı konusundaki duyarlılığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Kitle iletişim araçları, Sınıf eğitimi öğretmen adayları, Okul öncesi eğitimi öğretmen adayları

ABSTRACT

EVALUATION OF THE OPINIONS OF PRE-SERVICE TEACHERS OF CLASSROOM EDUCATION AND PRE-SCHOOL EDUCATION ON THE CHILD- MEDIA RELATIONSHIP

Gizem GÜR

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Education Science

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

25/01/2023, 96

Media has become a quite important concept nowadays with the increase of technological developments. The main purpose of this study is to evaluate the opinions of pre-service teachers of classroom education and preschool education on the child-media relationship. In line with this purpose, 41 teacher candidates studying in Classroom Education and Preschool Education programs at Çanakkale Onsekiz Mart University participated in the study. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. Semi-structured interview forms were used as a data collection technique. The collected data were analyzed with Nvivo 11 package program. As a result of the analyzes, codes, themes of codes and frequency tables were obtained. At the end of the study, teacher candidates defined the concept of media with different metaphors. “Basic need” has been the most repeated metaphor for the media and child relationship. Teacher candidates often want the importance of being media literate in order to be useful to students. Teacher candidates assessed the decrease in the age of media use as necessary in terms of accessing educational content and found it necessary in terms of supporting learning to interact with the media in the preschool period. According to teacher candidates, the negative aspects of media use in the preschool period are in areas such as cognitive development, social affective development, and health problems. According to the teacher candidates, the media tool that has more negative effects is television, and the media content is social media. Teacher candidates explained the positive and negative characteristics of media use and made suggestions to parents, program makers and institutions. The suggestions of the teacher

candidates to the teachers were about cooperation with the child and the family, and the suggestions to the parents were to conduct a content audit. The majority of teacher candidates did not find the program makers sensitive enough in terms of children's and media programs. In their suggestions to the institutions, the audit and sanction answers were said more. Finally, the teacher candidates indicated their sensitivity about the use of media.

Keywords: Media, Mass communication tools, Classroom teacher candidates, Preschool teacher candidates

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2.1. Alt Amaçlar.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Medya.....	8
2.1.1. Kitle İletişim Araçları.....	8
2.1.2. Yeni Medya.....	10
Yakınsama.....	13
Kitleselleştirme.....	13
Kullanıcıyla Etkileşim Özelliği.....	14
Erişim Kolaylığı ve Taşınabilirlik.....	14

Kişiselleştirme.....	14
Hızlı ve Ucuz Medya.....	15
Depolama ve Arşiv Olanakları.....	15
2.1.3. Medyanın İşlevleri.....	15
Haber ve Bilgi Verme.....	16
Eğitim.....	16
Eğlendirme.....	17
Kamuoyu Oluşturma.....	17
Toplumsallaştırma.....	18
Kültürel Değerlerin Korunması ve Aktarım.....	18
2.1.4. Okuryazarlık.....	19
2.1.5. Medya Okuryazarlığı.....	20
2.1.6. 21. Yüzyılda Medyanın Önemi.....	23
2.2. Çocuk.....	26
2.2.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk.....	26
Duyuşsal Gelişim.....	27
Bilişsel Gelişim.....	28
Sosyal Gelişim.....	29
2.2.2. İlkokul Dönemi Çocuk.....	30
Duyuşsal Gelişim.....	31
Bilişsel Gelişim.....	31
Sosyal Gelişim.....	32
2.3. Çocuk ve Medya.....	32
2.3.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk ve Medya.....	34
2.3.2. İlkokul Dönemi Çocuk ve Medya.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	38
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Aracı.....	39
3.4. Verilerin Toplanması.....	39
3.5. Verilerin Analizi.....	40
3.6. Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.	Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Medya İlişkisine Dair Metaforlarına Ait Bulgular.....	42
4.2.	Medya Okuryazarlığının Önemine Ait Bulgular.....	44
4.3.	Medya Kullanım Yaşının Düşmesine Ait Bulgular.....	47
4.4.	Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşiminin Olumlu Yanlarına Ait Bulgular	50
4.5.	Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşiminin Olumsuz Yanlarına Ait Bulgular.....	53
4.6.	Medya Unsurlarının Çocuklar İçin Olumsuz Yanlarına Ait Bulgular.....	55
4.7.	Program Yapıcıların Duyarlılığına Ait Bulgular.....	60
4.8.	Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmak İçin Öğretmenlere Önerilere Ait Bulgular.....	63
4.9.	Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmak İçin Velilere Önerilere Ait Bulgular.....	65
4.10.	Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmak İçin Kurumlara Önerilere Ait Bulgular.....	67
4.11.	Öğretmen Adaylarının Kendilerini Bilinçli Hissetme Durumuna Ait Bulgular.....	69

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1.	Sonuç.....	74
5.2.	Tartışma.....	76
5.3.	Öneriler.....	81
KAYNAKÇA		83
EKLER		I
EK 1. ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL İZİN BELGESİ		I
EK 2. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU UYGULAMA İZİNİ.....		II
EK 3. GÖNÜLLÜ ONAM FORMU.....		III
EK 4. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI.....		IV

SİMGELER VE KISALTMALAR

RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Medya İlişisine Dair Metaforları	42
Tablo 2	Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Medya İlişisine Dair Metaforların Kategorileri	43

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Medya Okuryazarı Olmanın Önemi	44
Şekil 2	Medya Kullanım Yaşının Düşmesi	48
Şekil 3	Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşimin Olumlu Yanları	51
Şekil 4	Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşimin Olumsuz Yanları	53
Şekil 5	Medya Araçları	56
Şekil 6	Medya İçerikleri	57
Şekil 7	Program Yapıcıların Duyarlılık Düzeyi	60
Şekil 8	Öğretmenlere Öneriler	63
Şekil 9	Velilere Öneriler	65
Şekil 10	Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmak İçin Kurumlara Öneriler	67
Şekil 11	Öğretmen Adaylarının Yeterli Bilince Sahip Olma Durumu	70

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, araştırmanın amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İlk çağlardan beri insanlar içlerindeki merak duygusu sayesinde yeni şeyler keşfetmeyi amaç edinmiştir. Elektriğin keşfi, telefonun icadı gibi önemli gelişmeler ile insan yaşamını daha kolay hale getirmiştir. Sürekli gelişen ve ilerleyen bu yaratıcı üretim süreci teknoloji olarak tanımlanabilir (Özyurt ve Badur, 2020). Günümüzde yaşadığımız çağ ile ilgili; bilgi çağı, dijital çağ gibi isimlendirmeler söz konusudur. Teknolojide yaşanan değişimler medya kavramını geliştirmektedir. Medya kavramı, kitle iletişimini sağlayan teknolojik araç gereçleri kapsarken aynı zamanda akıllara ilk olarak internet, televizyon, cep telefonu, radyo, gazete gibi insanların haberleşmesini, iletişim kurmasını sağlayan araçlar gelmektedir (Karaboğa, 2018).

0-18 yaş arasında olan tüm bireyler genelde tüm toplumlarda çocuk olarak kabul edilirler. 18 yaş ise yetişkinliğin, ergenliğin sınırı olarak görülür (Pembecioğlu, 1997). Farklı bir tanıma göre çocuk, bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişim döneminin içerisinde bulunan insan olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2001). Kitle iletişim araçlarının yetişkinlerin hayatlarına olduğu gibi çocukların hayatlarına da etkileri büyüktür. Çocukların günlük yaşantısında büyük önem sahibi olan kitle iletişim araçları, çocuklar üzerinde bilişsel, duyuşsal, sosyal açılarından etkiler bırakmaktadır (Tüzün, 2002).

İnternet, bilgisayar, televizyon, cep telefonu, bilgisayar oyunları ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarının gelişimi davranışsal bağımlılıklara yol açarak yeni duygusal durumlar ortaya çıkarmıştır. Yaşanan davranışsal bağımlılıklar önemli sonuçlar meydana getirmektedir. Sanal dünyanın çocuklar üzerinde bıraktığı bu etkiler olumlu ve olumsuz iki şekilde gerçekleşebilmektedir. Tartışmalar olumlu ve olumsuz iki durum üzerinden

yapılmaktadır. Küçük yaşlarda teknolojiyle karşılaşmanın çocuklara faydalı olacağı görüşüne karşın teknolojinin yanlış kullanıldığı takdirde çocuk gelişimini olumsuz etkileyeceği, sağlık sorunlarına neden olabileceği görüşleri mevcuttur (Arısoy, 2009; Griffiths, 1995).

Yeni medya teknolojilerinin kullanım sıklığının artması, çocuklar için günlük yaşam deneyimlerinin vazgeçilmez bir parçası olması, çocukların gerçek dünyayla olan bağının azalması, dış mekan oyunlarından günden güne vazgeçilmez olması çocuklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Çocukların medya araçlarına ayırdıkları sürenin artması ekran bağımlılığının artmasına neden olmaktadır. Akranlarla ve diğer insanlarla yaşanan yüz yüze iletişimin azalması bireysel oyunların artmasına neden olmaktadır (Rosen vd., 2014).

Medya araçları ile oynanan oyunlar çocuklar için sıra dışı ve eğlencelidirler, buna karşın oyunların birçoğu şiddet içeriğine sahiptir. Şiddet içeren oyunların amaçlarına bakıldığında şiddet, sorunları çözmek için başvurulması gereken bir yol olarak gösterilmektedir. Ayrıca amaca ulaşmak, kazanmak, daha çok kişiyi yönetmek için her yolun kullanılabilmesi mesajı verilmektedir. Çocuklar, ekran başında hareketsiz bir şekilde kalarak pasif alıcılar konumdadırlar. Bu sebeple çocuk çevresi ile bağ kurmakta zorlanmakta, temassız bir şekilde hayat sürmektedir. Bu durum, çocuğun ailesi ile oluşturduğu bağlarını da zedelemektedir (Toran vd., 2016).

Medya araçları kullanımının olumlu boyutlarına bakıldığında, bazı araştırmalar teknolojinin öğrenci öğrenmelerinde olumlu etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir (Khazaal, 2015). Araştırmalar, öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılan teknolojik içeriklerin öğrencilerin güdülenmesini arttırdığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin medyayla ilgili aşağıdaki alanlarda yeterli olmaları önem arz etmektedir (Blömeke, 2000):

- Öğrencilerin yaşantılarında medyanın etkilerini fark etmelerini sağlamak, bu etkileri okul etkinliklerine yansıtma,

- Medya ve eğitim öğretim tanımlarını bilerek, öğrencileri medya eğitiminin gerekçelerine özendirmek,
- Medya ve eğitim teknolojisi bağımlı geliştirip, eğitim öğretim etkinliklerinde medyadan yararlanmak,
- Medyayla ilgili okullarda çalışmalar düzenlemek,
- Medyanın doğru kullanım kültürünü geliştirmek amacıyla öğretmenin iyi bir medya okuryazarı olması, medya içeriklerini analiz edebilmesi, medya içerikleri üretebilmesi, eleştirel düşünme becerilerinden faydalanması gerekmektedir.

Öğretmenler medya kullanımına ilişkin sorumluluk aldıklarında, öğrencilere yardımcı olabileceklerdir. Böylece doğru medya kullanımının temelleri atılacaktır (İlbuğa, 2010). Medya kullanımının doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından bu oldukça önemlidir. Teknoloji ve medya konusunda öğretmenler gibi aileler, program yapıcılar, kurumlar da çocuklara karşı sorumludurlar. Çocukların teknoloji kullanımlarının artması medya ve çocuk ilişkisinin araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Medya ve çocuk ilişkisi teknoloji geliştikçe, değişikliklere uğrayacak güncel bir içeriktir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Teknoloji kullanımının günden güne arttığı küreselleşen dünyada, yaşanan gelişmeler bilgiye daha hızlı ve daha kolay erişilmesini sağlamaktadır. Yaşanan hızlı gelişmeler; eğitim, ticaret, sanayi, sağlık gibi birbirinden farklı alanlarda internet ve teknoloji kullanımının zorunlu hale gelmesine neden olmaktadır. Bunun sonucunda medya araçları ve internet bireylerin gündelik yaşamlarının önemli bir parçası olmaya başlamıştır (Gençer, 2011). Medyanın günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olması, yetişkinleri ilgilendirdiği kadar çocukları da ilgilendirmektedir. Çocuklar; televizyon, cep telefonu, tablet, bilgisayar gibi teknolojik medya araçlarını devamlı olarak kullanmaktadır (Akkuş ve ark., 2015).

Teknolojik aletlerin çocukların yaşamları üzerinde farklı etkileri mevcuttur. Medya araçları; çocukların gelişimleri, iletişim kurmaları, eğlenmeleri ve öğrenmeleri gibi birçok kavramı etkilemektedir (Aral ve Keskin, 2018). Öğretmenler ve öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisini yakından takip eden kişilerdir. Onların medya ve çocuk ilişkisine dair farkındalık kazanmaları oldukça önemlidir.

Medya ve çocuk kavramıyla ilgili fikirlerinin değerlendirilmesi gereken kişiler şüphesiz ki öğretmenlerdir. Öğretmenler, çocukların hayatlarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocukları medya konusunda bilinçlendirmek için öğretmenlerin eğitimler almaları gerekmektedir. Öğretmen adaylarına, eğitim hayatlarında ileride kapsamlı medya eğitimi verebilmelerini sağlayacak içerikler düzenlenmelidir. Medya eğitimi, kişinin dünya ile kendisi arasında bağ kurmasını sağlayacak önemli bir eğitimidir. Öğretmenler aracılığıyla, çocuklar medyaya karşı eleştirel bir tutum gerçekleştirebileceklerdir (Spanhel, 2001). Çalışmanın amacına ulaşabilmek için “Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk - medya ilişkisine dair görüşleri nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt Amaçlar

Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk - medya ilişkisine dair görüşlerini değerlendirebilmek amacıyla, aşağıdaki alt amaçlara ulaşmak hedeflenmiştir.

- 1) Öğretmen adayları, çocuk ve medya ilişkisini hangi metaforlarla açıklamaktadır?
- 2) Öğretmen adayları, medya okuryazarı olmanın önemini nasıl açıklamaktadır?
- 3) Öğretmen adayları, çocukların medya kullanım yaşının düşmesini nasıl değerlendirmektedir?
- 4) Öğretmen adayları, çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşiminin olumlu ve olumsuz yanlarını nasıl değerlendirmektedirler?
- 5) Öğretmen adayları, en çok hangi medya unsurunun çocuklar için daha fazla olumsuz etkilerinin olduğunu düşünmektedir?

6) Öğretmen adayları, çocukların medya ile etkileşimlerinde program yapıcılarının duyarlılık durumlarını nasıl değerlendirmektedir?

7) Öğretmen adaylarının çocuklarda medya kullanımının olumsuz etkilerini azaltmak için öğretmenlere, velilere, kurumlara önerileri nelerdir?

8) Öğretmen adayları, medya konusunda kendilerinin bilinçlilik durumlarını nasıl değerlendirmektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüz toplumlarının bilgi toplumu olması sebebiyle bireylerin bilgiye ulaşma şekilleri, bilgiyi öğrenme ve öğrendiklerini uygulama biçimleri, geleneksel topluma göre değişiklikler göstermektedir (Alkan vd., 1995). Medya ile medya araçları, teknolojik alanda meydana gelen gelişmelerle birlikte hayatımızdaki önemi artan kavramlardandır. Medya ile medya araçları, yaşam şekillerinden düşüncelere ve hatta kişisel tercihlerin şekillenmesine kadar pek çok konuda hissedilir bir biçimde yaşamımıza etki eder noktadadır (Şeylan, 2008). Medya, çocuk kültürünü şekillendiren çocukların duygu ve düşüncelerinin oluşmasında rol alan önemli toplumsal güçlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Çocuklar, eskiye göre çok erken yaşlardan itibaren medya araçlarını kullanmayı öğrenmekte, vakitlerinin büyük bir bölümünü internet ve televizyon başında geçirmekte böylece medya teknolojileri ile içli dışlı bir hayat sürdürmektedirler. Bu dünyada yeni doğan çocuk için “televizyon çocuğu” ve “bilgisayar çocuğu” nitelendirmeleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum, çocukların iletişim biçimini değiştirerek yüz yüze iletişim yerine dolaylı iletişim ve sosyalleşmenin azalması kitap okuma kültürünün yok olması görselliğe dayalı popüler kültür unsurlarının ön plana çıkması gibi sonuçları beraberinde getirmiştir (Karaboğa, 2018).

Çocukların medyayla olan ilişkisinin artması farklı sorunları beraberinde getirmektedir. Günümüzde medyanın çok güçlü bir dönüştürücü etkisi olduğu bilinirken çocukların günde 2-3 saat televizyon seyretmeleri daha az fiziksel etkinlik, daha az okuma aynı zamanda arkadaşlarla daha az zaman geçirme ve etkileşimde bulunmak anlamına gelmektedir (Strasburger ve Donnerstein, 1999). Çocuklar kitle iletişim araçlarının ürettiği eğlenceli, çekici, güzel, güçlü kahramanlarla özdeşleşip duygusal bağ kurmakta, onları taklit

etmekte, onların yaşam tarzlarına özenerek model almaktadırlar. Buna karşın anne-baba ve öğretmenlerin yavaş yavaş çocuğun ilgi duyduğu, model aldığı ana aktörler olmaktan çıktığı görülmektedir (Ertürk, 2011).

Bu araştırmada bilimsel merak uyandıran konu, medya ve çocuk ilişkisidir. Medya ve çocuk ilişkisi öğretmenler ve öğretmen adayları için oldukça önemlidir. Kitle iletişim araçları aracılığıyla verilen mesajların anlamlandırılmasında öğretmenlerin bilinçli olması gerekmektedir. Öğretmenler, çocuklara aldıkları mesajları anlamlandırmada yol göstermelidirler. Medya ve çocuk ilişkisi, artan önemi sebebiyle incelenmesi gereken bir konudur. Medyanın çocuklara olan etkisi düşünüldüğünde, şüphesiz öğretmenlerin bu konudaki görüşleri daha öğretmenliğe başlamadan önem kazanmaktadır. Bu sebeple araştırma, sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk- medya ilişkisine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesini hedeflemiştir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma aşağıdaki varsayımlardan yola çıkılarak yapılmıştır:

1) Araştırmaya katılan sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisine dair görüşlerini almak için hazırlanan soruları yansız ve içten bir şekilde cevaplamıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının görüşlerini değerlendirmeyi hedefleyen bu çalışma;

- 1) 2021-2022 Öğretim yılıyla,
- 2) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 41 öğretmen adayıyla,
- 3) Katılımcı öğretmen adaylarının görüşme formuna verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Medya: Medya kelimesi, araç, orta, ortam, aracı anlamına gelen “medium” kelimesinin çoğuludur (Nalçaoğlu, 2003).

Çocuk: Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız (TDK, 2022).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde araştırma konusuyla ilgili olarak medya, kitle iletişim araçları, medyanın işlevleri, okuryazarlık ve medya okuryazarlığı kavramlarıyla ilgili araştırmalara ve kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Medya

Toplumları bilgilendirmek, bilinçlendirmek konularında ön plana çıkan kavramlardan biri medya kavramıdır. Medya, önemini arttırarak sürdüren bir kavram olmaya devam etmektedir. Bilgi çağı olarak kabul edilen günümüz dünyasında, medya ile bilginin topluma ulaştırılması, geçmişte olduğundan daha çok önem kazanmaktadır (Dilber, 2014).

Medya kavramı kelime anlamı olarak araç, orta, ortam, aracı manasına gelen “medium” kelimesinin çoğuludur (Nalçaoğlu, 2003). Medya kavramı olarak, “oldukça kapsamlı bir kitleye seslenen ve bu kitleye uygun bilgi, haber, düşünce, görüş etkileşimini sağlayan iletişim araçlarının” hepsini kapsamaktadır (Cereci, 2013). İletişim araçlarına bakıldığında basılı, yazılı, sözlü ve görsel sembolleri barındıran her türlü iletişim araçlarını işaret eden medya kavramının içeriğine gazete, dergi, kitap ve broşür gibi basılı araçların yanı sıra televizyon, sinema, internet ve radyo gibi görsel-ışitsel kitle iletişim araçları da girmektedir (Mora, 2008). Bir başka tanıma göre bilgiyi karşı tarafa aktaran kitap, dergi, televizyon gibi her türlü araç medya şeklinde tanımlanabilmektedir (Kıncal ve Kartal, 2009).

2.1.1. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları, yazılı ve görsel ışitsel iletileri yaymak üzere iki gruba ayrılabilir. Gazete, dergi, ilan, broşür vb. yazılı kitle iletişim araçlarını oluştururken, radyo, televizyon, telefon vb. görsel ışitsel kitle iletişim araçlarını oluşturmaktadır (Uras, 1986). Kitle iletişim araçları geçmişten günümüze her dönemde önemli araçlar olmuşlardır. Kitle iletişim araçları teknolojiye bağlı olarak belli değişimler geçirmektedirler ama önemini hala korumaktadırlar.

Kitle iletişim araçlarının bazı özellikleri bulunmaktadır (Aziz, 2006; Çilenti, 1979);

- Kitle iletişim araçları bazı imkanlara sahiptir. Ulaştırmak istedikleri içerikleri geniş kitlelere kolayca ulaştırabilmektedir. Bu içerikler, bilgilendirme, haber verme, eğitme, kültür aktarımı, eğlenme, mal ve hizmetleri tanıtmaya gibi alanlarla ilgili olabilmektedir.
- Kitle iletişim araçları hayatımızda çok fazla yer alması gibi nedenlerle, bireyleri etkileme ve inandırma açısından oldukça güçlü bir etkiye sahiptir.
- Kitle iletişim araçları farklı yerlerde yaşayan insanlara hitap edebilmektedir. Uzak ve yakın kavramını değiştirmektedir.
- Kitle iletişim araçları geleneksel araçlara kıyasla düşünüldüğünde, kişilerin aktif olmadığı tek yönlü bir iletişim imkanı sunmaktadır

Kitle iletişim araçları doğru ve etkili kullanıldığında çocuklar ve yetişkinler için uygun öğrenme ortamları sunabilir. Geleneksel medya araçlarından televizyonun, her evde bulunması, sürekli kullanılması, etkileme ve alışkanlık oluşturma gücü düşünüldüğünde bireylere faydalı olabilmektedir. Televizyon, farklı duylara hitap ederek, kolay ulaşım ve anında iletişim sağlayarak kitle iletişim araçları arasında en güçlü ve etkilisi olarak düşünülmektedir (Çilenti, 1979). Televizyonun bu etkisi internetin kullanılmasıyla bile azalmadığına göre, güçlü bir iletişim aracı olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Günümüzde hala televizyonun her evde bulunması, yaygın olarak kullanılması, kolayca ulaşılıyor olması, kullanmak için beceri gerekmemesi gibi sebepler, medya okuryazarlığı konusunda en çok araştırma yapılan kitle iletişim aracı olduğu gerçeğini değiştirmemektedir (Bilici, 2017). Televizyon yetişkinlerin hayatında etkili olduğu kadar çocukların hayatında da çok etkilidir. Çocuklar televizyondan vazgeçememektedirler. Ancak vakitlerini televizyon karşısında geçiren çocuklar, düşünmeden aldıkları içeriklere karşı savunmasızdırlar (Engin, 2013). Çocukların televizyondan çok fazla etkilenmelerinin temel nedeni, televizyon içeriklerinin gerçek mi kurgu mu olduğunu ayırt edememelerinden kaynaklanmaktadır (Akşit ve Dönmez, 2011). Çocukların kitle iletişim araçları ile bağlılıkların sebeplerinin çocukların algılama biçimlerinden kaynaklandığını belirtebiliriz.

Çocuklar olumsuz haberlerden, yetişkinler gibi algılayamadıkları ve anlamlandıramadıkları için daha fazla etkilenmektedirler (Şeker ve Sine, 2012). Televizyon insanlar tarafından boş zamanları değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Bu açıdan kitap okuma gibi diğer becerilerin önüne geçen bir araçtır. Televizyon kullanım amaçlarının fazlalılığı ile insanların diğer işlere ayıracakları zamandan çalmaktadır (Mutlu, 1999).

Çocukların diğer kitle iletişim araçlarıyla ilişkisine bakıldığında, gazete okuma alışkanlığı ile ilgili yapılan araştırmalarda çok fazla gazete okuma alışkanlığı edinmedikleri görülmektedir (Bozkurt, 2012). Kitle iletişim araçlarından radyo, kolay ulaşılabilmesi açısından televizyon ile benzerlik göstermektedir. Radyo, sadece duyma duyusuna hitap ettiği için herhangi bir beceri olmadan dinlenebilir. İnsanlara maliyetsiz olarak, her yerden kolay ulaşım imkanı sunar (RTÜK, 2007). Sinema kitle iletişim araçları arasında insanlara eğlence imkanı sunan araçlardan biridir. Sinema eğlenmenin yanı sıra ekonomik açıdan da maliyetli bir araçtır. İnsanlar eğlenmek için maddi bir kaynak ödemek durumundadır. Bu sebeple kolay ulaşılan diğer kitle iletişim araçlarından ayrılmaktadır (Bozkurt, 2012).

İnternet kitle iletişim araçları arasında etkisi farklı bir araçtır. Medya kavramının değişikliğe uğrayıp yeni medya olarak adlandırılması internetin gelişmesiyle beraber olmuştur. İnternet, aktif iletişime imkan veren, uzak ve yakın kavramını değiştiren, insanlara bilgi, eğlence vb. alanlarda içerik sunan bir medya aracıdır (Aslan ve Basel, 2017). İnternet akıllı cep telefonları aracılığıyla kullanılabilmesi sebebiyle, günümüzde çok fazla kullanılmaktadır. İnternetin bireysel kullanıma imkan tanınması, aynı zamanda çok fazla kullanılmasını da sağlamıştır (Aslan, 2014).

2.1.2. Yeni Medya

İnsanlık teknolojinin gelişmesiyle iletişim alanında yeni bir döneme girmiştir. Haberleşme teknolojilerindeki gelişmeler, haber alma pratiklerinde de önemli değişimlere sebep olmuştur. İnternet öncesi var olan gazete, dergi, radyo gibi geleneksel araçlar yerini bilgisayar merkezli yeni bir iletişim pratiğine bırakmıştır. Yaşanan yeni dönemi isimlendirirken yeni medya çağı, ikinci medya çağı gibi kavramlar kullanılsa da aslında

yaşananlar çok daha detaylı ve derinlemesine incelenmesi gereken bir durumdur (Güngör, 2016).

Günümüzde, yeni iletişim ortamları yeni medya olarak adlandırılmaktadır. Yeni medya kavramı 1970'lerde, bilgi ve iletişim tabanlı araştırmalarda, sosyal, psikolojik, ekonomik, politik ve kültürel çalışmalar yapan araştırmacılar tarafından ortaya atılmış bir kavramdır. Ancak yetmişli yıllarda değinilen anlam, doksanlı yıllarda müthiş bir hız kazanan bilgisayar ve internet teknolojisi ile birlikte genişlemiş ve farklı boyutlara ulaşmıştır (Dilmen, 2007). Başka bir tanıma göre yeni medya, bütün bilinen farklı ortamları bir araya toplama yetisine sahip bir özelliğindedir. Buna "multi-medya" ya da çoklu ortam denilmektedir. Metin; durağan görüntü, hareketli görüntü, ses gibi ortamların birliktelikleri bu özelliği meydana getirmektedir (Dilmen, 2007). Yeni medya, geleneksel iletişim araçlarından çok daha farklıdır. İnternet, sayısal televizyon, VCD, DVD, GSM, WAP, GPRS, CD, etkileşimli CD, çift katmanlı DVD, Blu-Ray teknolojisi, mobil sistemler ve buna benzer sayısal teknolojilerin tümüne verilen genel bir addir. Yeni medya kapsamlı olduğu kadar, komplike bir yapıya da sahiptir (Törenli, 2005).

Yeni medya araçları ile ilgili olarak Richard Rogers'ın ortaya koymuş olduğu üç ana özelliği şu şekilde sıralamak mümkündür (Geray, 2003):

- Etkileşim (Interaction): İletişim sürecinde etkileşimin varlığına gerek duyulmaktadır. Bu sayede hem alıcı hem de verici birbirinden etkilenmektedir.
- Kitlesizleştirme (Demassification): Büyük bir kullanıcı grubu içinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilmektedir. Bu sayede herkese farklı mesajlar gönderilebilmektedir.
- Eşzamansızlık (Asenkron): Yeni iletişim teknolojileri bireye istediği zamanda mesaj gönderme veya alma imkanını sağlamaktadır. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırır.

Bilgisayar teknolojilerinin yanında internetin gelişimi ve yaygın kullanımı da yeni medyanın özelliklerinin oluşmasını sağlamıştır. Günümüzde internet, bilgisayarları hatta diğer kitle iletişim araçlarını birbirine bağlayacak potansiyele sahiptir. Bu noktada birbirine

bağlanan sadece bilgisayarlar ve kitle iletişim araçları değildir. İnternet bağlantısı aracılığıyla her türlü metin ve sayısal veri, hareketli ya da durağan görüntü, müzik ve ses içerikleri paylaşılabilen, bir noktadan diğerine aktarılabilir (Geray, 2003). Geleneksel medyada, neyin yayınlanacağına yalnızca gönderici veya bilgi kaynağı karar verirken, alıcı her zaman bilgiyi alan pozisyonundadır. Yeni medya ise, kullanıcıların sosyal ağ siteleri veya Facebook, Instagram ve Twitter gibi uygulamalar aracılığıyla bilgi, fikir, mesaj ve diğer içerikleri paylaşmak için çevrimiçi topluluklar oluşturdukları iki yönlü bir iletişim platformudur. Geleneksel medyada içerikler genel olarak belirli zaman dilimlerinde yayınlanırken yeni medyada zamandan bağımsız içerik yayınlanabilir. Özet olarak yeni medya geleneksel medyaya göre daha özgür bir mecra ve insanların daha fazla vakit geçirdiği alanlar olarak geleneksel medyadan bir adım öne çıkmaktadır (Khillar, 2020).

Yeni medyaya ayrılan zamanın artması, yeni medyanın günlük hayatımızda daha fazla önem kazanmasına neden olmuştur. Yeni medya araçlarında geçirdiğimiz fazla vakit, bizi bu araçlara bağımlı kılmaktadır. Günümüz dünyasında çocuklar ve yetişkinler, yeni medya araçlarına birkaç yönden bağlı haldedir. Televizyon, radyo, gazete, dergi, internet, cep telefonu gibi kitle iletişim araçlarından birine ulaşmadığımız gün olmuyor. Ola ki ulaşamazsak boşluk hissine kapılıp, dünyayla bağlantımızın koptuğuna, haber alamadığımızı inanmaya başlarız (Şahin, 2014). Yeni medyanın üzerimizdeki etkileri, geleneksel kurumların etkilerini azaltmaktadır. Aile, akraba, mahalle, çevre, okul gibi kurumların etki alanları azalırken, dijital medyanın etkisiyle kontrol edilemez bir sosyalleşme süreci yaşanmaktadır (Özkan, 2016). Çocuklar henüz gelişim süreçlerini tamamlayamamaları sebebiyle bu süreçte öncelikli zarar gören grupta yer almaktadırlar. Yeni medya araçlarında çocuklara sunulan içerikler, geleneksel kurumların sunduklarından daha dikkat çekicidir. Yeni medya, geleneksel kurumların rolünü oynamaya başladığı için bu sosyalleştirme birey ve toplum açısından sorunlar yaratmaktadır (Özkan, 2016).

TÜİK tarafından yapılan hane halkı bilişim teknolojileri 16-74 yaş kullanımına ilişkin araştırmanın sonuçlarına göre, 2011 yılında Türkiye’de internet kullanımına sahip olan evlerin oranı %42,9 iken, 2021 yılında %92 olmuştur. İnternet kullanımı son on yıla bakıldığında yüksek bir oranda artış göstermiştir. Buna benzer olarak 2011 yılında düzenli internet kullanan kişilerin sayısı %45 iken, 2021 yılında %82,6’ya yükselmiştir. İnsanların

son on yılda düzenli internet kullanımları yüksek bir oranda artış göstermiştir (TÜİK, 2022). Yeni medya kavramı, son yıllarda hayatımızda sıklıkla bahsettiğimiz kavramlardan biri olmuştur. Hayatımıza giren internet ve bilgisayar teknolojisine ait unsurların fazlaşması, bunları kullanan kişilerin sayısını da arttırmaktadır (Çakır, 2009). Medyanın kullanım amaçları eskiye göre fazlaşmıştır. Örneğin; iletişim, alışveriş, haberlerin takibi, eğitim, sosyalleşme gibi işler için internet kullanılmaktadır. Yeni medya uygulamaları, zamandan ve mekandan bağımsız olmaları sebebiyle kişilerin hayatlarını kolaylaştırmaktadırlar (Gülner ve Balcı, 2011). Yeni medya araçları, geleneksel medya araçlarından farklı bir yapıya sahiptir. Farklı özellikler barındırmaktadır. Yakınsama, kitleselleştirme, kullanıcıyla etkileşim, erişim kolaylığı ve taşınabilir olması, kişiselleştirme, hızlı ve ucuz medya, depolama yeni medyanın özelliklerindedir (Öztürk ve Talas, 2015).

Yakınsama

Yeni medya, kullanıcılara farklı imkanlar sunmaktadır. Sesli iletişim, veri iletişimi ve kitle iletişimi kavramlarını tek tek veya aynı ortamda birleştirebilme özelliği yakınsama ilkesi ile ilgilidir (Çevikel, 2007). Geleneksel medyanın sınırları ses, görüntü, animasyon gibi farklı farklı formatların bir araya gelmesiyle aşılmaktadır (Aktaş, 2007). Yakınsama ve yöndeşme kavramları, birbiri yerine kullanılabilir. Yöndeşme veya yakınsama, her türlü dijital unsurun tek bir araçla kitlelere ulaşması şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu gelişmelerin sebebi, dünyanın geçirdiği dijitalleşme sürecidir (Değirmencioğlu, 2016).

Kitleselleştirme

Kitle iletişim araçlarındaki mesajların kontrol edenden, kontrol edilene iletilmesi kitleselleştirme olarak tanımlanmaktadır. Yeni medya araçlarının sağladığı teknoloji oldukça gelişmiştir buna bağlı olarak bir kullanıcı, geniş kullanıcı ağından her biriyle özel olarak mesajlaşabilmektedir (Gülerarslan, 2010). Yeni kitle iletişim araçları kullanıcılara, istek ve ihtiyaçlarına yönelik seçimler sunmaktadır. İstedikini seçen kullanıcı bu işlemi kolayca yapar ve vazgeçmek isterse kolayca vazgeçebilir. Kullanıcılar ayrıca sunulan içeriklerin sunum hızını da değiştirebilmektedir. Günümüzde yeni medya araçları,

hakimiyetlerini ilan etmişlerdir. Gelecekte neler olacağı bilinmez ama yeni medya araçlarının uzun süre hakimiyet sürecekleri açıktır (Gülner ve Balcı, 2011).

Kullanıcıyla Etkileşim Özelliği

Yeni medyayı geleneksel medyadan ayıran önemli özelliklerden biri de kullanıcılarla etkileşim özelliği olmuştur. Her iki yönde de sağlanabilen bu etkileşim, iletişim sürecinin önemli özelliklerindedir. Sağlanan etkileşim, karşılıklı olması ve iletişim sağlaması açısından önemlidir (Timisi, 2003). Etkileşim özelliği iletişim açısından iki farklı anlam taşımaktadır (Çevikel, 2010). Bu özellikler, teknik ve sosyal iletişimdir. Sosyal iletişim insanlar arasında gerçekleşirken teknik iletişim insan ve araç arasında gerçekleşmektedir (Binark, 2007).

Kullanıcılar, yeni medyanın araçlarıyla iletişimde söz sahibi olmuşlardır. Tek taraflı bilgi sunumu yerini karşılıklı olan içeriğe yorum yapılan, görüş bildirilen bir ortama bırakmıştır (Çakır, 2009). Kullanıcıların yeni medyadan vazgeçememelerinin önemli sebeplerinden biri içeriklere müdahale edebilmeleridir. Bilgi üreticileri, kullanıcıların etkileşim kurmasını sağlayıp pasif tüketici yerine aktif olmalarını sağlamaktadır (Aytekin, 2012).

Erişim Kolaylığı ve Taşınabilirlik

İnternetin gelişimi sayesinde, teknolojik araçlarla yapılacak işlemler birkaç tuşa basılarak kolayca halledilebilmektedir. Bilgiye ulaşmak geleneksel medya araçlarına göre daha kolay bir hale gelmiştir (Çakır, 2009). Yeni medya araçlarının taşınabilir olması kullanıcılara kolaylıklar sunmaktadır. Mekandan bağımsız olarak istenilen yerde ulaşılan yeni medya araçları kullanıcılar açısından oldukça caziptir (Çakır, 2009).

Kişiselleştirme

Yeni medya, tek merkezden gelen herkese ait içeriklerin kullanıcılara ulaşmasını engelleyerek bu durumu kişisel içerik üretme özelliğine çevirmiştir. Kişiselleştirme özelliği, kullanıcıların eğilimlerini saptamak amacıyla kullanılmaktadır. Elde edilen veriler reklam, pazarlama, içerik üretme gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Dijk, 2018). Yeni medya, kullanıcılarını içerikte ve düzenlenmesinde söz sahibi yapmıştır. Yeni medya araçlarında kullanıcılar, içerikleri kendisini ilgilendirme durumuna göre, beğeni veya beğenmeme durumuna göre kişiselleştirebilir. Bu kişiselleştirme özelliği sayesinde kullanıcılar sadece kendilerini ilgilendiren haber ve bilgiyi takip edebilmektedirler. Bu durum aynı zamanda bireyin kalabalık içeriklerden uzaklaşmasını sağlamaktadır (Çakır, 2009). Kullanıcılar ilgilendikleri haberlere göre ekranlarında yalnızca o haberleri görmektedirler. Bu anlamda sadece ulaşılmak istenen habere kolayca ulaşılabilir (Aktaş, 2007).

Hızlı ve Ucuz Medya

Yeni medya daha hızlı ve daha ucuz bir ortama sahiptir. Dağıtım faaliyetleri, çalışanlar, ekipmanlar, giderler gibi maliyet gerektiren durumlardan arınmıştır. Bu durum kullanıcılar ve kurumlar açısından önemli bir özellik olmuştur (Şahin, 2004).

Depolama ve Arşiv Olanakları

Yeni medya teknolojisi, gelişmiş ve geniş depolama kapasitesi sunmaktadır. Kullanıcılar teknolojik arşivler sayesinde geçmişteki haberlere kolayca ulaşabilmektedir (Bulunmaz, 2014).

2.1.3. Medyanın İşlevleri

Medyanın demokratik toplumlarda önemli toplumsal işlevleri bulunmaktadır. Bunlar; haber verme, kamuoyu adına denetim ve eleştiride bulunma, kamuoyu oluşturma, eğitme ve eğlendirme işlevleridir (Vural, 2012). Medyanın, bazı işlevler barındırması

topluma mesajlar ve imgeler gönderen bir sistem olmasından kaynaklanmaktadır. Medya bireyleri eğlendirmek, bilgilendirmek aynı zamanda toplumun kurallarına uygun değerler ile bütünleştirmek yoluyla, inanışları ve davranış biçimlerini topluma aşılacaktır (Chomsky ve Herman, 2004). RTÜK ise “Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı” nda; yaptığı sınıflandırmada haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, eğitim ve eğlendirme, kültürel değerlerin korunması, kamuoyu oluşturma ve tanıtım şeklinde belirtmektedir (RTÜK, 2007). Bu işlevleri, haber ve bilgi verme olmak üzere, eğitim, eğlendirme, kamuoyu oluşturma ve toplumsallaştırma, kültürel değerlerin korunması ve aktarım şeklinde sıralamak mümkündür.

Haber ve Bilgi Verme

Medyanın işlevlerinden biri haber ve bilgi vermedir. İnsanoğlunun önemli niteliklerinden biri olan sosyalleşme, insanların var oluşundan bugüne kadar çevresiyle, başka insanlarla olan haberleşme ihtiyaçlarının temelini oluşturmaktadır. İlk insanların gerçekleştirdikleri mağara duvar resimleri ile başlayan iletişim, gelişen teknolojiyle birlikte farklı haberleşme yolları oluşturmuştur. Bulduğumuz çağda özellikle gelişen teknoloji, iletişim alanında kendini göstermiş ve haberleşme yollarını her geçen gün değiştirerek farklı yollar geliştirmiştir (Aziz, 2002).

Çağımızda haber alma ve haber verme eylemleri değişikliğe uğramıştır. Geleneksel medyanın araçları gazete, radyo ve televizyonun sunduğu içerik yavaş kalmıştır artık hız ve etkileşim ön plana çıkmıştır. Geleneksel haber alma kanallarının dışında çevrimiçi haber siteleri, iletişim blokları, facebook, twitter ve instagram gibi yeni medya araçları oldukça geniş bir kullanıcı kitlesine sahip olmuştur (Akyazı, 2015).

Eğitim

Medyanın işlevlerinden biri eğitimidir. Medya toplumla etkileşim halinde bir yapı olması sebebiyle, toplumu farklı konularda eğitme gibi görevleri üstlenmektedir. Bir açıdan bakıldığında medya araçlarının, eğitim kurumları ve öğretmenler ile rekabet halinde olmaya başladığı söylenebilir. (Avcı, 2012).

Günümüzde medya aracılığıyla bilgiye ulaşmak çok daha fazla kolaylaşmıştır. Örneğin; günümüzde önemli kütüphaneler ve üniversite kütüphaneleri, kütüphanelerdeki kitapları dijital ortama aktararak bireylere ulaşmasını çok daha kolay duruma getirmişlerdir (Şahin, 2012).

Eğlendirme

Medyanın işlevlerinden biri eğlendirmedir. Avcı' ya (2012) göre medya araçları insanların eğlenceli vakit geçirmelerine katkı sağlarken, onları günlük hayatın stresli zamanlarından uzaklaştırmaktadır. Bireyler medya da zaman geçirirken eğlenmektedirler. Medya araçları sadece tek bir işlevi yerine getirmezler. Örneğin, eğlence amaçlı programlar bireyleri eğlendirirken aynı zamanda içerikteki eğitici bilgiler ile bireyleri bilgilendirmektedir. Bu anlamda kitle iletişim araçları bireyleri eğlendirirken aynı zamanda eğitir denebilir.

Eğlenme, büyük yerleşim yerleri düşünüldüğünde, hem para hem vakit açısından bazı sorunlar yaratmaktadır. Kitle iletişim araçları, ürettikleri eğlenceli içerikler ile toplumdaki insanların eğlence ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır. İnsanlar eğlence ortamlarında maddi imkansızlık, vakit gibi nedenlerle göremeyeceği birçok çok ünlüyü kitle iletişim araçlarında görme ve dinleme şansını yakalayabilmektedir (MEGEP, 2007).

Kamuoyu Oluşturma

Kamuoyu, geniş manada kamu faydasını gözeten bir konu ile ilgili toplumun genel kanaat ve düşünceleridir (Tutar ve Yılmaz, 2003). Medya gündelik hayatımızda bireyler ve toplumlar ile iç içe geçerken, işlevlerinden bir diğeri olan kamuoyu oluşturma görevini yerine getirmektedir. Toplumların ve aynı zamanda bireylerin hak ve hukukunu savunan medya araçları bu yönüyle özellikle internetin gelişmesiyle toplumda önemli bir güç olarak görülmektedir (RTÜK, 2007). İnternetin bireylere ulaşma hızı düşünüldüğünde, günümüzde medyanın kamuoyu oluşturma görevini sıklıkla üstlendiğini görmekteyiz.

Kamuoyu oluşturma işlevi olumlu olarak kullanılabilirdiği gibi olumsuz olarak da kullanılabilir. Kitle iletişim araçlarının yetkilerini kullanan kişi veya gruplar, haber içeriklerini ve mesajlarını kendi bakış açılarının doğrultusunda düzenleyerek istedikleri mesajları topluma gönderebilmektedirler. Bu durum kişilerin duygu, düşüncelerini ve algılarını istediği gibi şekillendirip farklı anlamlara sokma gücünü medyaya vermektedir (MEGEP, 2007).

Medyanın işlevleri üzerinden düşünüldüğünde medyanın gücünün ne kadar büyük olduğunu özellikle kamuoyu oluşturma işlevi üzerinde net bir şekilde görmekteyiz. Medya, içeriklerin mesajlarını değiştirerek insanların gerçek ve sahte algısını etkilemektedir. İnsanlar, içerikleri incelerken gerçek ve kurmaca mesajları ayırt etmeyi öncelikli düşünmelidirler.

Toplumsallaştırma

Medyanın, toplumsal varlık olan bizler için önemli işlevlerinden biri de toplumsallaştırmadır. Birey doğduğu zamandan beri öncelikli olarak kendi yakın çevresi ile etkileşim halindedir. Aradan zaman geçtikçe bireyler için çevrelerini genişletip daha farklı gruplar ile duygu, düşünce ve bilgi paylaşımına girme durumu oluşur. Bu durumlar oluşurken iletişim önemli ve birleştirici bir unsurdur. İletişimin önemli unsurlarından kitle iletişim araçları da bireyi etkileyerek içerisinde bulunduğu topluma uyum sağlamasına ve toplumla bütünleşmesine katkı sağlamaktadır (RTÜK, 2007).

Kitle iletişim araçları, topluma görmediği, bilmediği değişik yerler ve konular hakkında bilgi vererek dolaylı yaşam deneyimleri oluşturmasını sağlar. Böylece ülkeyi akrabalık bağları gibi dünyadaki farklı ülkelere bağlar, milli pazarları genişletir. Orta Çağ ilişkileri içinde, küçük gruplar yaşayan insanların "büyük topluma"; toplumların ise geleneksel toplum yapısından "modernleşen toplum" yapısına dönüşmesini sağlar (Aziz, 1982).

Kültürel Değerlerin Korunması ve Aktarım

Medyanın işlevlerinden biri kültürel değerlerin korunması ve aktarımıdır. Medya etkili ve doğru kullanıldığında oldukça önemli bir kavramdır. Kültürel değerleri bugün yaşayanlara öğretir, aynı zamanda gelecek kuşaklara aktarır. Dünden bugüne kültürel mirasımız içerisinde bulunan şiirler, resimler, yaşam biçimleri, mimari eserler, örf ve adetler, tarihi ülküler ve daha birçok kavram kitle iletişim araçları ile bireylere ve toplumlara iletilmektedir (Alınca, 2019).

Kültür aktarımı, toplumların var olmasını sağlayan önemli bir unsurdur. Kültürel mirasımız, bizim geleceğe taşınmamızı etkilemektedir. Geleceğe aktarım medyanın doğru kullanılması ile gerçekleşmektedir. Geçmiş mirasımızda bulunan edebiyat, şiir, resim, yaşam biçimi, ekonomi gibi tüm unsurlar medya yardımı ile tanıtılır ve medya yardımı ile öğrenilirler. Bu öğrenmeler sayesinde gelecek nesillere aktarılırlar (Alınca, 2019).

2.1.4. Okuryazarlık

Okumanın yapılabilmesi için yazılı bir metne ihtiyaç duyulmaktadır (Alderson, 2000). Bu bahsettiğimiz, geleneksel okuma yazma kavramı için geçerlidir. Okuryazarlık kavramı, okuma ve yazma faaliyetleriyle birlikte kişinin hayatıyla ilgili kavrama, algılama, anlam yükleme gibi durumları da etkilemektedir (Aşıcı, 2009). Okuryazarlık kavramında toplum tarafından anlam verilen simgelerin etkili kullanımı, okuryazarlığı yenileyen şekillendiren bir nitelik olarak ortaya çıkmaktadır (Önal, 2010).

Okuryazarlık sürecinin hayata geçirilmesindeki temel başlangıç, yazabilme ve okuyabilme eğitimini yaşam boyu öğrenme yardımıyla toplumdaki herkese ulaştırmaktır. Günümüzde bilgi çağı toplumuna geçişimizle birlikte okuryazarlık süreci yenilikçi, güncel, geleneksel çalışmaların birleşimidir (İşler, 2002). Okuryazarlık becerilerini kazanırken gerekli olan özellikler şöyle sıralanmıştır (Önal, 2010);

- Bilgi ve becerileri güncelleyebilme,
- Öğrenilen bilgi ve beceriyi davranışa dönüştürüp kullanabilme,

- Kavramları birleştirme ve yeni anlamlar üretip dönüştürebilme,
- Bilgilerden yeni düşünceler üretebilme,
- Çevreden hareketle bireysel fikirler oluşturabilme ve fikirleri ifade edebilme.

Günümüz okuryazarlığında, bilgi toplama ve iletme için teknoloji kullanımını yeteneği oldukça fazla önem kazanmaktadır. Uluslararası Okuma Derneğine göre, günümüzde tam anlamıyla okuryazar olabilmek için 21. yüzyıl teknoloji okuryazarlığında yetkin hale gelmek gerektiği belirtilmektedir (İşler, 2002). 21. yüzyıl becerileri okuryazarlık kavramında farklı okuryazarlık türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bilgi okuryazarlığı terimi, teknolojik gelişmeler ışığında sayısal okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, görsel okuryazarlık gibi farklı kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Polat, 2005). Okuryazarlık kavramlarıyla ilgili, otuz dört farklı kavramın kullanıldığı ifade edilmektedir. Örneğin; teknoloji okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi (Snaveley ve Cooper, 1997).

2.1.5. Medya Okuryazarlığı

Günümüzde teknolojiyle birlikte medya araçlarının çeşitliliğinin artması, medya araçlarının her yaşa hitap etmesi gibi sebepler medya okuryazarlığını gerekli kılmıştır. Medya okuryazarlığı, çocukluktan yaşlılığa bütün yaş grupları için geçerli bir kavramdır. Geleneksel okuryazarlık devri, yerini medya okuryazarlığına bırakmaktadır (Kurt ve Kürüm, 2010).

Medya okuryazarlığı farklı özellikteki içeriklere ulaşma, çözümleme, değerlendirme, yorumlama, ulaştırma yeteneğidir (Aufderheide, 1993). Medya okuryazarlığı ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Medya okuryazarlığı, medyanın anlaşılmasına yardım ederken, medyayı bilgi edinme, eğlenme, gelişme ve iletişim kaynağı gibi amaçlar için kullanmaya yardım etmektedir (Livingstone ve Wang, 2011). Başka bir tanıma göre medya okuryazarlığı, kitle iletişim araçları ile gönderilen iletileri takip etme, bu iletileri anlama ve yorumlamayı içeren kapsamlı bir faaliyet olarak açıklanmaktadır (Bawden, 2001). Medya okuryazarlığı ile ilgili bazı temel ilkeler bulunmaktadır. Thoman (2003), bu ilkeleri şöyle açıklamıştır:

- Medyada yer alan tüm mesajlar yapılandırılmıştır.
- Medya mesajları yapılandırılırken kendine özgü yaratıcı bir dil kullanılır.
- Bireyler aynı mesajlardan farklı anlamlar çıkarabilirler.
- Medyanın asıl amacı kazanç sağlamaktır.
- Medya içinde değerler ve bakış açıları bulundurulur.

Medya okuryazarlığı insanları yaşadığımız çağdaki tüketim çılgınlığına karşı da bilinçlendirmektedir. Günümüzde bu tüketim çılgınlığına karşı bilinçli olmak önemlidir (Binark ve Bek, 2010). Medya gerçek ve kurguyu kullanıcıya aynı anda sunabilmektedir. Bilinçli tüketici olabilen kullanıcılar, gerçek ve kurguyu ayırt etmeyi öğrenmektedirler. Kullanıcılara sunulan gerçek olmayan bilgiler, bilinçli kullanıcılar tarafından ayırt edilebilmektedirler (İlhan, 2015).

Medya okuryazarlığı sayesinde, öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılır. Öğrencilere farklı şekillerde sunulan mesajlara erişmek, içeriklerini analiz etmek, yorumlamak ve değerlendirmek gibi beceriler öğretilir. Medya okuryazarlığı, öğrencilere medyanın toplumdaki rolünü öğretirken aynı zamanda vatandaş olabilmek için gerekli eleştirme ve ifade etme becerilerini de kazandırır (Thoman ve Jolls, 2008). Medya okuryazarı olmayı öğrencilere öğretmek önemlidir. Bunu öğretmenin en iyi yolu aşağıdaki üç alanı birleştirmekten geçmektedir (Hobbs, 1994);

- 1) Medyayla öğretim: Öğrencilerin en çok kullandıkları medyayı araç olarak kullanmak, bu sayede öğrencilere içeriklere ulaşma, analiz etme, değerlendirme ve iletişim kurma gibi becerileri öğretmek.
- 2) Medya hakkında öğretim: Medyanın tarihi ile ilgili bilgiler verilerek, medyanın tehlikelerini öğrencilere göstererek öğretmek.
- 3) Medya üreterek öğretim: Teknolojik alanlarda çalıştaylara katılarak öğretmek.

Center for Media Literacy (2003)'e göre, çocukların aşağıdaki belirtilen sebeplerden ötürü medya okuryazarı olmaları gerekmektedir:

- Medya, yaşadığımız toplumda birçok alanda söz sahibidir. Bireyler, yaşadıkları toplumda iyi bir vatandaş olabilmek için medya okuryazarı olmalıdırlar. Medya okuryazarı olmak için bireylerde, kendini ifade ve eleştirel düşünme becerilerinin olmaları gerekmektedir. Özellikle çocukların erken yaşta eğitilmesi, becerilerini geliştirerek gelecekte sorunlar yaşanmamasını sağlayacaktır.

- Çocuklar medya okuryazarı oldukları zaman medyanın bilgi pompalamasından, bilgileri seçerek kurtulabileceklerdir. Bireyler ilgilenmedikleri mesajları eleyerek yoğunluktan kurtulabilecektir.

- Medya kişilerin algı, inanç ve tutumlarını etkilemektedir. Medya okuryazarı olan bireyler, bu etkileri fark ederek, medya konusunda dikkatli davranabilirler. Medya bağımlılığından kurtulma konusunda farkındalık kazanırlar.

- Medya okuryazarı olan bireyler görsel mesajları okuma ve anlama konusunda gelişmektedirler.

- Medya okuryazarı olan bireyler, bilginin kaynağına ulaşım farklı bilgilere ulaşma konusunda bilinçli olabilmektedirler.

Günümüzde çocuklar için medya araçları oldukça büyük öneme sahiptir. Çocukların hayatlarının vazgeçilmez parçalarından biri olan medyanın zararları ancak verilecek eğitimlerle azaltılabilecektir. Eğitim sürecinde öğretmenler ve aileler bulunmalıdırlar. Okullarda düzenlenecek programları medya okuryazarlığı eğitimlerinin yanı sıra aileler için de eğitimler düzenlemek oldukça önem arz etmektedir (İnanç, 2013). Hobbs ve Jensen (2009)'e göre medya okuryazarlığı sayesinde aşağıdaki beceriler bireylerde oluşacaktır:

- Haberleri ve reklamları eleştirel incelemeyi öğrenmek,
- Müziğin toplumsal faydalarını öğrenmek,
- Verilen bilgileri ayırt ederek sınıflandırmayı öğrenmek,
- Haber ve bilgilerin farklı insanlara hitap edip etmediğini belirlemek,
- Medyanın ekonomik yönünü incelemeyi öğrenmek,
- Olumsuz içerikler barındıran mesajları anlayıp yorumlayabilmek.

Yeni medya araçlarının artmasıyla medya okuryazarlığı kavramı da dönüşmektedir. Yeni medya okuryazarı bireyler, aktif, üretken, içerik üretiminde söz sahibi olan, kendi düşüncelerini paylaşan bireylerdir. Yeni medya okuryazarları aynı zamanda, mesajları çözümleyerek altında yatan amaçları anlayabilmektedirler (Topçu ve Türk, 2016). Yeni medya okuryazarlığı aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada dört boyut bulunmaktadır (Chen vd., 2011).

- Eleştirel medya okuryazarlığı (critical media literacy),
- Fonksiyonel/işlevsel medya okuryazarlığı (functional media literacy),
- Tüketici medya okuryazarlığı (consuming media literacy),
- Üreten tüketici rolünde medya okuryazarlığı (prosuming media literacy).

Yaşadığımız çağda önemli becerilerden biri olan eleştirel düşünme, medya okuryazarlığı ile etkileşim içinde olan bir beceridir. Medya okuryazarlığının başarıya ulaşabilmesi için öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek oldukça önemlidir (Ünlü, 2019). Medya okuryazarlığı, internette karşılaşılan risklere karşı koruyucu bir yapı oluşturmaktadır. Öğrenciler, özellikle küçük yaştaki öğrenciler, medyanın sunduğu içerikleri doğru sanmaktadırlar. Eleştirel bakış açısıyla sürece bakamayan öğrenciler, medyanın olumsuz etkilerine maruz kalabilmektedirler (İnan, 2013). Bu durum da göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığının olumlu yönleri kadar olumsuz yönleri de bulunmaktadır.

2.1.6. 21. Yüzyılda Medyanın Önemi

İnsanların bir araya geldiği andan itibaren, iletişim oldukça önemli bir unsur olmuştur. İnsanların sosyal bir varlık olması, tehlikelerden korunmayı amaç edinmesi toplulukla yaşamalarını gerektirmiştir. Topluluklar halinde yaşam bireysel iletişimin yanı sıra kitle iletişiminin gelişmesini zorunlu kılmıştır. İlkel yöntemlerle sağlanan kitle iletişimi, yerleşik hayata geçilmesi ardından teknolojinin gelişmesiyle birlikte gittikçe önemli bir kavram haline gelmiştir (Çağlar ve Köklü, 2017).

Teknolojinin gelişmesi her alana farklı etkiler yapmıştır. İnsanlar arasındaki iletişimi de değiştiren teknoloji sayesinde içinde bulunduğumuz çağ, bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır (Başaran, 2013). Teknolojik gelişmeler, bilgi aktarımı, bilgi paylaşımı ve bilgiye erişim kolaylığı konusunda önemli gelişmelere sebep olmuştur. Geleneksel medya araçlarının yanı sıra yeni medya araçları interaktif oluşuyla medyaya yeni bir boyut kazandırmıştır (Timisi, 2003). Yeni medya araçları blog, sosyal ağ, içerik oluşturma imkanları sunarak topluluklara iletişim olanağı sağlamaktadır. Sosyal medya bilgi erişimi sağlama, içerik geliştirme gibi imkanlar sebebiyle geleneksel medyaya meydan okumaktadır (Laird, 2014). Yeni medya araçları kullanılırken iletişim sürecinin geleneksel elemanları konu dışı kalmaktadır. Kaynak, kod, alıcı, ileti gibi iletişimin temel unsurları yeni medya araçları ile tekrar tanımlanmaktadır. Alıcı rolündeki birey, artık üretebilen yeni bir özellik kazanarak, alıcı tanımını değiştirmiştir. Bu sayede iletişimde hem üretici hem tüketici bireyler oluşmasını sağlamıştır (Güngör, 2016).

Dijitalleşme ile birlikte internetin hayatımızın her noktasında olması, ulaşılabilirliğinin artması, ağ tabanlı sosyal medya uygulamalarının da hayatımızın her noktasında olmasını sağlamıştır. Özellikle akıllı telefonlar sayesinde sosyal medya bir gereksinim olmaktan çıkmış, yaşantımızın bir parçası, olmazsa olmazı durumuna gelmiştir. Kullanıcılar bir yeri tanımak ve tanıtmak, bir konu hakkında bilgi almak, arkadaş edinmek, siyasal bir konuda tepki belirtmek, kitlesel bir eylem düzenlemek ya da dünyanın diğer ucunda olan bir olayla ilgili bilgi almak için sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Tüm bu durum ulusal ve uluslararası sınırların tamamının ortadan kalkmasına, global bir kaynaşmaya, kültürel değişimlere yol açmıştır (Aykurt, 2022). İlerleyen yıllarda, yeni medya araçlarının gelişimi gittikçe daha önemli hale gelecektir. Teknolojik uygulamalar, kullanıcıların kalabalık ve ilgili olmasından yola çıkarak alternatif haber iletim alanı ulaştırma konusunda adımlar atmaktadır. Sosyal ağlar ve medya kuruluşları bağlantı halinde olup, sosyal medya araçlarını ana araca dönüştürme yolunda adımlar atmaktadırlar (Şahin ve Şahin, 2016).

Dijitalleşen çağda internet ve internet uygulamaların hayatımızın her alanına etki ettiğini bilmekteyiz. Bu uygulamalar, bir yeri tanımak ve tanıtmak, bilgi almak ve vermek, arkadaş edinmek, siyasal konularda görüş bildirmek, kitlesel eylemler düzenlemek ve tepki

vermek gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu uygulamalar sayesinde, uluslararası sınırlar kalkmıştır ve dünya kültürleri kaynaşmaya başlamıştır (Aykurt, 2022). Yeni medya araçlarından internet sayesinde; bankacılık, satın alma gibi alanlarda işlemler yapılabilmektedir. Sağlık alanında da randevu oluşturma amacıyla internet teknolojilerinden faydalanılabilmektedir. Hazırlanan farklı uygulamalar sayesinde resmi işlemler de kolayca yapılabilmektedir (Bölükbaşı, 2022). Yeni medya araçlarından internet kullanımı; eğitim, siyaset, haberleşme, sağlık gibi farklı alanlarda önemli hale gelmiştir. Yeni medya araçları, siyaset alanında da keşfedilmiştir. Siyasi partiler, kendi amaçlarını kitlelere ulaştırmak için medya araçlarından faydalanmaktadır. Günümüzde medya kullanıcılarının artması, kalabalık kitlelere ulaşmayı kolaylaştırmıştır (Aziz, 2014). Yeni medya araçları, siyasetin yanı sıra reklamcılık alanında da önemli gelişmeler yaşanmasına sebep olmuştur. Tüketiciler yani kullanıcılar, ürün alma süreçlerinde medya araçlarına danışmakta ve medya araçlarındaki içeriklere güvenmektedirler. Aynı zamanda yeni medya birçok reklamı kolayca kullanıcılara ulaştırmaktadır. Çevrimiçi reklamcılık, çevrimiçi akış ve sosyal medya reklamcılığı yeni medyanın kolaylıklarından olmuştur. Yeni medya reklamcılık alanında kolaylıkla ulaşım imkanı sunmaktadır (Shah, 2020). Yeni medya araçlarında bireyin aktif oluşu, pazarlama sektöründe de ilgi çekici olmuştur. Gelişen teknoloji, reklamları sosyal medya araçlarında yayınlama imkanı sunarak pazarlama sektörünü de yeni medya araçlarıyla birleştirmiştir. Sosyal medya reklamları, alıcı ve satıcı arasında kuvvetli bir bağ oluşturarak ürün satışlarını arttırmıştır. Aynı zamanda kişiselleştirilmiş reklamlar, hedef kitleye ulaşma, maliyetin az oluşu, reklam istatistiklerinin takibi sosyal medyanın pazarlamacılar ve işletmeler açısından tercih edilme sıklığını arttırmaktadır (Güvendir, 2019). Sosyal medyanın gücü iletişim ve medya sektöründe hızlı değişimlere sebep olmaktadır. Şirketler ücretli reklamlar aracılığıyla hedef kitleye ulaşmayı amaçlamaktadırlar. Şirketlerin reklamlarını yapabilmek için medyada takipçi kitlesi oluşturmaları gerekmektedir (Gürcan ve Kumcuoğlu, 2017).

Yeni medya araçları eğitim faaliyetlerinde de kullanılabilmektedir. Kullanıcıların çoğunun gençler ve öğrenciler olması, öğrencilere etkileşim imkanı sunması yeni medya araçlarını eğitim ortamında önemli hale getirebilmektedir. Sosyal ağ siteleri her yaşta öğrencinin hayatında olması sebebiyle, eğitimciler açısından da ilgi uyandırıcı olmuştur (Selwyn, 2009). Yeni medya araçlarının gençler ve öğrenciler tarafından kullanılması, bu araçların eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılabileceğini bizlere göstermektedir. Bilgi ve

iletişim teknolojilerine ayak uydurmak amacıyla bu araçlardan eğitim öğretim faaliyetlerinde yararlanmak gerekmektedir (Grant, 2008). İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte eğitim öğretim faaliyetlerinde öğrenciler, aktif katılım sağlayarak, içerik üretebilirler ve sürece dahil olabilirler. Bu durum öğrenciler açısından ilgi çekici ve merak uyandırıcı olacaktır. Her zaman her yerden mekandan bağımsız olarak ulaşılan bu içerikler tüm öğrencilere ulaşabilecektir. Bu bağlamda sosyal ağlar ve eğitim ilişkisi kurulmalı ve genişletilmelidir (McLoughlin ve Lee, 2007).

Ancak bu gelişmeler, çeşitli olumsuz durumlar da ortaya çıkarabilmektedir. Yeni medya ortamında üreten ve tüketen kavramlarının değişmesi, iç içe geçmesi, tek yönlü iletişimi etkileşimli hale getirmiştir. Etkileşim ve anıdalık, zamansızlık ve mekansızlık gibi yeni kavramlar iletişim sürecine dahil olmuştur. Bilgi miktarının sınırlı olduğu geleneksel medyaya göre yeni medyada bilgi artmıştır. Kullanıcılar her an her yerde bilgiye ulaşabilir olmuşlardır. Hatta fazla bilgiler, karmaşıklığa yol açmaktadır (Güngör, 2016). Yeni medyanın sürekli iletim halinde olması iletişim sürecini kısaltmıştır. Bireylere, sürekli gönderilen bilgi akışı olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir. Bilgi akışı doğru bilgileri ulaştırdığı gibi yanlış bilgilerin ulaşmasına neden olmaktadır. Bu duruma bağlı olarak kanıtlanmamış, yanlış bilgiler sorun yaratmaktadır. Kullanıcıların doğru ve yanlış bilgiyi ayırt edebilmeleri kendi becerilerine bırakılmaktadır (Bayrak ve Yenğın, 2021).

Kullanıcıların yeni medyada gerçek kimlikleriyle bulunması, medya okuryazarlık eğitimine sahip olmaması, eğitim yoluyla kişileri eğitmeyi gerekli kılmaktadır. Teknolojik uygulamalar, eğitim tasarım süreçlerinde de etkili olarak kullanılmalıdır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Günümüzde teknolojik ve iletişimsel gelişmelerin ışığında, eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılan araç gereçler de değişikliğe uğramıştır. Örneğin, etkileşimli tahtalar bu gelişmelerin sonucunda sınıflarımızda yer almaya başlamıştır (Geçgel ve Gür, 2022). Yeni medya araçları, eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanırken öğretmenlerin de bu sürecin dışında kalmaması gerekmektedir. Eğitimciler yetiştirilirken, sınıf içinde teknolojik etkinliklere yer verilmelidir. Öğretmen adayları sınıflarında bu uygulamaları etkili kullanmayı öğrenmelidirler (Albion, 2008).

2.2. Çocuk

2.2.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk

Okul öncesi eğitimi, çocukların doğdukları andan itibaren başlayan ilköğretim çağı gelene kadar devam eden bütün süreci kapsamaktadır. Yaş aralığı olarak yaşamın ilk altı yılını kapsayan bu dönemde çocuk, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimde oldukça hızlı yol alır. Çocukların kişilik yapısı oluşmaya başlar bunun yanı sıra çocuklar temel alışkanlıklar kazanır (Razon, 1987).

Temel eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimde, alışkanlıklar kazanmaya başlayan çocukların istenilen davranış özelliklerini kazanmasını sağlayabilmek için çocukların gelişim özelliklerini iyi bilmek gerekmektedir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Buna uygun olarak çocuklara istenilen davranışlar bu süreçte kazandırılabilir. Öyle ki, erken çocukluk dönemi, çocuk gelişimde kritik bir dönemi kapsamaktadır. Çocuklardaki var olan potansiyeli, ancak erken yıllarda verilen eğitimlerle sağlamak mümkün olmaktadır. Bundan dolayı erken yıllarda çocuğun yaşadığı fiziksel ve sosyal çevre önemli olmakta ayrıca bu yıllarda çocuğun kazandıkları ve kazanmadıkları ileride onun geleceğini belirlemektedir (Oktay, 2004).

Okul öncesi dönemde çocukların gelişim alanlarında da sonradan tamamlanacak olan büyük gelişmeler yaşanır. Erken çocukluk döneminde çocukların dil, duygusal, kişilik, sosyal gelişimi ve özellikle de bilişsel gelişimi büyük oranda tamamlanmaktadır. Çocukların gelişim alanlarını sosyo-ekonomik durum, toplumsal aktarım, eğitim gibi çevresel faktörlerin yanı sıra, kalıtsal faktörler etkilemektedir (Ahioğlu ve Lindberg, 2011). Erken çocukluk dönemi yaşamın ilk sekiz yılını kapsayan önemli ve kritik bir dönemdir. Bu dönemde edinilen öğrenmeler, çocukların yaşantılarındaki sonraki öğrenmelerin temelini oluşturmaktadır. Öğrencilere sunulan uygun öğrenme ortamları sayesinde öğrenciler gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilirler. Bu gelişimsel görevler, psikomotor, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarında gerçekleşmektedir (AÇEV, 2017).

Duyuşsal Gelişim

Gelişim alanları birbirinden kesin olarak ayrılamazlar. Duygusal ve sosyal gelişim birbirine benzer ve bağlantılıdır. Aralarında kesin farklar bulmak mümkün olmamaktadır. Çünkü duygu gelişimi, en çok bireyin diğer bireylerle olan ilişkileriyle gelişir. Diğer bireylerle yaşadığımız ilişkiler aynı zamanda sosyal gelişimdir. Duygular, bizi diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerdendir. Duygular aynı zamanda sosyal bağların temelidir. Bu benzerlik, araştırmacılarda iki kavramı birleştirerek 'sosyal-duygusal' terimini benimsemeye itmiştir (Bayhan ve Artan, 2004).

Duyuşsal gelişim kavramı hayatımızda etkili olan bütün duyguları kapsar. Kişilerde gerçekleşen sevgi, korku, üzüntü, bağlılık, güven, özerklik gibi tüm duygular bu gelişim alanının içerisindedir (İnanç, Atıcı ve Bilgin, 2019). Bunun yanı sıra duygusal gelişim kavramı değer, inanç, tutum ve davranış gibi kişiliğimizi etkileyen durumların birbiriyle ilişkili boyutlarını kapsamaktadır (Shephard, 2008).

Çocuklar duygusal ve sosyal bağlar kurmaya yardımcı bazı becerilerle dünyaya gelmektedir. Bu becerilerin kalıcı davranışlar haline gelmesi için küçük yaşlardan itibaren desteklenmesi gerekmektedir. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren çevresine karşı oldukça meraklıdırlar. Bu merak duygusu çocukların çevresiyle iletişime girmesine ve duygusal bağ kurmasına neden olmaktadır. Çocuklar merak duyguları sayesinde sosyal duygusal bağlar kurmaktadır. Kurulan bu bağlar çocuk ve toplum açısından oldukça önemlidir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017).

Bilişsel Gelişim

Bireyler yaşamlarının ilk zamanlarından beri, buldukları çevreyi merak ederler ve anlamlandırmaya çalışırlar. Bu merak ve anlamlandırma çabası bilişsel gelişim ile ilgilidir. Bireylerin zihinsel işlevlerine bağlı olarak dünyayı keşfetme çabaları farklılık gösterebilir. Bireyler etraflarında gerçekleşen olayları duyu organları aracılığıyla etkileşime girerek algılayabilmektedirler (Gür, 2017).

Okul öncesi dönemdeki çocukların kazanması gereken bilişsel görevler bulunmaktadır. Bu görevler akıl yürütme, dil becerilerini etkili kullanma, sorunlara çözüm üretme, problem çözme şeklinde sıralanabilir. Çocuklar aynı zamanda renkleri ayırt etme, bütün parça kavramlarını ayırt etme, eksik parçaları tamamlama, farklı kavramları öğrenme, kavramlar arasında karşılaştırma yapma gibi birçok bilişsel beceriyi gerçekleştirebilmektedirler (MEB, 2011). Bilişsel beceriler sembol kavramını akla getirmektedir. Erken çocuklukta öğrenilmeye başlanan semboller, bir şeyin kendisinden farklı bir temsili göstermesi olarak tanımlanmaktadır (DeLoache, 1995). Bu dönemdeki çocuklar etraflarında bulunan sembollerini öğrenerek çevreyi daha iyi anlamaya başlarlar. Gelişmiş toplumlarda teknoloji aracılığıyla sembollerin sayısı artmıştır. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren daha fazla sembole maruz kalmaktadır. Medyayla erken yaşlarda tanışan çocuklar medyadaki sembollerini anlamlandırmaya çalışmaktadırlar. Bu sebeple sembollerini algılama becerisi günümüzde çok fazla değer kazanmıştır (DeLoache, 2011).

Bilişsel gelişim alanında yapılan çalışmalar dikkate alındığında Piaget, Bruner ve Vygotsky çalışmalarıyla ön plana çıkmaktadır. Araştırmacılar, çocukların etrafındaki dünyanın nasıl görüldüğünü anlamlandırmaya çalışmışlardır (Senemoğlu, 2007).

Piaget, erken çocukluk döneminde bilişsel gelişim ile ilgili araştırmalar yapmıştır. Piaget'e göre çocuklar dört farklı aşamadan geçerek bilişsel gelişimlerini tamamlarlar. Bu aşamalar; duyuşsal motor dönemi, işlem öncesi dönem, somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi şeklindedir. Aşamalar birbirini takip eder niteliktedir. Bilişsel gelişim dönemlerinde ilerleyen çocuklar, farklı bilişsel becerileri kazanmaya başlamaktadırlar. Örneğin; anlama, kavrama ve problem çözme (Erden, 2005). Bilişsel gelişim ile ilgili çalışma yapan bir başka bilim insanı ise Bruner'dir. Bruner, bilişsel gelişimi hayat boyu süren bir beceri olarak tanımlamıştır. Bilişsel gelişimi üç aşama ile açıklamıştır. Bu aşamalar eylemsel dönem, imgesel dönem ve sembolik dönemdir. (Senemoğlu, 2007). Bilişsel gelişimde çevrenin önemine değinen Vygostky, aynı zamanda yetişkinlerin süreçteki önemine vurgu yapmıştır. Çocukların bilişsel gelişimleri, çocuğun yaşlıları veya yetişkinler

ve çevresi ile işbirliği içerisinde gelişmektedir. Birey başlarda başkalarının düzenlemeleri ile ilerlerken, öz düzenleme yapma aşamasına geçmektedir (Bayhan ve Artan, 2007).

Sosyal Gelişim

Okul öncesi eğitim, sosyalleşme alanında önemli gelişmelerin olduğu, temel sosyalleşme becerilerinin kazanıldığı eğitim aşamasıdır. Çocuklar okula başladıkları zamanda, sadece ailesiyle sınırlı sosyal çevrelerini geliştirirler. Topluma uyum sağlarken, toplum içinde kendilerini ifade etmeye çalışırlar. Çocukların okul öncesi eğitimlerinin niteliği, sosyalleşme becerisini olumlu yönde geliştirmektedir. Okul öncesi eğitim sosyal becerileri geliştiren ve destekleyen en uygun ortamdır (Vural Ekinci, 2006). Gözlem yetenekleri oldukça gelişmiş olan çocuklar, kendi hayatlarını bu gözlemler üzerine şekillendirmektedirler. Çocuklar sosyalleşirken, çevreye ait tutum, düşünce, değer yargıları gibi kalıp yargıları da edinirler (Selçuk, 2010). Sosyal beceriler çocuğun çevresinden etkilenerek geliştirdiği bir beceridir denilebilir (Tagay, vd., 2010).

Sosyal gelişim, kişilerin yaşlıları, ailesiye ve çevresiyle olan ilişkilerini aynı zamanda toplumdaki kurumlarla geçirdiği yaşantıları, geleneklerle olan etkileşimleri kapsamaktadır (Ünüvar, 2020). Toplumun bir parçası olarak dünyaya gelen çocuklar için sosyal hayat oldukça önemlidir (Bak, 2011). Sosyal gelişim, bireyin toplumsal yaşam kurallarına karşı duyarlılık geliştirmesi, bunun sonucunda topluma uyum sağlama sürecidir. Bireysel sosyalleşme sürecinde bir grubun üyesi olarak, gruba ait değerleri ve davranışları da öğrenirler. Gander ve Gardiner (1998)'a göre sosyal gelişimin yoğun ve gelişime açık olduğu dönem çocukluk dönemidir. Bu dönemde sosyal ihtiyaçlar, çocuklar açısından giderilmesi gereken ihtiyaçlardandır (Atay, 2005). Sosyal gelişimin gerçekleştiği önemli bir yer olan aile hayatı, çocuğun öncelikli temel eğitim ortamıdır. Çocuklar okula başladıklarında öncelikle aile ortamlarından belirgin izler taşır. Okullarda ailelerin çocuk üzerindeki etkilerini planlamak ve buna göre hareket etmek gerekmektedir (Gürşimşek, 2002).

2.2.2. İlkokul Dönemi Çocuk

7-11 arasındaki yaşlarda olan çocuklar somut işlemler dönemi içerisinde yer almaktadırlar. Bu yaş aralığındaki çocuklar için yaşanan her şey gerçektir. Çocuklar bilişsel ve duygusal tepkiler verirken gerçeklik ilkesine göre hareket etmektedirler. Bu dönem okul gibi kurumlarda bulunmaya başlayan çocuklar için gelişim alanları açısından kritik öneme sahiptir (Senemoğlu, 2020). İlkokul dönemindeki çocukların, somut işlemler döneminde bulunmaları sebebiyle medya içeriklerindeki mesajları gerçek gibi algılamaları söz konusudur. Öğrencilerin, hangi mesajın gerçek hangi mesajın kurguya olduğunu anlayamaması bu dönemde olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Çocukların ulaştıkları bütün içerikleri gerçek sanmaları kaygı, korku gibi olumsuz duygular geliştirmelerine neden olmaktadır. Okul öncesi dönem ve ilköğretim döneminin ilk yılları birbiri içine geçmiştir. Okul öncesi dönemde gözlenen bazı özellikler ilköğretim çağına da gözlenmektedir. Medyanın olumsuz etkileri her iki dönemdeki çocuklar için geçerlidir.

İlkokul dönemindeki çocuklar, bu dönemde çevreleriyle ilgilenmeye başlamaktadırlar. Çocukların çevreyi tanımaları, geniş bir dünya kültürüne sahip olabilmek için altyapı oluşturmaları, içinde buldukları topluma uyum sağlamaları, vatandaşlık bilgileri edinmeleri, ilköğretim kurumlarında edinecekleri bilgiler arasında yer almaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). İlkokul öğrencilerinin gelişim özellikleri de medyayla ilişkilerinde önemli bir boyuttur.

Duyuşsal Gelişim

İlkokul döneminde çocuklar oyunlar aracılığıyla çevreleriyle etkileşimde bulunurlar ve sosyalleşirler. Topluma ait kuralları, değerler ve duyguları oyunlar aracılığıyla öğrenirler (Kaçar, 2020). Çocuklar, oyunlar aracılığıyla gerçek hayattaki durumlara uygun beceriler geliştirirler. Çocukların geliştirdikleri bu roller çevreyi anlamalarına yardımcı olur. Çocuklar farklı roller sayesinde karar verme becerilerini geliştirmektedirler (Koçyiğit vd, 2007).

Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, bireyde dikkat, bellek, algılama, akıl yürütme, problem çözme, karar verme gibi zihinde gelişen işlevlerdir. Bireyler bilişsel gelişim süreçlerini kullanarak geçmişe dair hatırlama, sorunlara çözüm bulma, yeni bilgiler kazanma ve kazandığı bilgileri kullanma gibi işlevler yerine getirirler (Cüceloğlu, 1997).

Yaşamlarının ilk yıllarında beyin ve sinir sisteminin büyük bir bölümü gelişen çocukların, beyinleri sinir hücreleri ile örülmüş bir ağa benzetilebilir. Ağın yeniden gelişmesi gibi, yeni bilgiler öncekilerle ilişkilendirilerek, bilgi depolanır ve gerekli görülen durumlarda geri çağrılır. Beyin gelişmesi ağın gelişmesi gibi gerçekleşmektedir (Keleş ve Çepni, 2006). Somut işlemler dönemindeki çocuklar, bu gelişim aşamasında kazandıkları becerilerle zihinsel işlemler yapabilmektedirler. Bu dönemde, korunum kavramının kazanılması, sınıflandırma, sıralama ve geriye dönüştürme gibi beceriler kazanılmaktadır (Polat ve Bardak, 2019).

Sosyal Gelişim

İlkokul döneminde çocuklar okul hayatına adım atarak önemli bir yola girmektedirler. Çocuk okul hayatına adım atarken yeni bir sosyal çevreye girmiş olur. Yeni bir çevre ile karşılaşma, okula ait kuralları öğrenmeyi, eğitimle alakalı işleri yerine getirmeyi kapsamaktadır. Çocuklar bu süreçte sosyalleşerek çevreye uyum sağlamaktadırlar (Yavuzer, 2012). Bu dönemdeki çocukların sosyal gelişim süreçlerinde, öğretmenler ve arkadaş çevresi daha ön plandadır. Bu dönemdeki çocuklar arkadaşlarının fikirlerinden çok fazla etkilenmektedirler. Bu fikir ortaklığının sebebi arkadaşlarıyla aynı ortak grupta yer almak istemelerinden kaynaklanmaktadır (Yavuzer, 1993).

2.3. Çocuk ve Medya

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından hazırlanmış ve 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiş olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde çocuğun kişilik yapısının bütün

ve uyumlu şekilde gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış gibi olumlu duyguları barındıran bir aile ortamında büyümesinin gerekliliğine, çocuğun toplumda aynı zamanda bir birey olarak yaşayabilmesi için her yönüyle hazırlanması; barış, değerbilirlik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma gibi toplumsal huzuru arttıracak duygularla yetiştirilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (BM, 1989).

Teknolojinin geliştiği bugünkü dünyamızda çocukların büyük bir çoğunluğu medya araçlarına (televizyon, internet, tablet, cep telefonu, bilgisayar vb.) ulaşabilmektedir (Paker, 2009). Bu durum medya ve çocuk ilişkisi açısından olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Medya ve çocuk ilişkisi artan kullanım durumları düşünüldüğünde gittikçe önemli bir konu haline gelmiştir.

TÜİK tarafından yapılan çocuklarda bilişim teknolojilerinin kullanılmasıyla ilgili araştırmanın verilerine göre, Türkiye'deki 6-15 yaş arasındaki çocukların %82,7'sinin düzenli internet kullandığı belirtilmiştir. 16-24 yaş arasındaki bireylerin ise %95,7'sinin düzenli internet kullandığı belirtilmiştir. Düzenli cep telefonu kullanımı ile ilgili verilere göre ise, 6-15 yaş aralığındaki çocukların %64,4'ünün, 16-24 yaş arasındaki gençlerin %96,7'sinin düzenli cep telefonu kullandığı açıklanmıştır (TÜİK, 2021).

Teknolojinin gelişmesiyle çocuklar teknolojiye hızlı şekilde uyum sağlarlar. En çabuk uyum sağlayanlar yine çocuklardır. Yeni nesil çocuklara, dijital yerliler ismi verilmiştir (Prensky, 2001). Dijital yerliler olarak tanımlanan çocuklar, doğdukları andan itibaren yeni medya araçlarına ulaşmaları sebebiyle teknolojik bilgi olarak üst düzey bilgilere sahiptirler. Aynı zamanda yeni medya içeriklerine ulaşma konusunda sorun yaşamamaktadırlar (Cho, vd., 2016).

Medya kavramı adı altında kullanılan iletişim araçlarının çocuklar açısından cazibesi her geçen gün artmaktadır. Okulların ana aktörleri öğretmenler, çocuklar açısından ikinci plana itilmiş gibi görünmektedir. Çocuklar kitle iletişim araçlarının içeriklerini eğlenceli, çekici, güzel bulmakta, güçlü kahramanlarla özdeşleşip duygusal bağ kurmakta, onların yaşam tarzlarına özenerek model almaktadırlar. Aynı zamanda bu kahramanları taklit

etmektedirler. Buna karşılık anne-baba ve öğretmenlerin yavaş yavaş çocuğun ilgilendiği, model aldığı ana aktörler olmaktan çıktığı görülmektedir (Karaboğa, 2018). Oysa medyada kitleye verilen mesajlar sıklıkla yetişkinlerin algı düzeyleri, beğenileri ve istekleri dikkate alınarak kurgulanıp hazırlanır. Verilen bu mesajların içerikleri çocukların algı düzeyi ve alınan mesajı düzenleme kapasitelerini aşar. Mesajların içerdiği akış planı, kurgusu ve soyut kavramsal yapısı çocukların somut düşünme durumlarına uygun olmadığı için onların algı dünyalarında bir yere sahip değildir (Ertürk, 2011). Çocuklar verilen mesajları alma ve düzenleme konusunda zorluklar yaşamaktadırlar. Buna rağmen izledikleri içerikler onların kişiliklerinde iz bırakmaktadır. Akçalı' ya (2015) göre, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları üzerinden yayılan şiddet ve cinsellik içeren mesaj ve görüntüler çocuğun beynini başka bilgilere yer vermeyecek kadar fazla şekilde doldurmaktadır. Televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları çocukları kendi kafasındaki hayal ve düşüncelerden uzaklaştırarak onların kafalarına cinsel içerikli mesajlar, şiddet ve tüketim gibi olumsuz konularda mesajlarla doldurur.

Kitle iletişim araçlarından sunulan içerikler, çocuklara bazı alanlarda olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Çocuklar hayal güçlerini kullanırken, akıl yürütme yaparken, karşılaştırmalar yaparken, iletişim kurarken bu içeriklerden olumsuz yönde etkilenmektedir (Sanders, 1999). Çocukların teknolojik araçlara bu kadar çok maruz kalmalarında ailelerinin etkili olduğu belirtilmektedir. Aileler, çocukları kontrol etmek, belli işleri yaptırabilmek gibi sebeplerle dijital araçları çok erken dönemde kullanmaya başlamaktadırlar. Bu duruma bağlı olarak dijital araçlar ve çocuklar arasındaki ilişki değişmekte, dijital araçlar çocukların hayatlarında merkezde yer almakta, aynı zamanda onların arkadaşı ve bakıcısı haline gelmektedirler (Zeybekoğlu Akbaş ve Dursun, 2020).

2.3.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk ve Medya

Günümüzde çocuklar, genellikle televizyon dışındaki medya araçlarına erken çocukluk döneminin sonlarına doğru yönelmektedirler. Değişen hayat şartlarıyla, oyun oynama gibi temel ihtiyaçlarını bile bilgisayarda karşılayan öğrenciler düşünüldüğünde, çocuklar için yeni medyanın önemi kendiliğinden ortaya çıkacaktır (Ertürk, 2011). Okul öncesi dönem çocukları, kurmaca ve gerçek dünyanın karışmasıyla, ikisinin arasında ayrım

yapamamaktadırlar. Bu durum çocukları olumsuz etkilemektedir. Çocuklar için hazırlanan medya içerikleri, eğlendirme amacı güderken, çocuklara belli bir fikri savunmak, kişileri kontrol etmek gibi amaçlar yüklemektedir. Dijital medya içerikleri, tüketim alışkanlıkları, iletişim alışkanlıkları, kültürel değerlerin aktarımı, cinsiyet gibi değerlerin aktarımının yapıldığı yerler olabilmektedirler. Bu alanda çocuklara sunulan içerikler okul öncesi dönem çocukları üzerinde oldukça etkilidir. İçerik hazırlayıcılar bu durumu kullanıp yönlendirmeler yapabilmektedirler (Açıkgöz vd., 2018).

Dijital medya içeriklerini kullanan okul öncesi çocukları birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Dikkat sorunları, agresif ve saldırgan tutumlar, fiziksel hareketsizlik, kilo artışı ve obezite, uyku problemleri çocukların yaşadığı sorunlardan bazılarıdır. Teknolojik araçların aşırı kullanılması, çocukların farklı gelişim alanlarına zarar vermektedir (Brown, 2011). Erken yaşta kullanılmaya başlanan teknolojik araçlar, çok fazla zaman harcama, kötü ve kalitesiz içerikleri izleme gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Nathanson vd., 2013). Teknolojik cihazların bağlayıcılığı nedeniyle sebep olduğu aşırı kullanım, çocukların işbirliği içinde çalışma, paylaşım içinde olma becerilerinin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin duygusal gelişimi üzerinde olumsuz etkilere sahip bu durum, öğrencilerin motivasyon ve sorumluluk alma becerilerine zarar vermektedir (Plowman vd., 2010). Dijital medyanın bir olumsuz sonucu da çocukların sayısal bilgiler içeren uyarılara karşı duyarlılıklarını yavaşlatmasıdır. Bunun sonucunda çocukların, bilgiyi işleme yeteneklerini köreltmektedirler (Adams, 2005). Teknolojinin ve medya kullanımının çocukların motor becerileri üzerinde de çeşitli etkileri bulunmaktadır. Çocuklar, teknoloji kullanımında süreyi aştığında, uygun olmayan koşullara ve uygun olmayan içeriklere maruz kaldıklarında motor gelişimleri zarar görmektedir. Çocukların uzun süre hareketsiz kalmasına neden olan medya araçları büyük ve küçük kas becerilerinin gelişimini olumsuz etkilemektedir (Howie vd., 2017).

2.3.2. İlkokul Dönemi Çocuk ve Medya

Erken çocukluk döneminden sonraki evrede çocuklar okul dönemi olarak da adlandırılan orta çocukluk evresine geçerler. Bu dönemde çocuklar, okula başlamış olsalar da oyunlar hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Oyunlar bu dönemin önemli bir

parçasıdır. Günümüzde dijital ortamlarda oynanan oyunlar da önem kazanmıştır (Yücelyiğit ve Aral, 2020). Çocuklar zamanının önemli bölümünü bilgisayarda oyun oynarken harcarken, karşısında bulunan kişiye karşılık vermeme, paylaşımında bulunmama, dokunmama, konuşmama gibi iletişim sorunlarıyla baş başa kalmaktadır. Çocuklar geleneksel oyunlardan mahrum kalırken, çevre ve toplumla temas ve iletişim kurmadan büyümektedir. (Uğurlu, 2014).

Dış etkilere ve çevresinden etkilenen 7-11 yaş, ilköğretim dönemi çocuklarda olumsuz örnekler sunacak medya içeriklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. İlkokul dönemi, çocukların şiddet kavramına karşı bilgi sahibi oldukları ve tavır oluşturdukları dönemdir. Bu dönemde sunulan içeriklerin kurgu, karakter, mesaj gibi kavramlarının takip edilmesi gerekmektedir (Kaşkaya vd., 2021). Medya içeriklerinin alıcısı olması açısından önemli olan çocuklar, bu alanda çalışan kuruluşların ana hedefi olmaktadır. Çocuklara uygun hazırlanan içerikler, eğitici olursa çocuklar için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu içerikler, reklamlar, çizgi filmler, dijital oyunlar vb. olabilmektedir (Karaboğa, 2018). Yeni medya araçları ile çoğu ihtiyaçlarını karşılayan çocuklar, kitap okuma gibi işlemler için de bilgisayarlarını tercih etmektedirler (Ertürk, 2011).

Uzun süreler kullanılan medya araçları ilköğretim dönemindeki çocuklar için de benzer olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Çocukların uygun olmayan koşullarda ve sürelerde bilgisayar önünde hareketsiz kalmaları obezite, kalp hastalıkları gibi sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Ayrıca duruş bozuklukları, göz hastalıkları gibi farklı sağlık sorunları da oluşabilmektedir (Mustafaoğlu vd., 2018). Dijital medya araçlarının kullanımının fiziksel gelişimin yanı sıra sosyal gelişim üzerinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Çocukların medya araçları ile uzun vakitler geçirmeleri, çocukların akranlarından soyutlanmasına, bireyselleşmesine, okulda iletişim sorunları yaşamasına buna bağlı olarak akademik başarısızlık gibi sonuçların oluşmasına neden olabilmektedir (Ediş, 2020). Çocukların medya araçlarının kullanımının süre denetlemesi yapılmadığı takdirde, çocuklarda internet bağımlılığı meydana gelebilmektedir. Medya bağımlılığı çocukların yaşantılarını etkileyen oldukça önemli bir probleme dönüşebilmektedir. Çocukların yasaklı sitelere girmeleri, uygunsuz içeriklere maruz kalmaları, önemli kimlik bilgilerinin çalınması gibi olumsuzluklar çocukları etkileyebilmektedir. Çocukların yaşlarına uygun olarak bilmeleri

gerektiğinden fazlasını erken yaşta öğrenmeleri, rol karmaşası yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu durum çocukları dış dünyaya karşı savunmasız ve tehlikelere açık bir hale getirebilmektedir (Odabaşı vd., 2007).

İlkokul dönemindeki çocuklar için de medyanın sunduğu içerikler karmaşıktır. Medyadaki mesajlar yetişkinlere uygun olarak hazırlanır. Yetişkinlerin algı düzeyleri, sevdikleri, ilgilendikleri şeylere göre hazırlanan medya içerikleri çocukların mesajları algılama kapasitelerini aşar. Yetişkinlere göre hazırlanan içeriklerin çocukların dünyasında işi yoktur. Çocuklar yetişkinlerin içeriklerini, soyut ve karmaşık oldukları için düzenleyemezler (Ertürk, 2011). Çocukların medya içeriklerini kontrol etme görevi büyük ölçüde ailelere düşmektedir. Öncelikle çocukların medya araçlarını kullanım süresinin azaltılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra çocukların şiddet, cinsellik gibi uygun olmayan içerikler barındıran oyun ve sitelere girişinin engellenmesi gerekmektedir. Anne babalar medya içeriklerini öncelikle kendileri izleyip kullanarak mesajlarına dikkat etmelidirler. Anne babaların onayından geçen içerikler öğrencilere sunulmalıdır (Özmert, 2005).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL VE YÖNTEM

Üçüncü bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve veri analizinde kullanılan tekniğe dair açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada bireyler için önemli bir olgunun derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri, açıklanacak olguyu kişilerin bakış açılarını derinlemesine inceleyerek ortaya koymayı amaçlar. Aynı zamanda olguya ilgili sosyal yapı ve süreçleri açıklamayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim, bireyler tarafından kavramların nasıl anlamlandırıldığını ve tanımlandığını açıklamayı amaçlar (Annells, 2006).

Medya kavramı herkes tarafından algı ve deneyime açık olan önemli bir kavramdır. Bu araştırma öğretmen adaylarının, medya ve çocuk olgusuyla ilgili algı ve deneyimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu yöntem araştırmanın amacı hakkında derinlemesine çalışılmasına, olgu ve olayların açıklanmasına imkan sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Buradan hareketle araştırmanın çalışma grubu ölçütleri “Çanakkale il merkezinde”, “temel eğitim programlarında okuyan”, “sınıf eğitimi öğretmen adayları”, “okul öncesi eğitimi öğretmen adayları” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 yıllarında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde öğrenim gören 41 gönüllü sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adayı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ilgilenilen olgularla ilgili derinlemesine bilgi almayı kolaylaştırırken, yüz yüze iletişime olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2016). Çocuk ve medya ilişkisine dair öğretmen adaylarının görüşlerinin alınması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form alt amaçlara uygun olarak hazırlanan 11 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken öncelikle alanyazın taraması yapılmıştır. Oluşturulan sorular danışman öğretim üyesi ile ayrıntılı olarak incelenmiş ve alanında uzman iki öğretim üyesinden ve kıdemli okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinden görüşler alınarak son haline getirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümünden alınan izinler doğrultusunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Temel Eğitim Bölümünde öğrenim gören sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarına yüz yüze veya çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce öğretmen adaylarına araştırmanın konusu, amacı ve önemi açıklanmıştır. Öğretmen adaylarının kimlik bilgilerin gizli tutulacağı, ulaşılan verilerin yalnızca bu araştırmada kullanılacağı bilgileri verilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Görüşmeler yüz yüze ve çevrimiçi düzenlenmiş, 30 ile 40 dakika arası sürmüştür. Görüşmeler ses kaydına alınarak yazıya dökülmüştür. Veriler bilgisayar ortamında “Katılımcı 1, Katılımcı 2 ...” şeklinde kaydedilerek, dosyalanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerin ardından toplanan verilerin, anlamlı ve düzenli hale getirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi tekniğinde, kurallar ışığında kodlamalar yapılır, bir metin daha küçük içerik kategorileriyle özetlenir. Bu teknik düzenli ve güncellenebilir bir analiz tekniği olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2016).

Araştırmada elde edilen veriler dört aşamadan geçerek analiz edilmiştir. Bu aşamalar; verilerin kodlanması, ulaşılan temaların belirlenmesi, kod ve temaların düzenlenmesinin yapılması, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır. Verilerin analizi bu aşamaların takibiyle gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bazı katılımcılara ait farklı görüşler değiştirilmeden sunulmuştur. Verilerin analizinin ardından oluşturulan bulgular şekillere dönüştürülerek, frekansları belirlenmiştir. Bulguların modellenmesi sürecinde NVivo 11 paket programı kullanılmıştır. Modellemeler yapılırken frekans değerleri (f), katılımcıların bildirdikleri görüş sayılarına göre belirlenmiştir.

3.6. Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları

Nitel araştırmalarda bilimsel açıdan kabul edilebilir ve faydalı bir araştırma ortaya koymak önemlidir. Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin, verilerin analiziyle beraber ulaşılan bulguların inandırıcı olmasında, geçerlik ve güvenirlilik değerlerinin yüksekliği önemlidir (Mcmillan, 2000; akt. Büyüköztürk vd., 2016).

Toplum bilimlerinde yapılan çalışmalarda, çeşitli ölçmelerde, ölçülen kavramın hemen her boyutu kullanılmaya çalışılmalıdır. Güvenirlilik değerlerinin yükselmesi, ölçmede izlenen süreçler ve kullanılan ölçütlerle alakalıdır. Nitel araştırmalarda, araştırmacıların görüş farklılıklarından araştırma sonuçları etkilenebilmektedir. Nitel araştırmalarda verilere yansız bir şekilde ulaşarak yorumlanması için güvenirlilik ve geçerlik açısından eksiklik yaşanmaması gerekir. Ölçmede geçerlik demek, ölçülmek istenen niteliklerin doğru bir şekilde ölçülebilmesi demektir. Bir başka açıdan, ölçülecek niteliklerin başka niteliklerle karıştırılmadan ölçülebilmesidir (Karasar, 2016).

Araştırmada güvenirliği arttırmak amacıyla bazı uygulamalar yapılmıştır. Katılımcılara araştırma aşamaları ile ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde ses kaydı alınmış, kayda alınan veriler katılımcılara onaylatılmıştır. Katılımcılar ifadelerinin doğruluğunu kabul etmişlerdir. Bu sayede araştırma verileri başka araştırmacıların da değerlendirme yapabilmesine imkan verecek şekilde düzenlenmiştir

Yapılan araştırmada geğerliliği arttırmak amacıyla, farklı demografik özelliklere sahip katılımcılarla görüşülmüştür. Bunun amacı n yargılardan arınarak tarafsız bir şekilde verileri analiz etmektedir. Bu amaçla farklı özellikteki katılımcılarla çalışılmaya zen gösterilmiştir. Aynı zamanda araştırmacının ğretmen olması, katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmesini sağlamıştır. Araştırma süresince araştırmacı ve danışman tarafından, araştırmanın niteliğini arttırmaya yönelik öneriler ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Farklı iki uzman tarafından bağımsız olarak tema ve kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Nitel veri analizinin güvenirliğini arttırmak için “güvenirlik katsayısı formülü “ olan (Görüş birliği sağlanan kodlar / (Görüş birliği sağlanan kodlar + Görüş ayrılığı tespit edilen kodlar) × 100 kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki uyum yüzdesi %86 olarak belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde, sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının görüşlerine dair bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Medya İlişkisine Dair Metaforlarına Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının, “Öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisini hangi metaforlarla açıklamaktadır?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1
Öğretmen adaylarının çocuk ve medya ilişkisine dair metaforları

Sıra	Metafor	f	Sıra	Metafor	f
1	Temel ihtiyaç	3	18	Oyun	1
2	İlaç	3	19	İhtiyaç	1
3	Deniz	2	20	Nehir aşındırması	1
4	Hayal alemi	2	21	Hamur	1
5	Okyanus	2	22	Eğlence aracı	1
6	Kaçınılmaz bir araç	1	23	Masal kahramanı	1
7	Sanal dünya küresi	1	24	Dikkat çekici	1
8	Çevre	1	25	Uydu	1
9	Sıkı bir bağ	1	26	Beslenme	1
10	İyi ve kötü	1	27	Şeker	1
11	Uzay boşluğu	1	28	Lunapark	1
12	Dış dünyaya açılan kapı	1	29	Yatırım	1
13	Güncel	1	30	Rengarenk dünyası	1

Tablo 1'in devamı

14	Çiçek bakımı	1	31	Bilinmeyen yolculuk	1
15	Yeni bir şehre gitmek	1	32	Politikacı	1
16	Borsa	1	33	Arkadaş	1
17	Gezegen	1			

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının verdiği yanıtlara göre çocuk ve medya ilişkisine dair 33 metafor oluşturduğu görülmektedir. Bu metaforlar; temel ihtiyaç (f:3), ilaç (f:3), deniz (f:2), hayal alemi (f:2), okyanus (f:2), kaçınılmaz bir araç (f:1), sanal dünya küresi (f:1), çevre (f:1), sıkı bir bağ (f:1), iyi ve kötü (f:1), uzay boşluğu (f:1), dış dünyaya açılan kapı (f:1), güncel (f:1), çiçek bakımı (f:1), yeni bir şehre gitmek (f:1), borsa (f:1), gezegen (f:1), oyun (f:1), ihtiyaç (f:1), nehir aşındırması (f:1), hamur (f:1), eğlence aracı (f:1), masal kahramanı (f:1), dikkat çekici (f:1), uydu (f:1), beslenme (f:1), şeker (f:1), lunapark (f:1), yatırım (f:1), rengarenk masal dünyası (f:1), bilinmeyen yolculuk (f:1) ve politikacı (f:1) şeklindedir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çocuk ve medya ilişkisine dair metaforları benzerlikleri bakımından kategoriler altında toplanmış ve 5 farklı kategori elde edilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen adaylarının çocuk ve medya ilişkisine dair metaforların kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı
Duygusal Olarak Medya	Hayal alemi (2), Oyun (1), Eğlence aracı (1), İyi ve kötü (1), Dikkat çekici (1), Masal kahramanı (1), Lunapark (1), Şeker (1), Rengarenk masal dünyası (1), Arkadaş (1)	10
Bağ Olarak Medya	Sıkı bir bağ (1), Kaçınılmaz bir araç (1), Hamur (1), Uydu (1), Güncel (1)	5
Vazgeçilmez Olarak Medya	Temel ihtiyaç (3), İlaç (3), İhtiyaç (1), Beslenme (1), Yatırım (1), Çiçek bakımı (1)	6

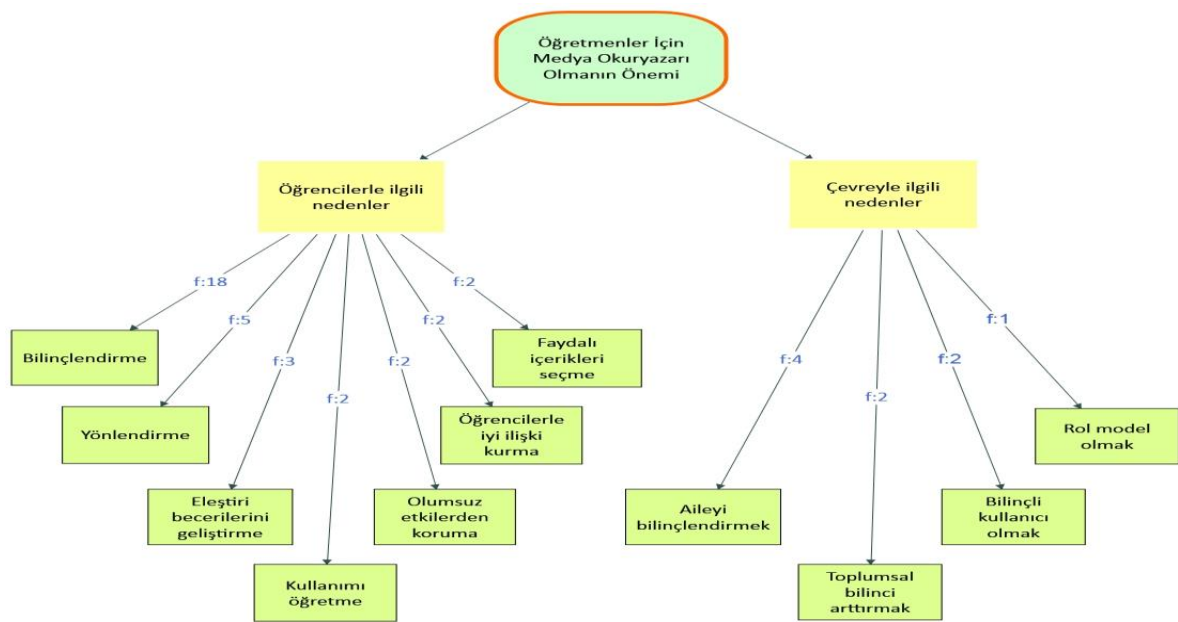
Tablo 2'nin devamı

Bilinmez Olarak Medya	Bilinmeyen yolculuk (1), Uzay boşluğu (1), Dış dünyaya açılan kapı (1), Yeni bir şehre gitmek (1), Borsa (1), Politikacı (1)	6
Kapsamlı Olarak Medya	Deniz (2), Okyanus (2), Gezegen (1), Sanal Dünya Küresi (1), Çevre (1), Nehir Aşındırması (1)	6

Öğretmen adaylarının çocuk ve medya ilişkisine dair metaforlarında en fazla “temel ihtiyaç” ve “ilaç” cevabı verdikleri belirlenmiştir. Öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisini hayatımızı devam ettirmeye yarayacak metaforla tanımlayacak kadar önemli bulmaktadırlar. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara göre oluşturulan kategorilerden hareketle, öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisini çoğunlukla “duygusal olarak medya” şeklinde açıklamaktadırlar.

4.2. Medya Okuryazarlığının Öneme Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları medya okuryazarı olmanın önemini nasıl açıklamaktadır?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1. Medya okuryazarı olmanın önemi

Katılımcı yanıtlarına göre öğretmen adayları için medya okuryazarı olmanın önemi hakkındaki görüşler, “öğrenciler için nedenler” ve “çevreyle ilgili nedenler” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Öğrenciler için nedenler; bilinçlendirme (f:18), yönlendirme (f:5), eleştiri becerisini geliştirme (f:3), kullanımı öğretme (f:2), olumsuz etkilerden koruma (f:2), öğrencilerle iyi ilişki kurma (f:2) ve faydalı içerikleri seçme (f:2) şeklindedir. Çevreyle ilgili nedenler ise aileyi bilinçlendirmek (f:4), toplumsal bilinci artırmak (f:2), bilinçli kullanıcı olmak (f:2) ve rol model olmak (f:1) şeklindedir.

Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 3: *“Çocukları bilinçli birer medya kullanıcısı olarak yetiştirmek, onlara medyayı ölçülü ama etkili bir şekilde kullanmayı öğretmek, medyanın olumlu yanlarını almak; olumsuz yanlarından olabildiğince sıyrılmayı sağlamak için önemlidir.”*

Katılımcı 7: *“Öğretmen medya okuryazarı olursa çocukları ve velileri medya içeriklerini doğru ve faydalı kullanma konusunda yönlendirir. Medya okuryazarı olan öğretmen çocukları daha doğru değerlendirebilir, davranışların sebep ve sonuçlarını daha iyi anlayabilir.”*

Katılımcı 10: *“Çocukları ve gençleri medyanın olumsuz yanlarından korumak adına öğretmenin medyayı doğru yorumlayıp, eleştirmesi ve sunduğu materyallerin olumlu etki edip etmeyeceğini bilmesi için öğretmenin medya okuryazarı olması önemlidir.”*

Katılımcı 16: *“Öğretmenler yeni nesillerin yetişmesinde büyük bir faktördür. Öğretmenler yol gösterici ve rol model olmak adına öğrencilerine çağın da getirdiği unsurlara hakim olması önemlidir. Medya çağımızın vazgeçilmezi olduğundan öğretmenin de bu konu üzerinde bilgi sahibi olması ve öğrencilerine de doğru bir model oluşturması gerekmektedir. Medya okuryazarı olan öğretmen öğrencilerin maruz kaldığı medya içerikleri hakkında bilgi sahibi olarak onların medyada gördüğü, duyduğu buna bağlı olarak algıladıklarına yönelik*

öğrencilerini bilgilendirip, medyada öğrencileri iyi yönde geliştiren içerikleri bilerek öğrencileri bu yönde yönlendirmeli, öğrencileri kötü etkileyecek medya unsurlarını da tahlil ederek öğrencileri bu içeriklerden uzaklaştırmak için çalışmalar yapmalıdır.”

Katılımcı 20: “Medyada yansıtılan içeriklerin hepsinde belli başlı mesajlar bulunmaktadır. Bu mesajlar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Medyanın bu olumsuz etkilerinden kendimizi koruyup, olumlu etkilerinden de kendimize faydalı olacak şekilde kullanmalıyız. Çocuklar medyada yer alan içerikleri algılayamadıklarından dolayı neyin olumlu neyin olumsuz olduğunu ayırt edememektedirler. Bu durumda günümüzde teknolojinin, medyanın hemen hemen her yaş grubunda kullanıldığını düşünerek çocukları, medyaya ve medyanın içeriklerine karşı doğru bir şekilde eğiterek bilinçlendirmeliyiz. Bunu yapacaklar da öğretmenlerdir. Bu doğrultuda öğretmenlerin medya okuryazarı olmasının önem taşıdığını düşünmekteyim.”

Katılımcı 27: “Bir öğretmen iyi bir medya okur yazarı olmalıdır çünkü günümüz dünyasında medyanın her türlüyle karşı karşıyayız. Bize ulaşan bilgilerin ne kadarı doğru, kaynağı ne gibi sorgulamaları yapıp medyaya eleştirel bir gözle bakması lazım. Bunları bilmezse eğer öğrencilerinin de sorgulama, araştırma gibi becerilerini geliştiremez. Çocuklar bütün gün televizyon, tablet, telefon gibi teknolojik medya araçlarıyla çok fazla haşır neşir oldukları için özellikle buradaki bilgilerinde sınırı olmadığı için çocuklara buradaki her bilginin doğru olmadığını öğretmesi lazım. Bunu özellikle bir ders kapsamında olmasa da kendi derslerine entegre ederek çocuklara verebilirler. Bunun içinde önce kendisi bu yetkinliğe sahip olmalıdır.”

Katılımcı 34: “Medya günümüz dünyasında büyük etkilere sahiptir. Bu etkiler hemen ortaya çıkıp herkesin hayatına yerleşebilir ve köklü bir şekilde değişikliklere sebep olabilmektedir. Ve doğan her yeni yaş grubu da farklı bir teknolojik dünyaya doğmaktadır. Her nesil bir önceki nesli anlamakta sorun yaşamaktadır. Bu anlam kargaşasını önlemek adına bireyler kendi medya araçlarından çıkıp yeni medya araçlarını keşfetmeli ve en etkili şekilde kullanılması için kendisinden sonraki nesillere örnek olmalıdır. Bu konuda en etkili kişilerde

öğretmenlerdir. Öğretmenler topluma tutacakları ayna ile, yetiştirecekleri çocuklar ile medyanın zararlı etkilerinden kendini arındırabilecek bireyler yetiştirmelidirler.”

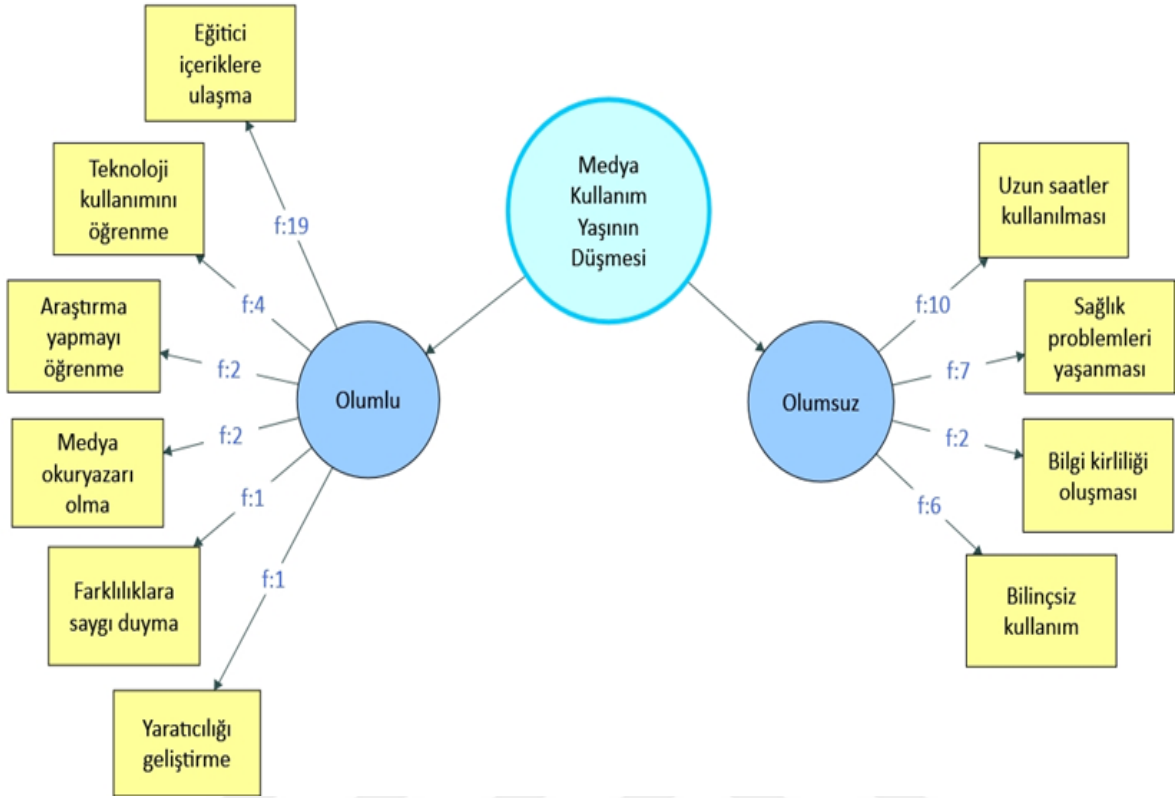
Katılımcı 41: *“Gelişen yüzyılda çocuklar en erken yaşta medya araçları ile tanışıp, erken çocukluk döneminde bağımlılık derecesine gelebiliyorlar. Ayrıca son on yılda gelişen teknolojinin bize gösterdiği üzere ileriki yıllarda teknoloji tamamen hayatımızda olacak ve eğitimde etkili şekilde kullanımı artacaktır. Bu iki önemli durum göz önüne alındığında her öğretmenin medya okuryazarlığı eğitimi alması önemli duruma gelmektedir. Öğretmen bu konuda ne kadar bilinçli ve bilgili olursa çocuklara bu noktada daha fazla katkı sağlayabilir. Onları medya konusunda eğitebilir.”*

Medya okuryazarı olmanın önemine dair bulgular ve katılımcıların görüşlerine göre, öğretmen adayları medya okuryazarı olmayı öğrencileri bilinçlendirme görevini yerine getirme açısından önemli bulmaktadırlar. Öğretmenler, topluma yön veren yol gösteren kişiler olduğundan, öğretmen adaylarının kendilerinde bilinçlendirici bir yön gördükleri belirtilebilir. Öğretmen adayları öğrenci ile ilgili diğer nedenleri yönlendirme, eleştiri becerisini geliştirme, medya araçları kullanımını öğretme, olumsuz etkilerden koruma, öğrencilerle iyi ilişkiler kurma ve doğru içerikleri onlar için seçmek açısından önemli bulmuşlardır. Medya okuryazarı olmayı çevresel nedenlerle açıklayan öğretmen adaylarına göre, medya okuryazarı olma, aileyi bilinçlendirme, rol model olmak, bilinçli kullanıcı olmak, toplumsal bilinci arttırmak açısından önemlidir.

4.3. Medya Kullanım Yaşının Düşmesine Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları çocukların medya kullanım yaşının düşmesini nasıl değerlendirmektedir?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 2’ de verilmiştir.

Şekil 2. Medya kullanım yaşının düşmesi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yanıtlarına göre medya kullanım yaşının düşmesinin etkileri “olumlu” ve “olumsuz” olarak gruplanmıştır. Olumlu görüşler; eğitici içeriklere ulaşma (f:19), teknoloji kullanımını öğrenme (f:4), araştırma yapmayı öğrenme (f:2), medya okuryazarı olma (f:2), farklılıklara saygı duyma (f:1) ve yaratıcılığı geliştirme (f:1) şeklindedir. Olumsuz görüşler ise uzun saatler kullanılması (f:10), sağlık problemleri yaşanması (f:7), bilgi kirliliği oluşması (f:2) ve bilinçsiz kullanım (f:6) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 2: “Çocukların internette olumsuz sonuçlar doğurabilecek içeriklere maruz kaldıkları takdirde daha savunmasız olacakları gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte medya ebeveyn desteği ile kullanıldığında çocuklar için etkili bir öğretim aracı haline gelebilir.”

Katılımcı 12: “Büyük ölçüde olumsuz değerlendiriyorum çünkü ebeveynlerin, çocuklarının medyayı doğru bir şekilde kullanmasında yeteri kadar bilinçli olmadıkları ve medya okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olmadıklarından çocuklar medyayı bilinçsizce kullanıyor medyanın olumsuz etkilerine daha küçük yaşlarda maruz kalıyorlar.”

Katılımcı 17: “Çocukların medya kullanım yaşının inmesi çocukların daha erken yaşlarda medyanın olumlu ve olumsuz etkilerine maruz kalması demektir. Çocuklar medya aracılığıyla kendilerini ifade etme imkânı bulur ve birçok şeyden haberdar olabilir, eğitim için yararlanabilir, yeni diller öğrenebilir. Ancak ailelerin denetimsizliği, medyayı çocuklarını oyalama aracı olarak görmeleri vb. nedenlerle çocuklar medyayla olması gerekenden çok daha fazla muhatap olmaktadır. Bu durum beraberinde birçok sorunu getirmektedir. Yani medyanın çocuklar üzerinde olumludan çok olumsuz etkisi olduğunu düşünüyorum.”

Katılımcı 18: “Bu durumu olumlu değerlendirmek imkansızdır. Medyanın, ses ve görüntü sayesinde çocukların dikkatini çektiği bir gerçek olmakla birlikte 0-6 yaş dönemde bu dikkatin yanlış yönlere çekilmesi çocuğun ileriki yaşamını etkileyecektir. Medya doğru kullanılmadığı takdirde tüm gelişim alanlarını olumsuz etkileyecektir. Çocuğun tüm olumsuz davranışlarının sebebi medya olmasa da medya kullanımı aile odaklıdır.”

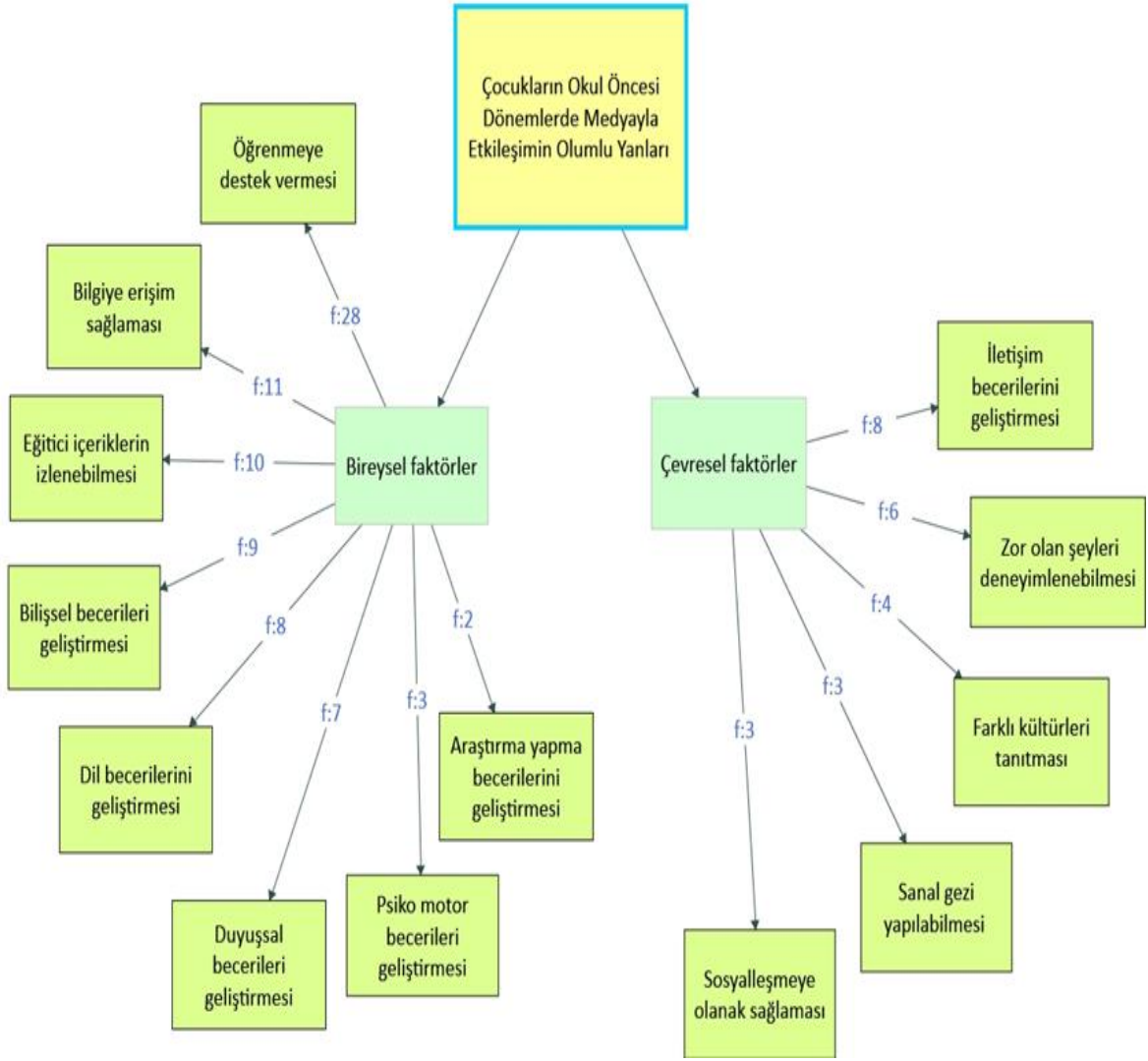
Katılımcı 41: “Çocukların erken yaşta medya kullanımının bana göre hem olumlu hem de olumsuz yanları bulunmaktadır. Olumlu yanı teknoloji ve medya unsurları şu an ve gelecek yıllarda hayatımızın her anında olacağı için çocukların erken yaşta medya kullanması onları daha bilinçli ve etkili kullanıcı haline getirebilir. Erken çocukluk döneminde yaşananlar ve öğrenilenler çocukların gelecek yaşantılarının temelini oluşturmaktadır. Medya araçları içerisinde uygunsuz durumları bulundurması çocukların etkilenmesine sebep olup, onlarda kalıcı olumsuz davranışlar bırakabilir. Ayrıca sadece ruhsal anlamda değil fiziksel anlamda da kalıcı hasarlar oluşabilir. Bu fiziksel hasarlara örnek olarak ekran başında uzun zaman geçirme sonucu göz bozukluğu, bedensel duruş sorunları, obezite gibi hastalıklar verilebilir.”

Katılımcı 15: *“Ben olumlu değerlendiriyorum. Çünkü tüketim toplumunun bir eseri olarak görülen ‘Dijital Medya’ neredeyse her konudaki içerikleri ile çocukların hayal dünyalarını ve yaratıcılıklarını geliştiriyor. Bu sebeple dijital medyanın; çocukların sorgulayan, yaratıcı ve inovatif bireyler haline gelmesini desteklediğini düşünüyorum. Geleneksel medyayı ise, çocuklar için uygun programlar seçildiği sürece yararlı buluyorum.”*

Medya kullanım yaşının düşmesine ait bulgular incelendiğinde, katılımcılardan sadece bir kişi bu durumu tamamen olumlu olarak değerlendirmiştir. Medya kullanım yaşının düşmesini olumlu karşılayan katılımcı, dijital dünyadaki gelişmelerin artmasının çocuklar üzerinde yapıcı olumlu etkileri olduğunu savunmaktadır. Geriye kalan katılımcılar, medya kullanım yaşının düşmesinin hem olumlu hem olumsuz sonuçları olduğunu belirtmişlerdir. Medya kullanım yaşının düşmesi eğitici içeriklere ulaşma açısından önemli ve olumlu bulunmuştur. Medya kullanım yaşının düşmesi uzun saatler kullanılması açısından olumsuz bulunmuştur.

4.4. Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşiminin Olumlu Yanlarına Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşiminin olumlu yanlarını nasıl değerlendirmektedirler?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 3’ de verilmiştir.

Şekil 3. Çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimin olumlu yanları

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre çocukların okul öncesi dönemde medya etkileşiminin olumlu yanları “bireysel faktörler” ve “çevresel faktörler” olmak üzere iki farklı grupta incelenmiştir. Bireysel faktörler; öğrenmeye destek vermesi (f:28), bilgiye erişim sağlaması (f:11), eğitici içeriklerin izlenebilmesi (f:10), bilişsel becerileri geliştirmesi (f:9), dil becerilerini geliştirmesi (f:8), duyuşsal becerileri geliştirmesi (f:7), piskomotor becerileri geliştirmesi (f:3), araştırma yapma becerilerini geliştirmesi (f:2) şeklindedir. Çevresel faktörler; iletişim becerilerini geliştirmesi (f:6), zor olan şeylerin deneyimlenebilmesi (f:6), farklı kültürleri tanıtması (f:4), sanal gezi yapılabilmesi (f:3) ve sosyalleşme olanağı sağlanması (f:3) şeklindedir.

Katılımcıların bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 4: *“Ekran karşısında geçirdiği süre denetimli olmak koşulu ve aile gözetiminde olarak okul öncesine yönelik video programları, çizgi filmler ve de oyunlardan faydalı bilgiler öğrenebilir, eğlenebilir. Özellikle Sokağa çıkma imkanı olmayan, sosyalleşme imkanları kısıtlı çocuklar için medya araçları doğru, bilinçli kullanıldığında son derece faydalı olabilir.”*

Katılımcı 5: *“Çocuklar, izledikleri çizgi filmler ve programlarla bilmedikleri kelimeleri öğrenir, farklı oyun türleri oynayarak zihinsel becerilerine katkı sağlar, gelişimlerine uygun farklı müzik ve hareketler eşliğinde ritim becerileri kazanır, tuvalet eğitimi, diş fırçalama gibi öz bakım becerilerinin de gelişimine katkı sağlar. Böylelikle medya kullanımı doğru ve faydalı içeriklerle çocukların bütün gelişim alanlarına olumlu katkı sağlayabilir.”*

Katılımcı 19: *“Çocuklar medyada bulunan birçok eğitici içeriklerden rahatlıkla faydalanabilirler. Eğitici oyunlar gelişimlerine destek sağlayabilmektedir. Görmedikleri veya bilmedikleri yerleri keşfedip öğrenmeleri açısından olumlu etkileri vardır. Gerçek gezilerin yerini tutmasa da sanal gezilerle eğitici geziler yapılabilmektedir.”*

Katılımcı 26: *“Bence yaratıcılıkları gelişir. Gelişen teknoloji ve sürekli büyüyen dünyamıza daha hızlı ve bilinçli adapte olurlar. Medya sayesinde daha hızlı bilgiye ulaşılabilir.”*

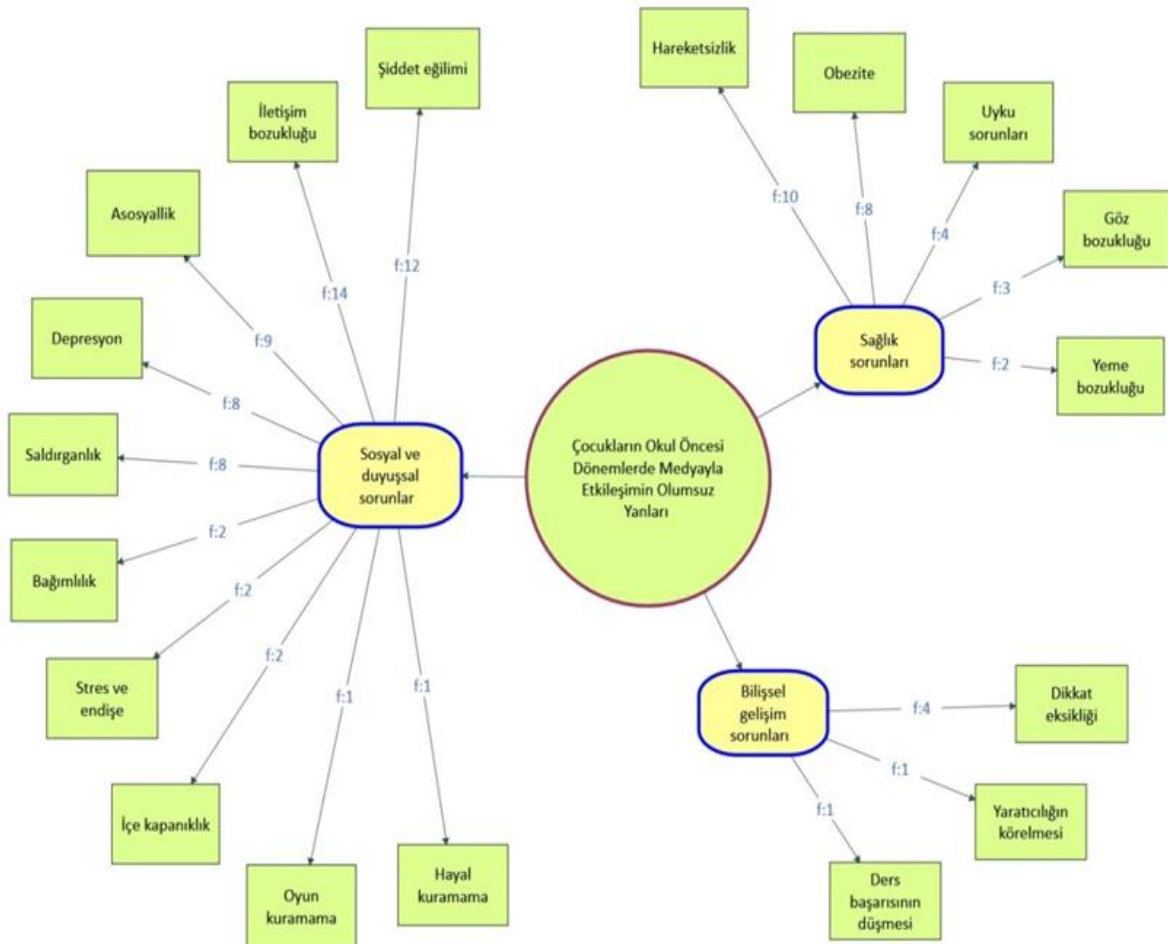
Katılımcı 38: *“Çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimi teknoloji farkındalığı kazandırır. Medya araçlarının kullanımını çok daha hızlı kavrayıp öğrenirler. Çocuğun önünde seçenek oluşur. Farklı içerikleri seçebilir.”*

Katılımcı öğretmen adayları çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimini çoğunlukla bireysel olarak değerlendirmişler ve öğrenmeyi desteklemesi açısından olumlu bulmuşlardır. Bunun yanı sıra bilgiye ve eğitici içeriklere ulaşma, bilişsel

becerileri geliştirme, dil becerilerini geliştirme, duyuşsal, psiko motor becerileri geliştirme, araştırma yapmayı öğrenme açısından olumlu bulmuşlardır. Medyayla etkileşimin olumlu yanlarını çevresel faktörler açısından değerlendiren öğretmen adaylarına göre, çocuklar medya sayesinde iletişim becerilerini geliştirebilir ve deneyimlenmesi zor şeyleri sanal bir şekilde deneyimleyebilir. Bunun yanında medyayla etkileşimi farklı kültürleri tanıma, sanal gezi düzenleme, sosyalleşme açısından olumlu bulmuşlardır.

4.5. Çocukların Okul Öncesi Dönemlerde Medyayla Etkileşiminin Olumsuz Yanlarına Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimini olumsuz olumlu yanlarını nasıl değerlendirmektedirler?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 4’ de verilmiştir.

Şekil 4: Çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimin olumsuz yanları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çocukların okul öncesi dönemde medya ile etkileşiminin olumsuz yanlarına ilişkin görüşleri “sosyal ve duyuşsal sorunlar”, “bilişsel gelişim sorunları” ile “sağlık sorunları” olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Sosyal duyuşsal sorunlar; şiddet eğilimi (f:12), iletişim bozukluğu (f:14), asosyallik (f:9), depresyon (f:8), saldırganlık (f:8), bağımlılık (f:2), stres ve endişe (f:2), içe kapanıklık (f:2), oyun kuramama (f:1) ve hayal kuramama (f:1) şeklindedir. Bilişsel gelişim sorunları; dikkat eksikliği (f:4), yaratıcılığın körelmesi (f:1) ve ders başarısının düşmesi (f:1) şeklindedir. Sağlık sorunları ise hareketsizlik (f:10), obezite (f:8), uyku sorunları (f:4), göz bozukluğu (f:3) ve yeme bozukluğu (f:2) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 5: *“Okul öncesi dönemdeki çocuklar çevresindeki kişileri taklit ederek bilmediklerini öğrenmeye çalışırlar. Televizyon dizilerinde, reklamlarda, çizgi filmlerde ve oyunlarda karşularına çıkan şiddet ve olumsuz davranışlar, çocukların bu gördüklerini taklit etmesine sebep olmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları doğru ve yanlış tam olarak ayırt edemedikleri için olumsuz davranışları farkında olmayarak uygulamaya çalışabiliyorlar. Ayrıca uzun süre medya araçlarını kullanmak çocuklarda obeziteye, arkadaşlarıyla iletişiminin azalmasına, duygu kontrolünü sağlayamamalarına da sebep oluyor.”*

Katılımcı 13: *“Medya kullanımında çocuklar aileleri tarafından yalnız bırakılıp, süre kısıtlaması olmadan, denetimsiz gün boyu televizyon, tablet başından kalkmadıkları zamanlarda maruz kalacakları ruhsal duygusal ve fiziksel pek çok zarar vardır. Obezite, dikkat eksikliği, akran zorbalığı, şiddet eğilimi, cinsel ögelere erken yaşta maruz kalırlar.”*

Katılımcı 28: *“Fazla medya kullanımı çocukların ruh sağlıklarını olumsuz etkileyebilir. Özendikleri şeylerin takip edilmesi gerekmektedir. Göz ve fizik problemlerine yol açabilir bağımlılık yapıp uyku problemlerine sebep olur ve depresyon, bilişsel gelişim eksiklikleri gibi şeylere neden olabilir.”*

Katılımcı 39: *“Aşırı kullanıldığı takdirde fiziksel ve ruhsal zararlar ortaya çıkarabilmektedir. Sosyalleşmesine büyük ölçüde zarar getirmekle birlikte, şiddet içeren davranışlar sergilemede artış meydana getirebilir. Ailesi ve çevresiyle iletişim sorunları yaşayıp içekapanık olma vb. gibi sorunlar oluşturabilir.”*

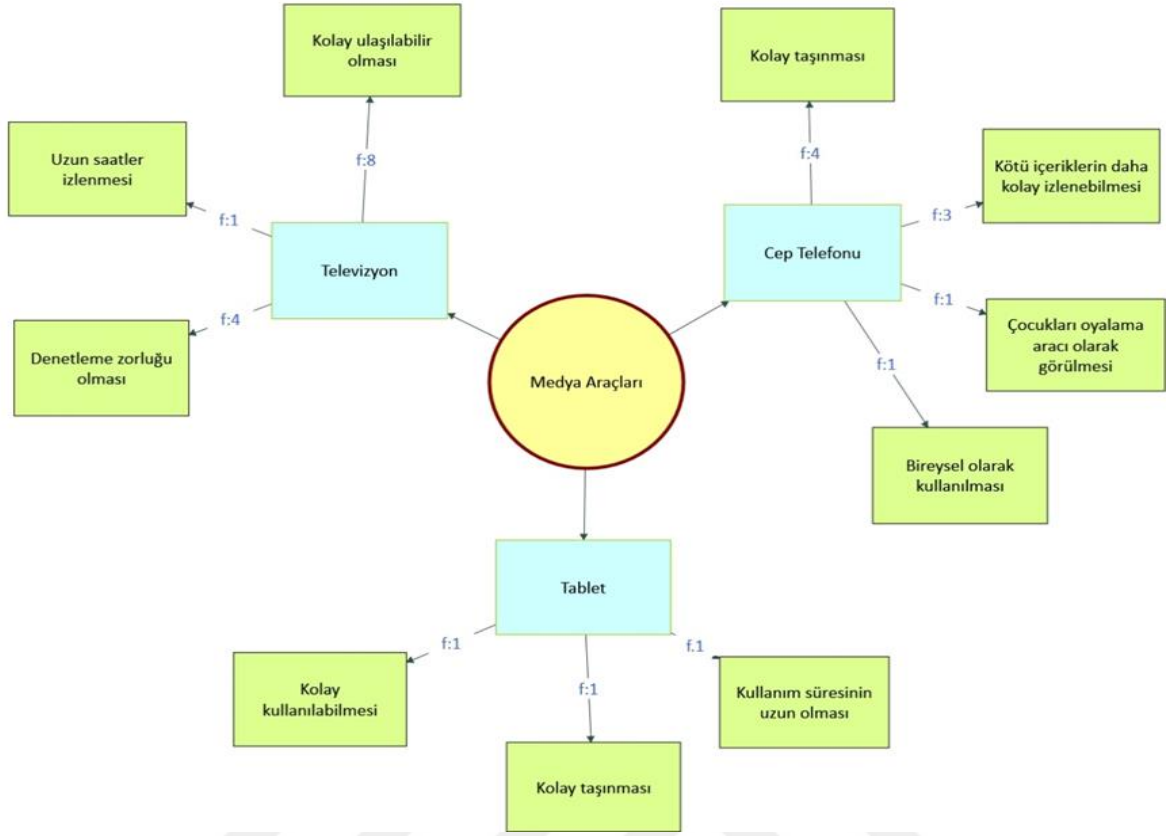
Katılımcı 40: *“Okul öncesi dönemde sosyal medya kullanan çocuk, siber zorbalığa maruz kalabilir. Okul öncesi dönemde sosyal medya kullanan çocuk, medya kullanımı sırasında çok fazla hareketsiz kaldığı için kilo alımı gibi sorunlarla karşı karşıya kalabilir. Okul öncesi dönemde medya kullanımı, çocukta bir süre sonra bağımlılığa yol açabilir.”*

Öğretmen adayları açısından, okul öncesi dönemlerde çocukların medyayla etkileşiminin olumsuz sonuçları sosyal duyuşsal alanda daha fazla etkilidir. Öğretmen adaylarına göre bu olumsuz sonuçlar çoğunlukla şiddet eğilimi, iletişim bozukluğu, asosyalliktir. Öğretmen adaylarına göre, öğrencileri olumsuz etkileyecek bir başka alan bilişsel gelişim alanıdır. Öğrencilerin okul öncesi dönemde medyayla zaman geçirmeleri bilişsel sorunlara neden olacaktır. Bu sorunlardan en çok cevap alan bilişsel sorun, dikkat eksikliğidir. Öğretmen adaylarına göre okul öncesi dönemde medyanın olumsuz etkilerinden diğeri çocuklarda sağlık sorunları oluşturmasıdır. Bu sorunlar hareketsizlik, obezite, uyku sorunları, göz bozukluğu, yeme bozukluğu şeklinde sıralanmaktadır.

4.6. Medya Unsurlarının Çocuklar İçin Olumsuz Yanlarına Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları en çok hangi medya unsurunun çocuklar için daha fazla olumsuz etkilerinin olduğunu düşünmektedirler?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 5 ve Şekil 6’da verilmiştir.

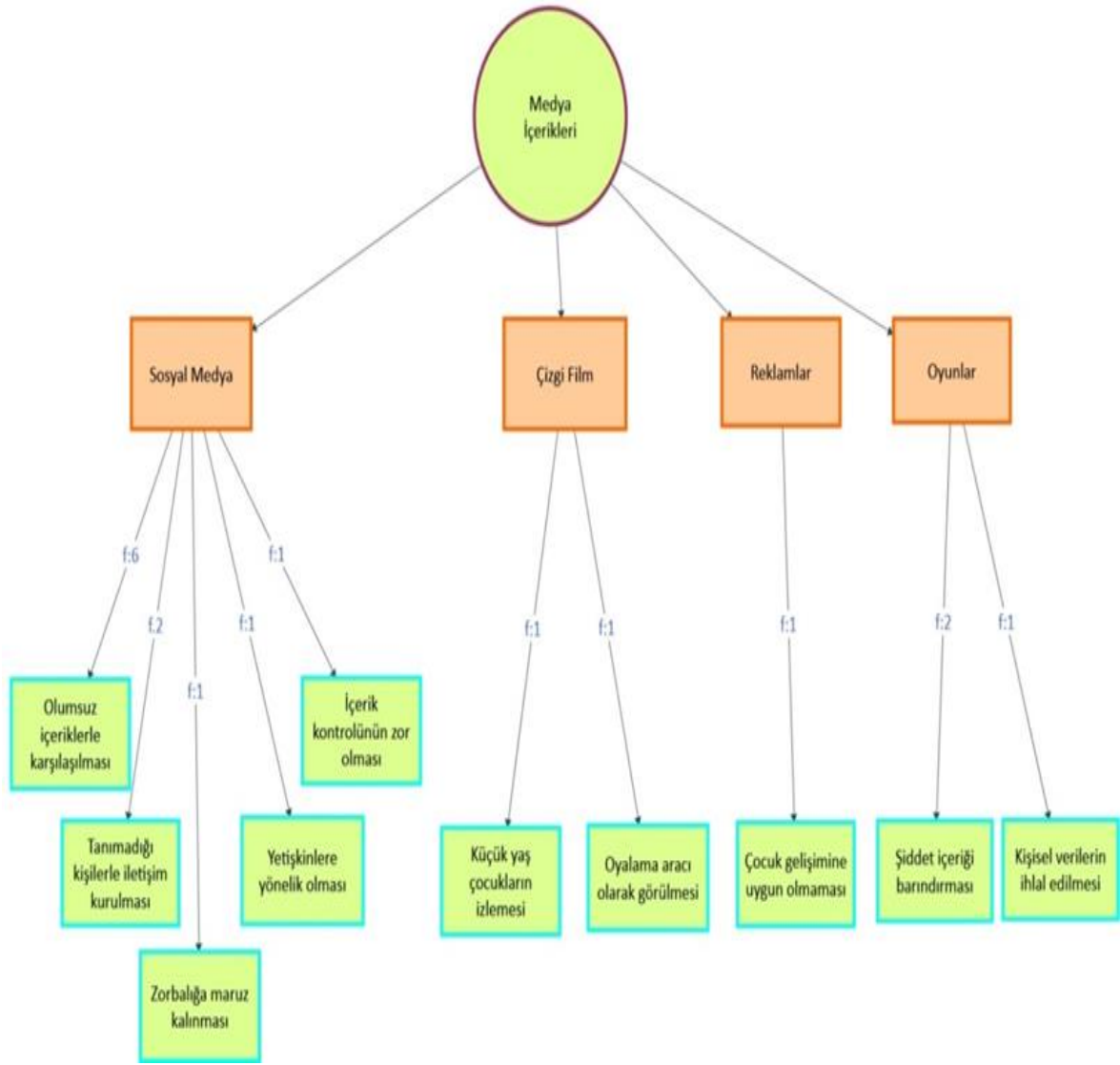

Şekil 5. Medya araçları

Hangi medya araçlarının çocuklar için daha fazla olumsuz etkileri olduğuyla ilgili görüş bildiren öğretmen adaylarının cevapları “televizyon”, “tablet” ve “cep telefonu” olmak üzere üç farklı grupta incelenmiştir. Televizyonun olumsuz etkileri olduğu yöndeki görüşler; kolay ulaşılabilir olması (f:8), uzun süre izlenmesi (f:1) ve denetleme zorluğu olması (f:4) şeklindedir. Tabletin olumsuz etkileri hakkındaki görüşler kolay kullanılabilmesi (f:1), kolay taşınması (f:1) ve kullanım süresinin uzun olması (f:1) şeklindedir. Cep telefonunun olumsuz etkileri hakkındaki görüşler ise kolay taşınması (f:4), kötü içeriklerin daha kolay izlenebilmesi (f:3), çocukları oyalama aracı olarak görülmesi (f:1) ve bireysel olarak kullanılması (f:1) şeklindedir.

Medya içeriklerinin olumsuz etkileri konusunda görüş bildiren öğretmen adaylarının görüşleri ise Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. Medya içerikleri

Hangi medya içeriklerinin çocuklar için daha fazla olumsuz etkileri olduğu yönünde görüş bildiren katılımcıların cevapları; “sosyal medya”, “çizgi film”, “reklamlar” ve “oyunlar” başlıkları altında incelenmiştir. Sosyal medya açısından görüşler; olumsuz içeriklerle karşılaşılması (f:6), tanımadığı kişilerle iletişim kurulması (f:2), zorbalığa maruz kalınması (f:1), içerik kontrolünün zor olması (f:1) ve yetişkinlere yönelik olması (f:1) şeklindedir. Çizgi film açısından görüşler; küçük yaş çocukların izlemesi (f:1) ve oyalama aracı olarak görülmesi (f:1) şeklindedir. Reklamlar açısından görüşler; çocuk gelişimine uygun olmaması (f:1) şeklindedir. Oyunlar açısından görüşler; şiddet içeriği barındırması (f:2) ve kişisel verilerin ihlal edilmesi (f:1) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 1: “Günümüzde çocuklara yemek yedirirken, ilaç içirirken vb. yani çocukların istemedikleri durumlarında onlarla başa çıkmak için ellerine telefon, tablet gibi medya araçları tutuşturarak çözüm oluşturuyorlar. Bu durumda çocuklar da telefon ve tablet gibi araçlarla fazlasıyla içli dışlı oluyorlar. Çocuklar telefonsuz yemek yemiyorlar, ödülü medya aracı olmayan hiçbir etkinlikte etkin olmak istemiyorlar ve bunların hepsi sonucunda medya bağımlılığını oluşturuyor.”

Katılımcı 4: “Bilgisayar oyunlarının özellikle interaktif olanlarının çocuklar için daha olumsuz olduğunu düşünüyorum. Özellikle kişisel bilgilerin istendiği ve diğer oyuncularla online oynanan oyunların küçük yaştaki çocukların mahremiyetlerini koruyamadıklarından tehlikeli olabileceğini düşünüyorum.”

Katılımcı 9: “Bence en çok cep telefonunun çocuklar üzerinde olumsuz etkisi var. Çünkü boyutu küçük olduğu için taşınabilirliği fazla ve her yerde her an kolaylıkla kullanılabilir. Neredeyse her çocuğun her dakika elinde bulunuyor. Evde, dışarıda, ev ziyaretlerinde, tatilde, yemek yerken, uykuya dalmayı kolaylaştırmak için vb. Çocuklar hep telefonla iç içeler. Ebeveynler için de daha pratik bir çocuk oyalama aracı.”

Katılımcı 11: “Bence televizyonun daha fazla olumsuz etkileri var. Çünkü diğer medya araçlarında erişim kontrolünü denetleyebilir ebeveynler. Ancak televizyonda böyle bir durum söz konusu değil maalesef. Televizyonda karşılaşacakları bir içeriği içindeki kötü örnekleri veya kötü reklamları engelleyemiyoruz. Ancak diğerlerinde denetleme imkanı olduğunu düşünüyorum.”

Katılımcı 16: “Bence, en çok sosyal medya araçlarının çocuklar için olumsuz etkileri vardır. Çocuklar daha doğduğundan itibaren ailelerinin sosyal medyada fotoğraflarının yayınlanmasıyla sosyal medyanın içinde olmuştur. Doğruyu yanlış ayırt edemeyecek kadar yaşı küçük çocukların sosyal medya ile tanışması çocuğun gördüğü, takip ettiği kişiler gibi

olmak istemesi, onlara özenmesi gibi birçok unsurundan söz etmek mümkündür. Sosyal medyada yanlış örnek olacak kişilerin çocuklar tarafından takip edilmesiyle çocuğun davranışlarında değişime olacaktır. Sosyal medyayı da bilinçsiz kullanmasına sebebiyet verecektir. Bunun yanı sıra çocukların sosyal medyada karşısına çıkabilecek kötü niyetli kişiler de çocuklara zarar verebilir.”

Katılımcı 20: *“Ben en çok çizgi film içeriklerinin çocuklar için olumsuz olduğunu düşünüyorum. Çünkü veliler, çocukların oyalanması için çocuklara çizgi film açıp kendi işlerine odaklanmaktadır ve içeriğini kontrol etmemektedirler. Aynı zamanda çocukların yapmayı en çok sevdiği aktivitelerden biridir. Hal böyle olunca çocuklar, çizgi film karşısında çokça zaman geçirerek, özellikle bazı çizgi filmlerdeki şiddet gibi olumsuz öğelere maruz kalmaktadırlar. Bu tür sebeplerden dolayı çizgi filmin diğer medya unsurlarından daha olumsuz etkilerinin olduğunu düşünmekteyim.”*

Katılımcı 21: *“Hangi medya unsurundan daha fazla zarar gördükleri yaş gruplarıyla da ilişkili bir durum. Okul öncesi çocukların daha çok çizgi filmlerden etkilendiklerini, ergenlik döneminde çocukların bilgisayar oyunlarından (özellikle savaş oyunları) çok olumsuz etkilendiklerini düşünüyorum.”*

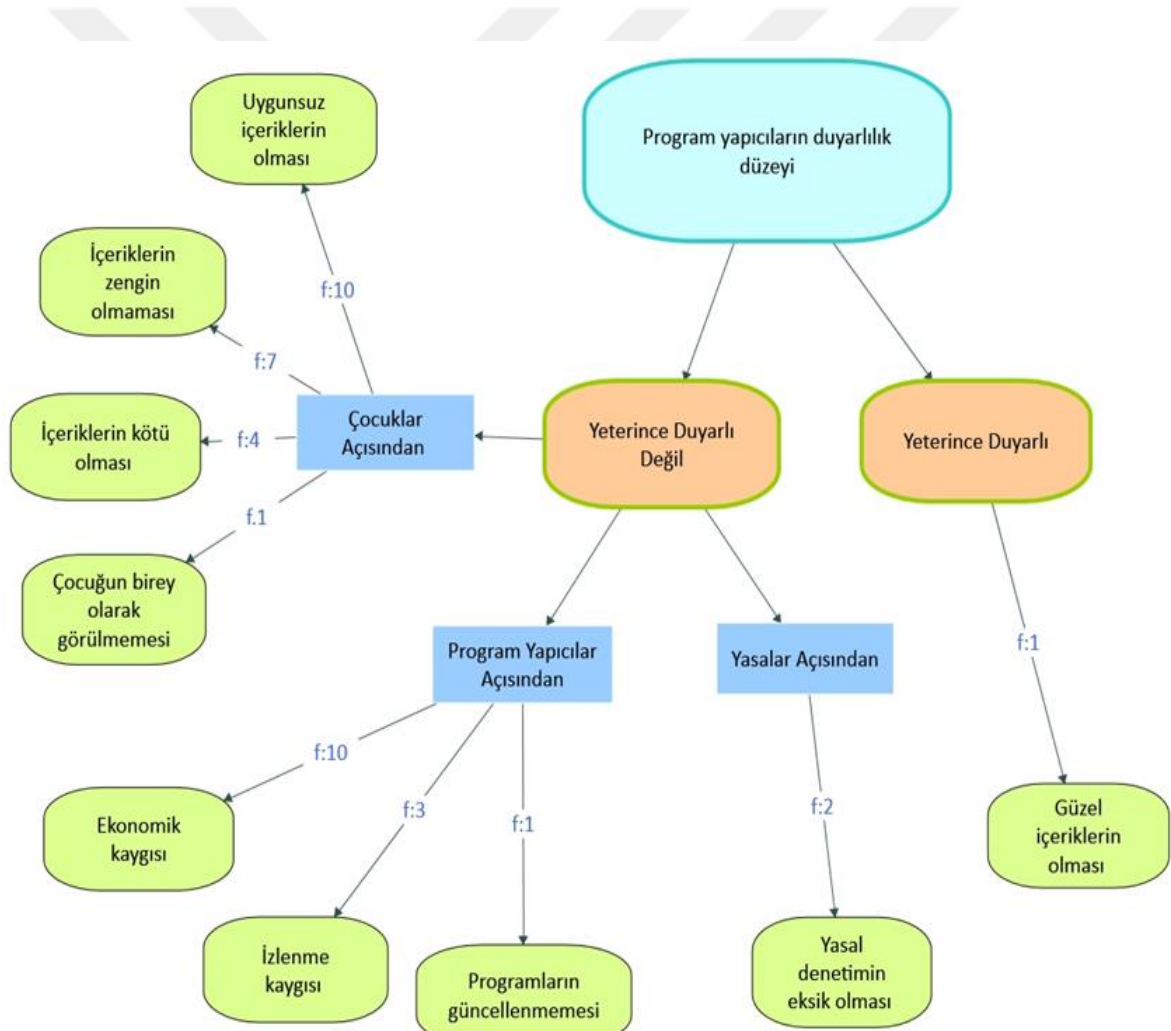
Katılımcı 36: *“Çocukların tüm medya unsurlarından etkilendiğini düşünüyorum. Günümüz koşullarında tablet ve cep telefonu daha etkin kullanılmasına rağmen televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi daha fazla olabilmektedir. Tablet ve cep telefonlarında aile kontrolü daha etkinken izlenen haberler, çocukların izleyebileceği saatlerde yayınlanan programlar, şiddet içerikli diziler, filmler bunların tekrarları reklamlar vb. çocuk daha fazla maruz kalmaktadır.”*

Öğretmen adaylarının en çok hangi medya unsurunun çocuklar açısından daha zararlı olduğu konusunda verdikleri cevaplar medya içerikleri ve medya araçları açısından incelenmiştir. Öğretmen adaylarına göre, medya araçlarından televizyon çocuklar açısından en zararlı araçtır. Öğretmen adayları bunun nedenlerini, televizyonun her evde bulunması açısından kolay ulaşılabilir olması, uzun saatler kullanılması, içerik denetleme imkanının

olmaması şeklinde açıklamışlardır. Öğretmen adaylarına göre, medya içeriklerinden sosyal medya çocuklar açısından en zararlı içeriktir. Öğretmen adaylarına göre bunun en önemli sebebi sosyal medyada daha fazla olumsuz içerikle karşılaşılmasıdır.

4.7. Program Yapıcıların Duyarlılığına Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adayları çocukların medya ile etkileşimlerinde program yapımcıların duyarlılık durumlarını nasıl değerlendirmektedirler?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 7’ de verilmiştir.

Şekil 7. Program yapımcıların duyarlılık düzeyi

Katılımcıların görüşlerine göre program yapımcıların duyarlılık düzeyi “yeterince duyarlı” ve “yeterince duyarlı değil” olarak iki başlıkta toplanmıştır. Yeterince duyarlı

başlığı altında yer alan görüş güzel içeriklerin olması (f:1) şeklindedir. Yeterince duyarlı değil başlığı altındaki görüşler “çocuklar açısından”, “program yapımcılar açısından” ve “yasalar açısından” olmak üzere üç ana temaya ayrılmıştır. Çocuklar açısından başlığı altında toplanan görüşler uygunsuz içeriklerin olması (f:10), içeriklerin zengin olmaması (f:7), içeriklerin kötü olması (f:4) ve çocuğun birey olarak görülmemesi (f:1) şeklindedir. Program yapımcılar başlığı altındaki görüşler ekonomik kaygı (f:10), izlenme kaygısı (f:3) ve programların güncellenmemesi (f:1) şeklindedir. Bunun yanında yasal açıdan başlığı altında yasal denetimin eksik olması (f:2) görüşü yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 22: *“Ben yeterince duyarlı davranıldığını düşünmüyorum. Evet çok fazla içerik var fakat bu içeriklerin çoğu olumsuz öğeler içeriyor. Artık genel izleyici kitlesi amblemi olsa bile bir tereddütle yaklaşır olduk. Çocuklar bu olumsuz içeriklerden çok fazla etkileniyor. Ve kendileri bu olumsuz durumlarla gerçek hayatta da karşı karşıya kalacaklarını düşünabiliyorlar. Bu durum onların ruhsal sağlığını kötü etkiliyor. Bunların önüne geçebilmek için medya içeriklerine çok dikkat edilmeli ve denetimlerin daha sıkı ve düzgün yapılması gerekiyor.”*

Katılımcı 23: *“Yetersiz. Sanırım çocuklarla ilgili olmayan yapımlarda yapımcılar, çocukların da bunları izlediğini düşünmüyor ve çok fazla şiddete meyilli içerikler üretiyorlar ve bu konuda duyarlı değiller.”*

Katılımcı 24: *“Yetersiz görüyorum. Pek fazla yeterli değiller bence. Örneğin, televizyonda izlenen çocuk filmlerinin ve dizilerinin çoğuna baktığımızda bunu görebiliyoruz. Özellikle şiddet öğelerine oldukça fazla yer veriliyor. Yine yayınlanan haberlere baktığımız zaman çocuklar ile ilgili yapılan haberlerde şiddet görüntüleri açıkça verilebiliyor. Aynı zamanda bu tarz haber, dizi, program, film gibi yapımların yayın saatleri de çocukların izleyebileceği saatlerde oluyor. Bu şekilde olması oldukça yanlış.”*

Katılımcı 29: *“Yetersiz. Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çünkü maalesef çoğu program yapımcısı buna fırsata dönüştürüp çocukların ilgisini çekecek program, reklam hazırlıyorlar ve ailelere çocuklar aracılığıyla ulaşıyorlar.”*

Katılımcı 32: *“Bence yetersiz. Yeterince duyarlı olduğunu düşünmüyorum. Çünkü çocukların üzerindeki olumlu olumsuz etkilerini yeterince işlediklerini düşünmüyorum. Söz konusu çocuklar olunca daha hassas davranılması gerektiğini ve medyada düzenlenen içeriklerin sosyal hayatta çocuklar için çalışmakta olan tüm eğitim dalları ve meslek alanlarının ortak çalışması ile oluşturulması gerektiğini düşünüyorum.”*

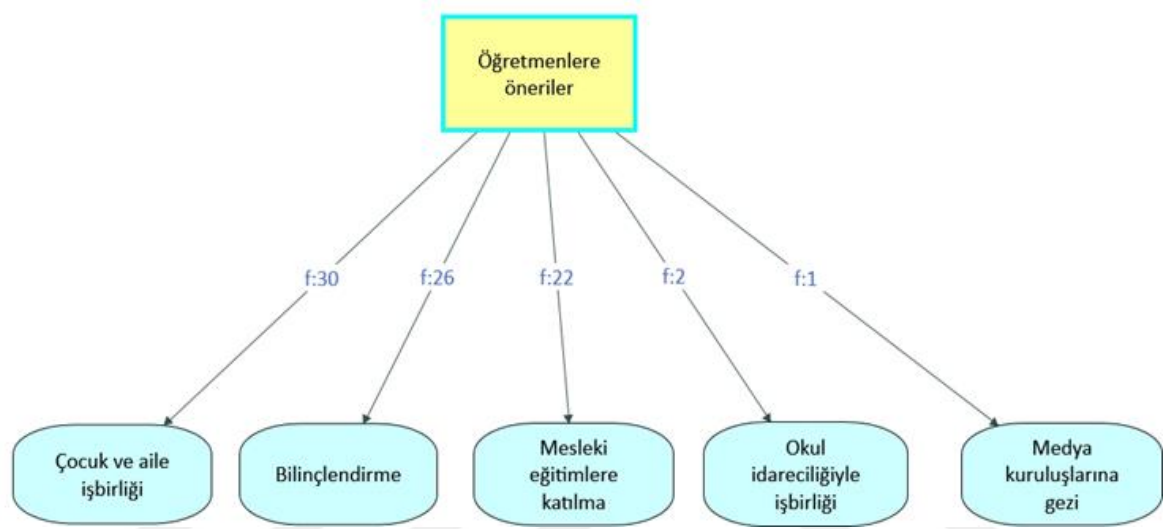
Katılımcı 33: *“Yeterli buluyorum. Özellikle son yıllarda artan eğitici içerikler sayesinde bir nebze bile olsa çocukların medyanın olumsuzluklarına karşı korunmasında yeterli buluyorum.”*

Katılımcı 41: *“Yeterince duyarlı olduklarını düşünmüyorum. Bunun sebebi çok faydalı sandığımız çizgi filmlerde bile çocukları kötü etkileyecek içeriklerin bulunabilmesidir.”*

Öğretmen adayları program yapımcıların duyarlılık düzeylerini çoğunlukla yetersiz olarak tanımlamaktadırlar. Katılımcılardan biri son yıllarda güzel içeriklerin üretildiğini düşündüğü için program yapımcıları duyarlı olarak nitelendirmiştir. Program yapımcıların duyarlı olmadığını düşünen öğretmen adayları, bunun nedenlerini çoğunlukla uygunsuz içerikler olması, ekonomik kaygı cevaplarıyla açıklamışlardır. Çocuklar açısından diğer nedenler, içeriklerin zengin olmaması, içeriklerin kötü olması, çocukların birey olarak görülmemesidir. Program yapımcılar açısından diğer nedenler, izlenme kaygısı ve programların güncellenmemesi olarak belirtilmiştir. Yasalar açısından nedenlerde ise yasal denetimlerin eksik olması belirtilmiştir.

4.8. Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmaları İçin Öğretmenlere Önerilere Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının “Öğretmen adaylarının çocuklarda medya kullanımının olumsuz etkilerini azaltmak için öğretmenlere önerileri nelerdir? sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 8’ de verilmiştir.

Şekil 8. Öğretmenlere öneriler

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre çocuklarda medyanın etkilerini azaltmak için öğretmenlere öneriler; çocuk ve aile işbirliği (f:30), bilinçlendirme (f:26), mesleki eğitimlere katılma (f:22), okul idareci işbirliği (f:2) ve medya kuruluşlarına gezi (f:1) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 8: “Medya okuryazarlığı bilgisine sahip olmalarını ve çocuklara medya araçlarının sunduklarından daha etkileyici etkinlikler sunabilmelerini öneriyorum.”

Katılımcı 14: “Bizler öncelikle kendimiz onlara davranışlarımızla örnek olmalıyız. Medyayı faydalı oyun ve etkinliklerde kullanarak medyanın kullanım amacını anlatabiliriz. Aynı zamanda hikayeler anlatarak kahramanlar aracılığıyla çocuklara medyanın zararlarını ve kullanım amacını gösterebiliriz.”

Katılımcı 10: “Çocukların medya kullanımının olumsuz etkilerini azaltmak için yapılması gereken en önemli şeyin ebeveynlerin ve öğretmenlerin bu konuda bilinçlendirilmesi olduğunu düşünüyorum. Ebeveynler ev ortamında izlenen içeriklerin kontrollü bir şekilde olmasına dikkat ederek, öğretmenler ise sınıf ortamında sunmuş oldukları içerikleri daha bilinçli bir şekilde seçerek çocukları medyanın olumsuz etkilerinden belli bir derecede koruyabileceklerini düşünüyorum.”

Katılımcı 15: “Velilerin, çocukların tükettiği içerikleri kontrol etmesini önerme görevi okul öncesi öğretmenindedir. Ayrıca çocuklara doğru yanlış kavramını kazandırarak, çocukların ‘yanlış’ olandan kaçınmasını da sağlayabilir. Öğretmen, medya araçlarını etkinliklerinde kullanılmalıdır.”

Katılımcı 21: “Çocuklar artık çok küçük yaşlarda medya kullanmaya başlıyorlar veya buna maruz kalıyorlar. Bir okul öncesi öğretmenin yapabileceği en etkili şey bilinçli medya kullanımı hakkında eğitimler almak olabilir.”

Katılımcı 33: “Sınıf ortamlarında medya araçlarının kullanımını olabildiğince azaltmalılar. Çocukların medya araçlarına yönelmemeleri için sınıf dışı etkinlikler, doğa etkinlikleri gibi farklı etkinlikler oluşturabilirler. Sınıf içindeki eşyalarda çizgi film karakterleri gibi çocukların medya kullanımlarını arttıracakları unsurları bulundurmamaya dikkat etmelidir.”

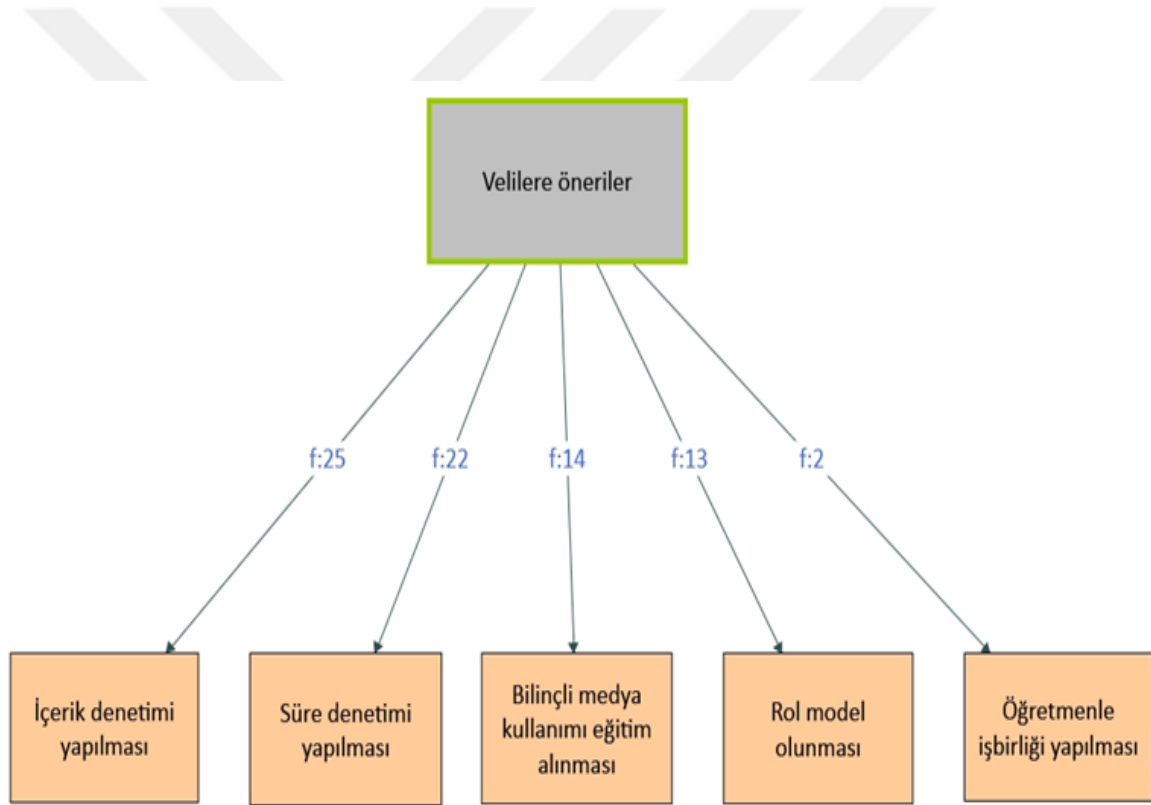
Katılımcı 35: “Velilerin medya okuryazarı olmaları adına bilinçlendirmek gerekir. Çocukları medyayı olumlu yönde değerlendirilmesi için bilinçlendirmek gerekir. Medyadaki olumsuz içeriklerin çocuk tarafından benimsenmesi için buna yönelik etkinlikler planlamak gerekir.”

Öğretmen adayları, medyanın etkilerini azaltmak için öğretmenlere sundukları önerilerde çocuk ve aile ile işbirliği yapmayı ön plana koymuşlardır. Aynı zamanda

öğretmenlerden beklenen bir diğer görev bilinçlendirme görevidir. Öğretmen adayları, öğretmenlerin mesleki eğitimlere katılmalarının, okul idarecileriyle iş birliği yapmalarının, medya kuruluşlarına gezi düzenlemelerinin de faydalı olacağını belirtmektedirler.

4.9. Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmaları İçin Velilere Önerilere Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının, “Öğretmen adaylarının çocukları medyanın olumsuz etkilerinden korumak için velilere önerileri nelerdir?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 9’ da verilmiştir.

Şekil 9. Velilere öneriler

Katılımcılara göre velilerin öğrencileri medyanın olumsuz etkilerinden korumak amacıyla dikkat etmesi gerekenler şunlardır; içerik denetimi yapılması (f:25), süre denetimi yapılması (f:22), bilinçli medya kullanımı eğitimi alınması (f:14), rol model olunması (f:13) ve öğretmenle işbirliği yapılması (f:2) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 5: “Tıpkı öğretmenler gibi velilerde medya okuryazarlığı hakkında eğitim almalılar. Çocuklarının yaş düzeyine göre eğitici uygulamaların ve içeriklerin olduğu programları araştırmalı ve bu programlara yönlendirmeliler. Çocukların medya kullanım süresini ve izlediği programları da denetleyerek yanlış içeriklerden uzak tutabilirler.”

Katılımcı 6: “Çocuklar için uygunsuz içerikleri engellemeliler. Çocuklara sosyal medyadan uzak durmaları için zaman ayırmalılar. Çocuklarına medya kullanımı konusunda rehberlik etmeliler.”

Katılımcı 9: “Öncelikle çocuklarının izlediği şeyleri denetlesinler. Çocuklarına medyadan uzak durmalarını sağlayacak, onların aktif olacağı aktiviteler sunmalılar. Çocuklarına medya kullanımı konusunda sınır koysunlar.”

Katılımcı 14: “Veliler çocuklarıyla zaman geçirdikleri sürelerde onları medya araçlarından uzak tutup oyuna ve açık hava gezilerine çıkarabilirler. Çocukları medyanın olumsuzluklarından korumanın ilk adımı çocukların medya kullanımlarının kontrol edilmesi olduğunu düşünüyorum. Çocuğun medya kullanım süresi ne kadar az ise medyada karşılaşacağı olumsuzluklar da azalacaktır. Aynı zamanda ebeveynler medya okuryazarlığı bilincine sahip olarak çocukları medya kullanımı konusunda bilinçlendirebilir ve yönlendirebilir.”

Katılımcı 18: “Öğretmen ile işbirliği yapmalıdır. Çocuğu, medya kontrolüne bırakmamalıdır. Çocuğun izleyeceği içerikleri seçmeli, medyayı ikincil ebeveyn yapmamalıdır. Çocuğun yanında mümkün olduğunca medya araçları kullanılmamalıdır. Çocuk, taklit ederek öğrendiği için ev içinde kitap okunmalıdır.”

Katılımcı 21: “Öğretmenler gibi velilerin de medya okuryazarlığı, bilinçli medya kullanımı konusunda eğitimler almaları, çocuklara örnek olabilecek düzeyde ve kontrolde medya kullanmaları, onlarla medya araçları olmadan zaman geçirebilecekleri etkinlikler, programlar yapmaları, çocukları medyanın zararlı etkilerinden korumamıza yardımcı olacaktır.”

Katılımcı 36: “Sınır getirilmeli, içerikleri takip edilmeli, gizlilik ayarlarına dikkat edilmeli, kötü yazılımlara ve virüslere karşı önlem alınmalı, çocuklar sorumluluklarını yerine getirdikten sonra izin verilmeli, neleri izleyebilecekleri neler oynayabilecekleri hakkında çocuklarla konuşulmalı, mümkün olduğunca birlikte medya kullanılmalı, olumlu bir rol model olunmalı.”

Öğretmen adaylarının velilere önerileri denetim yapımlarıyla ilgilidir. Öğretmen adaylarına göre veliler içerik denetimi ve süre denetimi yapmalıdırlar. Aynı zamanda bilinçli medya kullanımı eğitimi almaları, çocuklarına rol model olmaları, öğretmenlerle iş birliği yapmaları diğer öneriler arasındadır.

4.10. Medyanın Olumsuz Etkilerinden Korunmaları İçin Kurumlara Önerilere Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının, “Öğretmen adaylarının çocukları medyanın olumsuz etkilerinden korumak için kurumlara önerileri nelerdir?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 10’ da verilmiştir.

Şekil 10. Kurumlara öneriler

Katılımcıların görüşlerine göre medyanın olumsuz etkilerinden korunmak için kurumlara öneriler; RTÜK: Denetim ve yaptırım (f:34), MEB: Eğitim düzenleme (f:29), Sivil toplu kuruluşları: Bilinçlendirme (f:27) ve TBMM: Kanun çıkarma (f:24) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 1: *“Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi dönemde çocuklara medya okuryazarlığı ve verimli medya kullanımı ile ilgili eğitimler verebilir. RTÜK çocuklara yönelik hazırlanan içeriklerin incelenmesi ve denetlenmesi için uzmanlarla daha fazla işbirliğine gidebilir. Diğer toplumsal kuruluşlar medya okuryazarlığı hakkında toplum ve çocukları bilinçlendirilmelidir. Bunun için şu an olduğundan daha büyük özveri gerekmektedir.”*

Katılımcı 4: *“Bu konuda kesin kurallar konulup, yaptırım ve de cezaların etkili olmasını, özellikle çocuklara yönelik daha çok ve kaliteli yapımlar yapılmasını ve medya okuryazarlığı konusunda ailelerin bilinçlendirilmesini tavsiye ederim.”*

Katılımcı 7: *“Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilere, öğretmenlere ve velilere medya okuryazarlığı dersleri verilmelidir. Sosyal ve kültürel etkinlikler sık sık yapılmalıdır. Çocuklar aktif olarak sosyal hayatın içinde olmalılardır.”*

Katılımcı 11: *“Her kurum öncelikle en iyisini yapmak için çalışmalıdır. Yapılan içerikler başı boş bırakılmamalı erişim denetlenmelidir. Ve kurumlarca bunların yapılıp yapılmadığı da denetlenmelidir. Ve her eğitim kurumunda küçük yaştan itibaren medya eğitimi verilmelidir.”*

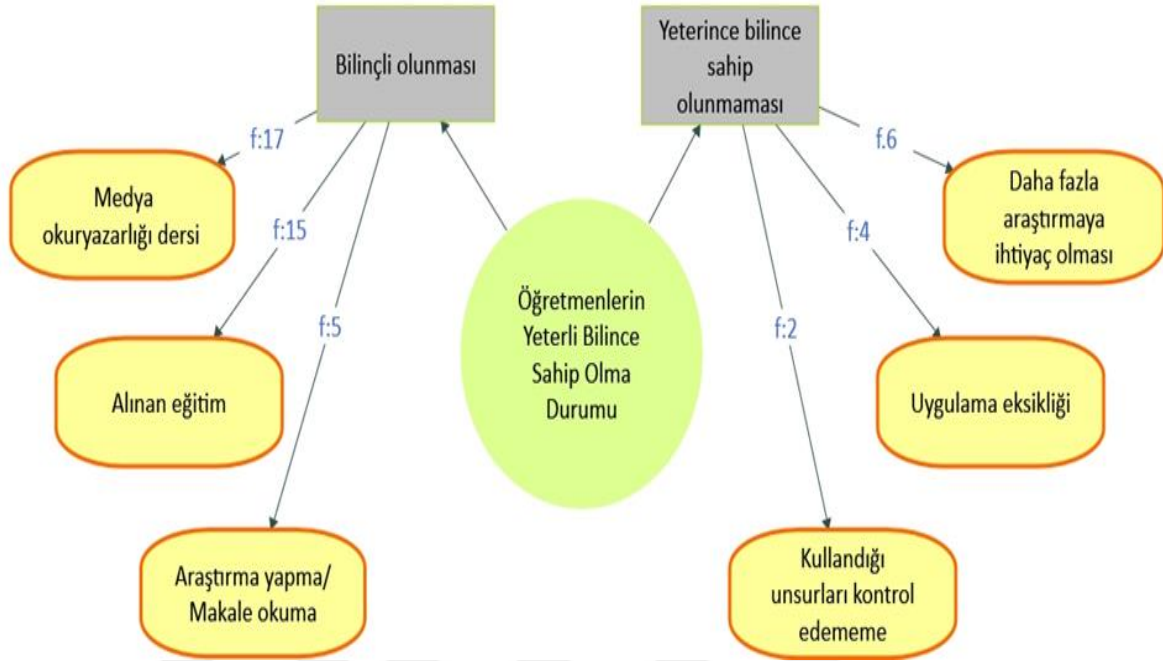
Katılımcı 18: *“Çocukların, ekran önünde geçirdikleri süre ve zaman dilimi belirlenmelidir. Bu süre zarfında yayınlanacak programların, içerik kontrolü psikolog, eğitimci gibi uzmanlar tarafından denetlenmelidir.”*

Katılımcı 32: *“TBMM medya içerikleri ve yapımlarında çocukların yaş gruplarının gelişimsel özelliklerini eğitimcilerden bilgi alarak uygun düzenlemeler devlet tarafından yapılabilir. Ayrıca haberlerde çocukları konu alan ve onların hayatlarını etkileyecek içeriklerin paylaşılmaması adına düzenlemeler yapılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı, medyanın çocuk üzerindeki etkisini incelemek için yapılan uygulamaları okul kitaplarını, çizgi filmleri denetleyebilir. RTÜK, televizyon programlarını, dizileri ve filmleri çocukların gelişim özelliklerine uygun düzenlemeler yapabilir, bu programlarda yer alan şiddet, cinsel içerikli görüntüleri bu konuda uzman kişiler tarafından denetleyebilir. Sivil toplum kuruluşları, medya okuryazarlığı konusunda toplumu bilinçlendirici uygulamalar yapabilir.”*

Öğretmen adaylarının medyanın olumsuz etkilerinden korunmak amacıyla kurumlara verdikleri öneriler, çoğunlukla denetim ve yaptırım olmuştur. Bunun yanı sıra medya okuryazarlığı eğitimleri, bilinçlendirme çalışmaları, medyanın olumsuz etkilerinden korunmayı kanunlar ile destekleme gelen diğer öneriler arasındadır.

4.11. Öğretmen Adaylarının Kendilerini Bilinçli Hissetme Durumuna Ait Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarının, “Öğretmen adayları medya konusunda kendilerinin bilinçlilik durumlarını nasıl değerlendirmektedir?” sorusuna verdiği cevapların analiz sonuçları Şekil 11’ de verilmiştir.

Şekil 11. Öğretmen adaylarının yeterli bilince sahip olma durumu

Katılımcıların görüşlerine göre öğretmen adaylarının yeterli bilince sahip olma durumu iki ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar bilinçli olunması ve yeterince bilinçli olunmaması şeklindedir. Bilinçli olunması başlığı altındaki görüşler; medya okuryazarlığı dersi (f:17), alınan eğitim (f:15) ve araştırma yapma/makale okuma (f:5) şeklindedir. Yeterince bilinçli olunmaması başlığı altındaki görüşler ise daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulması (f:6), uygulama eksikliği (f:4) ve kullanılan unsurların kontrol edilememesi (f:2) şeklindedir.

Öğretmen adaylarının bazı görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

Katılımcı 1: “Medya hakkında dikkat etmem gereken hususların bir çoğu hakkında bilgiye sahibim. Medya kullanımında nelere dikkat etmem gerektiğinin bilincindeyim. Çocuklara yönelik olarak ise çocukların izlemeleri için hazırlanan içeriklerin taşımaları gereken ve taşınamaması gereken nitelikleri hakkında bilgim var. Ama daha medya ve medya okuryazarlığıyla ilgili kat etmem ve kat etmemiz gereken çok yol olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanlık, toplum, internet ve medya ağı günden güne genişleyen ve gelişen bir ivme göstermektedir.”

Katılımcı 5: “Evet, yeterli bilince sahip olduğumu düşünüyorum. Çünkü, bir öğretmen adayı olarak medya kullanım konusunda araştırmalar yapıp, çocuklara medyayı nasıl daha iyi öğretebileceğim konusunda kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Aldığım derslerde bu konuda yardımcı oluyor. Örneğin, web 2.0 araçlarını kullanarak çocukların gelişim düzeylerine uygun oyunlar ve etkinlikler geliştirip onların kazanımları daha iyi kavrayabilmesi için farklı uygulamalar öğreniyorum.”

Katılımcı 9: “Medyanın olumsuz yanlarını biliyorum, farkındayım. Çocuk ve medya dersi kapsamında çok daha iyi ve doğru bilgi sahibi de oldum. Yeterli bilince büyük oranda sahip olduğumu düşünüyorum fakat bunları bilmeme rağmen hala medyayı çok fazla kullanıyorum hatta medya bağımlılığına yakın bir pozisyonda yer aldığımı düşünmekteyim.”

Katılımcı 11: “Önceki zamanlara kıyasla daha bilinçli olduğumu hissediyorum. Zararları, yararları gibi genel konularda bilinçli olduğumu düşünüyorum. Ancak içerik kontrolü konusunda yetersiz olduğumu düşünüyorum. Ebeveynlere bunun önemini ve yapmalarının gerekliliğini aktarabilirim ancak kendim bir şeyi izlediğimde tamamen neyin izlenmesi gerek neyin izlenmemesi gerek bunu açıkça anlayabilir miyim bilmiyorum. Bu konuda daha çok yol kat etmem gerek.”

Katılımcı 16: “Bir öğretmen olarak medya üzerine bir ders olarak ve çeşitli birçok makale ve çalışmalar da okuyarak büyük ölçüde medya konusunda bilinçli olduğumu düşünüyorum. Medya çağımızı en çok kapsayan unsurlardan biri olduğundan ve artık hemen hemen her yaşta insanlar medyayı aktif kullandığından medyanın içerisinde birçok bilgi kirliliğine sebep olmaktadır. Medya okuryazarı olmak da bunun için çok önemlidir. Şuan okuduğum birçok kaynağa ve çevremdeki çocuklardan da edindiğim tecrübelerle göre medya konusunda yeterli bilince sahip olduğumu söyleyebilirim ancak bu kendini daha çok geliştirmeye açık bir konu olduğundan kendimi bu konuda daha çok geliştirebilirim.”

Katılımcı 24: “Tam yeterli olduğumu düşünmüyorum maalesef. Ancak yine de gerek kendi kullanım tecrübelerim gerekse okulda aldığım dersler ile öğrendiklerimin katkısının fazla olduğunu söyleyebilirim. Önemi dolayısıyla özellikle bu konuyla ilgili dersleri seçmeye çalıştım okulda hep. Kendimi geliştirmeye çalışıyorum ancak tam yeterli olarak hissetmiyorum.”

Katılımcı 25: “Medya konusunda biraz bilince sahiptim. Aldığım ders kapsamında bu bilinç düzeyi medya çocuk etkileşimi açısından arttı ama henüz kendimi tam manada yeterli görmüyorum.”

Katılımcı 30: “Bu sene Çocuk ve Medya dersi sayesinde bu konunun ne kadar önemli olduğu gerçeğiyle karşılaştım. Medya hakkında okuduğum makaleler ile birlikte daha bilinçli hale geldiğime inanıyorum. Olumsuz yan etkilerinin farkına vardım, ileride öğretmenlik hayatımda çocukların bu bilince erişmeleri adına çalışmalar yapmayı düşünüyorum. Erken yaşta onları bilinçli hale getirmek karşılaşılabilecek olumsuzlukları engelleyeceğini düşünüyorum. Medya da dinamik bir yapı, bu sebepten dolayı her geçen gün kendimi daha çok geliştirmeye gayret edip çağa uygun yeterli bilince geleceğime inanıyorum.”

Katılımcı 31: “Medya konusunda bir öğretmen olarak bir bilince sahip olduğumu düşünsem bile yeterli olduğumu düşünmemekteyim. Çünkü kimi zaman medyanın olumsuz etkilerinden farkında olmadan etkilenebilmekte ve medyada geçirdiğimiz zamanı ve içerikleri kısıtlamada zorluk çekmekteyiz.”

Katılımcı 37: “Kendimin medya konusunda bir öğretmen olarak yeterli bir bilince sahip olabileceğimi düşünüyorum. Çünkü doğru ve etkin medya kullanımı, medya unsurlarının içeriklerini iyi analiz edebileceğimi ve çevremi doğru bir şekilde bilinçlendirebileceğimi düşünüyorum.”

Katılımcı 40: *“Kendimi, medya konusunda yeterli bilince sahip hissediyorum fakat geliştirmem gerek. Daha çok öğrenmeye muhtaç yönlerimin olduğunun farkındayım. Eksik olduğum noktaları her yeni edinimimle doldurduğum ve medya konusunda yeniliklere açık olduğumu düşünüyorum. Çünkü almış olduğum eğitimler sayesinde, basamak basamak ilerleyerek kendimi geliştiriyorum. Medya konusundaki tüm birikimlerimi, ilerde sınıftaki çocuklarıma da aktararak, onlara medya hususunda bir rehber, bir meşale olacağımı düşünüyorum.*

Katılımcı 41: *“Ne çok yeterli ne de çok yetersiz olduğumu düşünüyorum. Henüz medya okuryazarlığı eğitimi almadığım ve bir sınıf ortamında bulunmadığım için böyle hissediyor olabilirim. Yeterli bilince sahip olduğumu düşünme sebebimde Çocuk ve Medya dersi kapsamında belirli bilgi birikimine sahip olmam ve medya ile içli dışlı olmam olabilir.”*

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu medya konusunda kendilerini yeterli hissetmektedirler. Öğretmen adayları yeterlilik sebeplerini medya okuryazarlığı dersi, alınan eğitimler, araştırma yapma makale okuma şeklinde açıklamışlardır. Öğretmen adaylarının bazıları kendilerini medya konusunda yeterli hissetmemektedirler. Bunun sebeplerini daha fazla araştırmaya ihtiyaç olması, uygulamada eksiklikler yaşanması, kendi kullandığı unsurları kontrol edememe şeklinde açıklamaktadırlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çocuk ve medya ilişkisine dair öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan bulgulara göre sonuç, tartışma ve öneriler yer almıştır.

5.1. Sonuç

Öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisine dair metaforlar oluşturmuşlardır. En çok öne çıkan “temel ihtiyaç” ve “ilaç” cevapları olmuştur. Öğretmen adayları, çocuk ve medya ilişkisine dair daha çok duygusal metaforlar oluşturmuşlardır. Ön plana çıkan bir diğer cevap ise medyanın vazgeçilmez olarak görülmesidir.

Öğretmen adaylarının, medya okuryazarı olmanın önemi ile ilgili olarak verdikleri cevaplar, öğrencilerle ilgili ve çevreyle ilgili cevaplardır. Öğretmen adayları, medya okuryazarı olmayı öğrencileri bilinçlendirme açısından önemli bulmuşlardır. Öğretmen adaylarının çoğunluğu medya okuryazarı olmayı özellikle öğrencilerle ilgili nedenlerden dolayı önemli bulmaktadırlar.

Öğretmen adayları medya kullanım yaşının düşmesini olumlu ve olumsuz açılardan değerlendirmişlerdir. Öğretmen adaylarının, çocukların medya kullanım yaşının düşmesiyle ilgili verdikleri cevaplar çoğunlukla olumludur. Ancak olumsuz görüş bildiren öğretmen adaylarının sayısı da fazladır. Olumlu görüş bildiren adaylara göre medya kullanım yaşının düşmesi, eğitici içeriklere ulaşma açısından önemlidir. Olumsuz görüş bildiren adaylara göre medya kullanım yaşının düşmesi, uzun saatler kullanılması açısından tehlikelidir.

Okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşimin olumlu yanlarıyla ilgili görüş bildiren öğretmen adaylarına göre, bu durum bireysel ve çevresel faktörler açısından değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarına göre, okul öncesi dönemde medyayla etkileşim

öğrenmeye destek vermektedir. Aynı zamanda bu durum öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmektedir.

Okul öncesi dönemde medyayla etkileşimin olumsuz yanlarıyla ilgili görüş bildiren öğretmen adaylarına göre, bu durum sosyal duyuşsal sorunlar, bilişsel gelişim sorunları, sağlık sorunları oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına göre, okul öncesi dönemde medyayla etkileşimin olumsuz yanlarından en çok cevap alan durum sosyal duyuşsal sorunlardır. Bu sosyal duyuşsal sorunlar çoğunlukla iletişim bozukluğu, şiddet eğilimi, asosyallik, depresyon, saldırganlık olarak cevaplanmıştır. Öğretmen adaylarına göre okul öncesi dönemde medyayla etkileşim hareketsizliğe bağlı olarak sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Bunun dışında dikkat eksikliği gibi bilişsel sorunlara yol açacağı da öğretmen adaylarının değerlendirmeleridir.

Öğretmen adayları en çok hangi medya unsurunun öğrencilere zarar verdiğini belirtmek için görüşlerini bildirmişlerdir. Medya unsurları, araştırmacı tarafından medya araçları ve medya içerikleri olarak sınıflandırılmıştır. Öğretmen adaylarına göre en zararlı medya aracı televizyondur. Öğretmen adayları, televizyonun zararlı olma sebeplerini kolay ulaşılabilir olması, uzun süreler izlenmesi, denetleme zorluğu olması şeklinde sıralamışlardır. Öğretmen adaylarına göre en zararlı medya içeriği, sosyal medya olmuştur. Bu durumun sebepleri, olumsuz içeriklerle karşılaşılması, tanımadığı kişilerle iletişim kurulması, zorbalığa maruz kalması, içeriklerin yetişkinlere göre olması, içerik kontrolünün zor olması şeklinde sıralamışlardır.

Öğretmen adayları, çocukların medya ile etkileşimlerinde program yapıcılarının duyarlılık durumlarını değerlendirmişlerdir. Öğretmen adaylarının neredeyse hepsi, program yapıcılarını yeterince duyarlı bulmamışlardır. Öğretmen adayları bu durumu çocuklar, program yapıcılar, yasalar açısından değerlendirmişlerdir. Öğretmen adayları program yapıcılarını, uygunsuz içeriklerin olması, ekonomik kaygı taşımaları, yasal denetimlerin eksik olması açısından yeterince duyarlı bulmamışlardır.

Öğretmen adayları medya kullanımının olumsuz etkilerinden çocukları korumak için öğretmenlere önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmenlere sunulan önerilerden, ön plana çıkan öğrenci ve aileler ile iş birliği yapılmasıdır. Aynı zamanda öğretmen adayları, öğretmenlerin bilinçlendirme görevlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları, medya kullanımının olumsuz etkilerinden çocukları korumak için velilere önerilerde bulunmuşlardır. En çok ön plana çıkan öneriler içerik ve süre denetimlerinin yapılmasıdır. Öğretmen adayları çocukları medyanın olumsuz etkilerinden korumak için kurumlara da önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmen adayları; RTÜK'ten denetim ve yaptırım, MEB'den eğitim düzenleme, TBMM'den kanun çıkarma, sivil toplum kuruluşlarından toplumu bilinçlendirme beklemektedirler.

Öğretmen adayları, medya kullanımları konusunda kendi bilinçlilik durumlarını değerlendirmektedirler. Öğretmen adayları bu durumu yeterince bilinçliyim ve yeterince bilinçli değilim şeklinde değerlendirmişlerdir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu, kendilerini yeterince bilinçli olarak değerlendirmişlerdir. Bunun sebeplerini “Çocuk ve Medya” ile “Medya Okuryazarlığı” dersi almaları, eğitilmiş olmaları, araştırma yapma ve makale okumaları olarak açıklamışlardır. Kendilerini yeterince bilinçli bulmayan öğretmen adayları bu durumun nedenlerini daha fazla araştırma yapma ihtiyacı hissetme, uygulamada yaşanan eksikler, kendi kullandıkları unsurları denetleyememe olarak açıklamışlardır.

5.2. Tartışma

İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında, medya araçları toplumlar için vazgeçilmez araçlar haline gelmişlerdir. Teknolojik araçların hızlı bir şekilde yenilenmesi, sayılarının artması insanlar için daha vazgeçilmez hale gelmelerine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra bu gelişmeler, medyayla olan ilişkilerinin bilinmezliğini ve ileride nerelere gideceğini kestirememeye sebep olmaktadır. Medyanın bilinmezliği ve vazgeçilemez olması insanlar üzerinde daha etkin role sahip olacağını bizlere göstermektedir (Hoffer, 2003). Teknoloji ve internetin gelişmesine paralel olarak kitle iletişim araçları günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Yapılan interneti etkin kullanma araştırmalarına göre, dünyamızda dört milyardan daha fazla kişi interneti etkin olarak kullanmaktadır (Şener ve Yücel, 2020). Bu kullanım hızına ve konunun güncelliğine rağmen bu araştırma, sınıf

öğretmeni adayları ve okul öncesi öğretmen adaylarıyla çocuk-medya ilişkisini konu alan başka araştırmaya rastlanılmadığı için sonuçları karşılaştırmak açısından zorluk yaşanan bir araştırma durumundadır.

Bu araştırmada katılımcı öğretmen adayları çocuk ve medya ilişkisine dair oluşturdukları metaforlarda, bu ilişkiyi temel ihtiyaç ve ilaç şeklinde tanımlamışlardır. Günümüzde medyanın yaşadığı değişimler ve dönüşümler düşünüldüğünde, çocukların bu ortamlara küçük yaşlarda erişmeye başladığı, internet, akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi birçok teknolojik aracın bulunduğu teknoloji dünyasının içine doğarak var oldukları bir gerçektir (Veziroğlu vd., 2018). Günümüzdeki çocuklar, medya ile büyürlerken medyanın onlar için temel ihtiyaç olması kaçınılmazdır.

Öğretmen adayları medya okuryazarı olmanın önemini çocukları bilinçlendirme açısından değerlendirmişlerdir. Günümüzde çocukluk çağı medya tarafından şekillenmektedir. Medya tarafından şekillenen çocuklar; insanın, toplumun, çevrenin yaşantı ve değerlerini edinirler. Çevrenin bilgi, davranış modellerini benimser kişiliklerini buna göre oluşturur (Mutlu, 2005). Öğretmenler bu kritik dönemde öğrencileri bilinçlendirerek medya okuryazarlığının önemini onlara aktarabilirler. Medya okuryazarlığı, medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için oldukça önemlidir. Çocukların, medyayla yaşadığı olumsuz etkilerin azaltılması için medya okuryazarlığı gerekli bir yetenek ve düşünme şekli olarak tanımlanmaktadır. Medya okuryazarlığı yeteneğine sahip olan çocuklar, medyanın mesajlarını daha iyi anlamlandırarak daha derin anlamlar çıkarabilmektedirler. Günümüzde medyanın çoklu mesajlarına karşın yapılabilecek en iyi şey, medya okuryazarı olmaktır (Kutoğlu, 2006). Aynı zamanda medya okuryazarlığı eğitimi, demokratik toplumlar için söz sahibi bir yurttaş, eleştirel düşünen bir yurttaş olunması açısından oldukça önemlidir (İnceoğlu, 2004). Ağaç yaşken eğilir misali, çocukları geleceğin vatandaşları olarak hazırlamak için medya okuryazarlığı eğitimi oldukça önemlidir.

Öğretmen adayları, medya kullanım yaşının düşmesini hem olumlu hem olumsuz yönleriyle incelemişlerdir. Bu durumda medya, olumlu eğitici içeriklere ulaşıldığında

oldukça etkili bir kaynaktır. Medya eğitici içerikler sayesinde öğrencilerin öğrenmelerini destekleyebilmektedir.

Çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanan eğitici içerikler, çocukları olumlu anlamda etkilemektedirler. Medyanın olumlu ve olumsuz etki bırakmasında takip edilen içeriğin oldukça önemli olduğu ön plana çıkmaktadır (İşliyen ve İşliyen, 2015). Bunun yanı sıra medyanın uzun saatler kullanılması olumsuz etkiler bırakmaktadır. Örneğin; uzun saatler boyunca bilgisayar oyunlarına zaman ayıran çocuklar, oyuna bağlanarak, gerçek dünya sorunlarına tepki vermemektedir. Karşısındaki kişilerle iletişim kurmamaktadır. Geleneksel oyunların coşkusundan uzak kalan çocuklar, çevresiyle temastan yoksun bir halde yaşamaktadır (Uğurlu, 2014).

Medya, öğrencilerde daha fazla iletişim kurmalarını sağlayarak iletişimi güçlendirici etki yaratabilmektedir. Ancak medya kullanım süresi uzadığında iletişimi geliştirme yerine iletişimi azaltıcı bir etki bırakır. Hatta bu durum, çocukları asosyalliğe doğru uzanan bir yola sokabilmektedir. Bu anlamda medya ve çocuk arasındaki ilişkiye bakıldığında süre kavramı ön plana çıkmaktadır.

Medyanın olumsuz özelliklerine bakıldığında, öğretmen adayları medyanın sosyal ve duyuşsal sorunlara neden olacağını belirtmişlerdir. Medya, çocuklara istenmeyen mesajları ulaştırabilmektedir. Öğrenciler, günlük yaşamda öğrenemeyecekleri bilgileri, medyanın ulaştırma gücü sayesinde öğrenebilirler. Bu durum öğrencilerde şiddet eğilimi, depresyon, asosyallik gibi istenmeyen durumlara neden olabilmektedir. Ayrıca öğrenciler, siber zorbalık, çevrimiçi taciz gibi istenmeyen olaylarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Altun, 2022).

Öğretmen adaylarına göre, çocuklar açısından en zararlı medya aracı televizyondur. Günlük hayatımızda sürekli medyadan gelen mesajları anlamlandırma ve içselleştirme çabası içerisindeyiz. Medya araçlarına genel anlamda bakıldığında en yaygın bulunan ve etkili kültürlenme aracı olanın televizyon olduğunu belirtmek gerekmektedir (İlgaz Büyükbaykal, 2005).

Televizyon; her evde bulunması, kolay ulaşılabilir olması açısından daha zararlı bulunmuştur. Televizyon ve medya çocuk ilişkisiyle ilgili, izleme davranışlarını inceleyen araştırmalara göre, televizyon başında geçirilen sürenin uzun oluşu, olumsuz etkilerin artmasına sebep olmaktadır (Ertürk ve Gül, 2006). Aynı zamanda başka bir araştırmaya göre, 6-14 yaş arasındaki öğrencilerin neredeyse yarısına yakını ders çalışma sırasında bile televizyon izlemeye devam etmektedir (Baltaş, 2001). Öğrencilerin bu kadar uzun saatler televizyon başında zaman geçirmeleri, özendikleri karakterlere bürünmelerine sebep olmaktadır. Öğrenciler, kendilerini başka bir dünyaya ait hissederek gerçek hayattan kopuş yaşamaktadırlar. Öğrencilerin, uzun saatler sonunda programların istenilen ve istenilmeyen tüm mesajlarına açık hale gelecekleri açıktır. Örneğin, programda şiddet varsa, öğrenciler hayatlarına bu durumu yansıtacaklardır. Reklamlardaki ürünlere ulaşmak için daha fazla tüketime yöneleceklerdir (Öztañrıöver, 2008).

Medya mesajlarının akılda kalıcılığı sayesinde olumu ve olumsuz öğrenmelere neden olabilmektedir. Öğrenciler, sosyal etkileşimler sonucunda istenmeyen şeyler öğrenebilmektedirler. Şiddeti ailesinde öğrenmeyen bir çocuğun, sosyal öğrenmelerinde şiddet kavramını öğrenmesi oldukça olası bir durumdur. Şiddet içeriklerinin sık sık medyaya yansması çocukta kalıcı bir öğrenmeye sebep olmaktadır. Çocuk şiddeti içselleştirerek farklı alanlarda kullanacaktır (Gençer, 2018).

Öğretmen adayları, sosyal medyanın öğrenciler için daha fazla olumsuz etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal medya, kullanıcılarına sunduğu interaktif katılım sayesinde oldukça popüler hale gelmiştir (Aytan ve Telci, 2014). Sürece katılımın çocuklar üzerinde çekiciliği olduğu gerçektir. İletişim sürecini hızlandırma, kolay bir iletişim ortamı yaratma, demokratik ve katılımlı bir yapıya sahi olma, olumlu ve olumsuz tepkileri bir arada barındırma, anlık dönütlerle katılımcıları aktif tutma sosyal medyanın çekici olmasının nedenlerindedir (Tangülü, 2022). Ancak bu durum birçok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Öğrenciler uygunsuz pek çok içerikle istemeden karşı karşıya kalmakta, gelişim düzeylerinin üzerinde bilgilere ulaşarak sorunlar yaşamaktadırlar. Soysal medyanın olumsuz etkileri olumsuz içeriklerin hemen yayılabilmesi, konu hakkında bilgi sahibi olmayan kişilerin gerçek olmayan içerikler üretmesi, gerçek olmayan bilgilerin insanları yanıltması şeklinde sıralanabilir (Öztürk ve Talas, 2015). Sosyal medyanın bir başka

olumsuzluğu, kişilerin hesaplarını sürekli kontrol etmelerine bağlı olarak gerçekleşen bağımlılık sorunudur (Oyman, 2016). Sosyal medya bağımlılığının hayatımızda git gide daha önemli bir sorun olacağı öngörülmektedir. Sosyal medya bağımlılığı çocuklar kadar yetişkinleri de etkileyen bir sorundur.

Öğretmen adaylarına göre, öğretmenler medya konusunda öğrencilerle ve aileleriyle işbirliği yapmalıdırlar. Toplumumuz öğretmenlerden yönlendirme ve bilgilendirme konusunda çalışmalar yürütmesini beklemektedir. Çağımızda çocuklar, medyanın üretici ve tüketicisi haline gelmişlerdir. Öğretmenler, çocuklara medya becerilerini geliştirme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirme konularında yardım etmelidirler. Çocuklar eleştirel beceriler sayesinde kendilerini medyanın olumsuz etkilerinden koruyabilmektedirler (Gammon ve White, 2011). Aynı zamanda aileleri bilgilendirici çalışmalar da çocukların korunması açısından önem kazanmaktadır.

Öğretmen adayları velilere süre denetimi ve içerik denetimi yapmaları yönünde öneride bulunmuşlardır. Velilerin istenmeyen zorbalık, taciz, şiddet, depresyon gibi sorunlara karşılık çocuklarını bilgilendirmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin kontrolü çocukların güvenliğini sağlamaları açısından oldukça etkili olacaktır (Altun, 2022). Bu durumda etkili olacak yöntem bilgilendirme olacaktır. Çocukların medya kullanımı konusunda bilinçlenmesi, onları olumsuz etkilerden korumaya yardım edecektir. Bilinçlenme olmadan sadece denetim esaslı bir uygulama başarıya ulaşma konusunda zayıf kalacaktır.

Konu çocuk olunca medyadaki program yapımcıların daha duyarlı olmaları gerekmektedir. Ekonomik kaygılardan ve izlenme kaygısından bağımsız olarak program yapımcılar çocuklara uygun içerikler hazırlamalıdırlar. Bu içerikler çocukların gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Çocukları ileride sorunlara sürükleyecek olumsuzluklardan uzak olmalıdır.

Medya ve çocuk konusunda öğretmen adayları farklı kurumlara önerilerde bulunmuşlardır. Çocukları korumak toplumumuzun en önemli görevi olmalıdır. Bu anlamda eğitimler düzenlenebilir, denetim ve yaptırımlar artırılabilir. Medya hakkında

bilgilendirmeler, yine medya aracılığıyla yapılabilir. Medya ve çocuk ilişkisine dair sivil toplum örgütlerinin sayısı artırılarak, çocukları medyanın olumsuz etkilerinden koruma sağlanabilir. Medyanın olumlu etkileri ön plana çıkarılabilmektedir. Aynı zamanda çocuklara yönelik koruyucu politikaların artırılması gerekmektedir (Yıldız, 2011).

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu, bugüne kadar aldıkları eğitimler ve “Çocuk ve Medya” ile “Medya Okuryazarlığı” dersi almaları sayesinde kendilerini medya konusunda yeterince bilinçli bulmaktadırlar. Bu anlamda, medya okuryazarı olmanın önemi tekrar ön plana çıkmaktadır. Medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme ile doğrusal bir ilişki içerisindedir. Medya okuryazarlığı, insanların medya kullanım amaçlarını sorgulamasını sağlar. Medyadan gelen çoklu mesajlar sorgulanır. Medyanın kurgusal mesajları olduğunu bilen eleştirel medya kullanıcıları mesajlara şüpheyle bakar (Karaman, 2016).

5.3. Öneriler

Medya, iletişim ortamı şeklinde tanımlanmaktadır. İletişim ortamına kimlerin katılacağı düşünüldüğünde, aslında canlı varlıkların büyük bir çoğunluğu için iletişim ortamı kavramı geçerli olacaktır. İletişim ortamı, bildirim alışverişi, haberleşme alışverişi, bilgi alışverişinin sağlandığı ortamdır (TDK, 2022). İletişim ortamına yetişkinlerle beraber çocuklar da katılmaktadır. Medya ve çocuk kavramları karşılıklı etkileşime girmektedirler. Medyada oluşan değişim ve gelişimler çocukları etkilemektedir. Medya ve çocuk ilişkisi, güncellenebilirliği nedeniyle her zaman popüler ve araştırılması gereken kavramlar olacaktır. Teknolojiyle gelişen yeni dünyamız, daha fazla mesaj, görsel, anlam ve kodlar içermektedir. Dijital dünyanın yeni iletişim kodlarını anlayabilmek için medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmek temel amacımız olmalıdır. Okullar, öğrencilerin eleştirel becerilerini geliştirici çalışmalar yaparak okul ve yaşam arasındaki bağı güçlendirebilirler. Çocuklar bu sayede medyanın olumsuz etkilerinden korunmak için bir şeyler yapabilirler (Ulu Aslan ve Baş, 2022). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara paralel öğretmenler, aileler, program yapımcılar ve çeşitli kurumlara şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmenler, toplumu yönlendirme açısından önemli kişiler olduğundan medya konusunda öncelikle hizmetiçi eğitim programları vb. yollarla kendilerini geliştirmeli ve iyi bir medya okuryazarı olmalıdır.
- Öğretmenler, çocukları medyanın olumsuz etkilerinden korumak için çocuklarla ve aileleriyle iş birliği içerisinde olmalıdır. Çocukları medya kullanımı konusunda bilgilendirmelidirler.
- Aileler, medyanın olumsuz etkilerinden çocukları korumak için çocuklarla ve öğretmenleriyle daha sıkı diyalog içerisinde olmalıdır. Çocuklarını medya kullanımı konusunda bilgilendirmelidirler. Aynı zamanda medyayı oyalama aracı olarak görmemelidirler. Çocukların izledikleri içerikleri takip etmeli ve süre sınırlaması getirmelidirler.
- Program yapımcılar, izlenme ve para kaygısı gütmeden çocuklara uygun içerikli programlar hazırlamalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı; öğretmenler, çocuklar ve veliler için medya ve çocuk konulu eğitimler düzenlemelidir.
- Sivil toplum kuruluşları, çocuk ve medya ilişkisinde çocuk haklarını topluma ve çocuklara anlatmak üzerine çalışmalar yapmalıdır.
- Medyadaki kötü içerikler RTÜK tarafından daha sıkı denetlenmelidir. TBMM yasalar ile bu konuya daha çok destek vermelidir. Çocukları korumak geleceğimizi korumaktır. Bu konuda tüm kurumlar gerekeni yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇEV, (2017). *Türkiye’de 0-6 yaş çocuğun durumu*. Erişim: 9 Kasım 2022, <http://www.acev.org/wp-content/uploads/2018/01/Tu%CC%88rkiyede-0-6-Yas%CC%A7-C%CC%A7ocug%CC%86un-Durumu.24.10.17.pdf>.
- Adams, M. (2005). “The Promise of Automatic Speech Recognition for Fostering Literacy Growth in Children and Adults”. McKenna,M., Labbo,L., Kieffer, R., ve D. Reinking (ed.). *Handbook of literacy and technology*. (2), 109- 128.
- Ahioğlu Lindberg, E. (2011). “Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 1-10.
- Akçalı, S. İ. (2015). *Tüketim Toplumunda Çocukluğun Yitişi*. Nobel Yayınları: Ankara.
- Akşit, F. ve Dönmez, B. (2011). “İlköğretim Öğrencilerinin Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi”. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2 (1), 32-46.
- Aktaş, C. (2007). *Yeni Medyanın Geleneksel Medya ile Karşılaştırılması. Medya Üzerine Çalışmalar*. Beta Yayınevi: İstanbul.
- Akyazı, A. (2015). *Gazetelerin Haber Paylaşım Platformu Olarak Sosyal Medyanın Çatışma Kültürüne Etkisi. Ağdaki Şüpheli Bir Medya Eleştirisi*. Beta Yayınları: İstanbul.
- Albion, P.,(2008). “Web 2.0 in Teacher Education: Two imperatives for action,” *Computers in the Schools*, 3 (4), 25.
- Alderson, J. C. (2000). *Assesing Reading*, Cambridge University Pres: Cambridge.
- Alınca, S. (2019). İzmir Bornova ve Karşıyaka Halk Eğitimi Merkezlerinde Çalışan Öğretmen ve Usta Öğreticilerin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Giresun İli Örneği ”, *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 93-110.

- Altun, D. (2022). Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığın Ebeveyn Tutumları ile İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Konya.
- Annells, M. (2006). “Triangulation of Qualitative Approaches: Hermeneutical Phenomenology and Grounded Theory”. *Journal of Advanced Nursing*, 56 (1), 55-61.
- Arslan, H. (2014). “Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kapsamında Çocuk Odaklı Haber ve Programlar Üzerine Bir Değerlendirme”. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1) 2, 70-79.
- Aslan, N. ve Basel, A. (2017). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okur-Yazarlık Düzeyleri -İzmir Örnekleme”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (3), 1218-1237.
- Aşıcı, M. (2009). “Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17) , 9-26.
- Atay, M. (2005). *Çocukluk döneminde gelişim*. Kök Yayıncılık: Ankara.
- Aufderheide, P. (1993). *Media Literacy: A Report of The National Leadership Conference on Media Literacy*. Aspen Institute. DC., Washington.
- Avcı, İ. B. (2012). Medya okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medyaya Bakışı: Kayseri örneği. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Radyo Televizyon ve Sinema Bilim Dalı, Konya.
- Aykurt, M. (2022). Geleneksel Medyaya Karşı Alternatif Medya Platformu Olarak Youtube: Youtube Haber Kanalları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Gazetecilik Anabilim Dalı, Kastamonu.
- Aytan, C. ve Telci, E. E. (2014). “Markaların sosyal medya kullanımının tüketici davranışı üzerindeki etkileri”. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4 (4), 1-15.
- Aytekin, Ç. (2012). *Yeni Medyada Soysal Ağ Uygulaması Olarak Twitter Ve Fikir Madenciliği*. Anahtar Kitaplar Yayınevi: İstanbul.

- Aziz, A. (1982). *Toplumsallaşma ve Kitle İletişim*. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları: Ankara.
- Aziz, A. (2002). *Radyo Yayıncılığı*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Aziz, A. (2014). *Siyasal İletişim*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Bak, M. (2011). *Çocuk Gelişimi*. Cinius Yayınları: İstanbul.
- Baltaş, Z. (2003). Şiddet Filmlerinde Çocuk Reklamları, I.Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı, 88-97.
- Başaran, F. (2013). “Yeni Medya İnternet ve Demokrasi”. Özer Ö. (ed.). *Medya, Siyaset, Kültür*. Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Bawden, D. (2001). “Information And Digital Literacies: A Review of Concepts”. *The Journal of Documentation*, 57 (2), 218-259.
- Bayhan, S. P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Morpa yayınları: İstanbul.
- Bayhan, S. P. ve Artan İ., (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Bayrak, T. ve Yenğın, D. (2021). *Sanal Dünyada Yeni Şiddet*. Der Kitabevi Yayınevi: İstanbul.
- Bilici, İ. E. (2017). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Nobel Yayınları: Ankara.
- Binark, M. (2007). *Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorunlar ve Yöntem Sorunu*. *Yeni Medya Çalışmaları*. Dipnot Yayınları: Ankara.
- Binark, M. ve Bek, M. G. (2010). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı* (2. Baskı). Kalkedon Yayınları: İstanbul.
- Blömeke, S. (2000). *Medienpädagogische Kompetenz*. Theoretische und empirische Fundierung eines zentralen Elements der Lehrerbildung. KoPäd: München.
- BM (Birleşmiş Milletler), (1989). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi*.
Erişim: 10 Eylül 2022,
http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf.

- Bozkurt, Ş. (2012). Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medyaya Bakışı: Kayseri Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bölükbaşı, S. (2022). Yeni Medya Aracı Olarak Sosyal Medyada Hemşehri Oyları Etkisi: Bayrampaşa Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Yeni Medya ve İletişim Anabilim Dalı Yeni Medya Programı, İstanbul.
- Brown, A. (2011). “Media Use by Children Younger Than 2 Years”. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 128 (5), 1040–1045.
- Bulunmaz, B. (2014). Kâğıt Baskıdan Dijital Gazeteye: Radikal Gazetesi Örneği. Türkiye’de İnternet Konferansı (İnternet Teknolojileri Derneği/inet-tr’14). Yaşar Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü. 27-28-29 Kasım 2014. İzmir, 53-61.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem A Akademi: Ankara.
- Center for Media Literacy. (2003). Erişim: 5 Eylül 2022, *CML mediaLit kit: a framework for learning and teaching in a media age. available from. <http://www.medialit.org>*
- Cereci, S. (2013). “Medyanın İşlevi: Gerçeklerin Ötelenmesi Sorunu”. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6 (2). 1-12.
- Chen, D.T., Wu, J., Wang, Y. M. (2011). “Unpacking New Media Literacy”. *Journal on Systemics, Cybernetics and Informatics*. 9 (2), 84-88.
- Cho, J. Y., Kim, T. ve Lee, B. G. (2016). “Effective Parental Mediation for the Right Use of Smart-Phones in Early Childhood”. *International Information Institute Information*, 19 (2), 365-372.
- Chomsky, N. ve Herman, S.E. (2004). *Medyanın Kamuoyu İmalatı*. Chivi yazıları Yayınevi: İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

- Çakır, A. (2009). Yeni İletişim Ortamlarıyla Değişen Gazeteler ve Gazetecilik Anlayışı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çevikel, T. (2007). İnternette Spor Medyası: Spor Siteleri Üzerine Bir Değerlendirme. VII.Türkiye’de İnternet Konferansı: Ankara, 8-10 Kasım, 39- 45.
- Çevikel, T. (2010). Web 2.0, Bloglar ve Gazetecilik: Türkçe Politik Blogların Profesyonel Medya ve Gazetecilikle İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çilenti, K. (1979). Çocuk ve Kitle İletişim Araçları. Çocuk ve Eğitim (Türk Eğitim Derneği III. Eğitim Toplantısı), 45-67.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler”. *Bilig.* (37) , 155-174.
- Değirmencioğlu, G. (2016). “Dijitalleşme Çağında Gazeteciliğin Geleceği ve İnovasyon Haberciliği”. *TRT Akademi*, 1 (2): 590-606.
- DeLoache, J. S. (1995). “Early understanding and use of symbols: The model model”. *Current directions in psychological science*, 4(4), 109-113.
- DeLoache, J. S. (2011). “Early development of the understanding and use of symbolic artifacts”. *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development*, 2, 312-336.
- Dijk, J. V. (2018). *Ağ Toplumu*. Epsilon Yayınevi: İstanbul.
- Dilber, F. (2014). “Kitle İletişim Araçları ve Suç Olgusu”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , (3) , 60-66.
- Dilmen, N. E. (2007). “Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri-Bloglar ve Gazeteciliğe Yansımaları”. *Marmara İletişim Dergisi*, 12 (12), 113-122.
- Ediş, K. (2020). “Batman’da 6-12 Yaş Aralığındaki Çocukların Dijital Medya Araçları Kullanımına Annelerin Bakış Açısı”. *Universal Journal of History and Culture*, 2 (1), 57-76.

- Engin, H. B. (2013). Çocuk ve Reklam: Çocuklar Olması Gereken Erken Büyüyor, (Hazırlayan: Haluk Yavuzer, Mustafa Ruhi Şirin), 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt 1, Yayın Dizisi 5, Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Erden, M. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Arkadaş Yayıncılık: Ankara.
- Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin Medya Okuryazarı Olun*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Ertürk, Y. D. (2011). “Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı”. *Çocuk Hakları ve Medya*. Şirin, R. (ed.). Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Gammon, M. A. ve White, J. (2011). Social media literacy: Challenges and opportunities for higher education. C. Wankel (Ed.). *Educating educators with social media içinde* (ss.329-345). Emerald Group Publishing Limited.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Bekir Onur (çev.). İmge Kitapevi: Ankara.
- Geçgel, H. ve Gür, Ç. (2022). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Etkileşimli Tahtaya Yönelik Tutumları”. Kana F., Geçgel H. (ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Araştırmaları*. 45-67. Holistence Yayınları: İstanbul.
- Gençer, R. (2018). *Medya Çocuk İlişkisi Bağlamında Mevcut Duruma İlişkin Çalışma Sonuçlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ütopya Yayınları: Ankara.
- Grant, N. (2008). On the Usage of Social Networking Software Technologies in Distance Learning Education. In K. McFerrin et al. (Ed.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education*. International Conference. Chesapeake, VA: AACE.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı. XV. Türkiye'de internet konferansı. İstanbul Teknik Üniversitesi, 2-4 Aralık, İstanbul.

- Gülerarslan, A. (2010). İnternet Reklamları ve Kullanım Motivasyonları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gülner, B. ve Balcı, Ş. (2011). *Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum*. Literatürk Yayınları: Konya.
- Güngör, N. (2016). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi: İstanbul.
- Gür, Ç.(2017). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Gürcan, H. İ. ve Kumcuoğlu, İ. (2017). “Gelenekselden Yeniye Medya İşletmeciliği Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Yaşanan Dönüşümler Üzerine Bir Değerlendirme”. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 27, 149-164.
- Gürşimşek, İ. (2002). *Etkin Öğrenme ve Aile Katılımı*. Gürşimşek, I. (ed.) DEÜ Okul Öncesi Eğitim El Kitabı, Ya-pa Yayınları: İstanbul.
- Güvendir, F. (2019). Sosyal Medya Reklamlarının Tüketici Satın Alma Kararı Üzerindeki Yansımaları ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Hobbs, R. (1998). “Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma”. Melike Türkan Bağlı (çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (1), 122-140.
- Hobbs, R. ve Jensen, A. (2009). “The Past, Present, and Future of Media Literacy Education”. *Journal of Media Literacy Education*, 1, 1-11.
- Hoffer, E. (2003). *Kesin inançlı*. Hale Şipal (çev.). Yeryüzü Yayıncılık: Ankara.
- Howie, E. K., Coenen, P., Campbell, A. C., Ranelli, S., ve Straker, L. M. (2017). “Head, Trunk and Arm Posture Amplitude and Variation Muscle Activity Sedentariness and Physical Activity of 3 to 5 Year-old Children During Tablet Computer Use Compared to Television Watching and Toy Play”. *Applied Ergonomics*, 65, 41–50.
- Ilgaz Büyükbaykal, C. (2005). “Kitle İletişim Araçları ve Toplumsal Yaşam”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 21, 71-75.
- İlbuğa, E. U. (2010). “Medya Pedagojisi Öğretmen Eğitiminde”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1 (38) , 65-74.

- İlhan, E. (2015). Medya Okuryazarlığı Dersi ve Yeni Medya Algısına Etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4 (1), 52-68.
- İnan, T. (2013). Medya Okuryazarlığı Sürecinde Medya, Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi: Ortaokul Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Televizyon ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- İnanç, B.Y., Atıcı, M. K. ve Bilgin, M. (2019). *Gelişim psikolojisi*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- İnceoğlu, Y. (2004). *Uluslararası Medya "Medya Eleştirileri"*. Der Yayınları: İstanbul.
- İşler, Ş. (2002). "Günümüzde Görsel Okuryazarlık Ve Görsel Okuryazarlık Eğitimi". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 153-161.
- İşliyen, F. Ş. ve İşliyen, M. (2015). "Çocukların Medya Algısının Resimler Üzerinden Analizi". *Global Media Journal TR Edition*, 5 (10), 271-287.
- Kacar, D. (2020). Geleneksel Çocuk Oyunlarının İnternet Bağımlılığı, Sosyal Beceri ve Stres Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaboğa, M. T. (2018). "Medya Çağında Çocuk ve Çocuk Kültürü: Şiddet ve Tüketim Kültürünün Yansımaları". *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 2 (2), 1-17.
- Karaman, M. K. (2016). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 4 (1), 0-0.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Kavramlar İlkeler Teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Karoğlu, H. ve Ünüvar, P. (2017). "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Sosyal Beceri Düzeyleri". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 231-254.

- Kaşkaya, A., Ünlü, İ., ve Çavuşoğlu, F. (2021). “İlkokul Öğrencilerine Yönelik Çizgi Film Etki Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 506-525.
- Keleş, E., ve Çepni, S. (2006). “Beyin ve öğrenme”. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 3 (2), 66-82.
- Khillar, S. (2020). Difference Between Social Media and Traditional Media. Difference Between Similar Terms and Objects. <https://www.differencebetween.net>
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N., ve Kök, M. (2007). ”Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun”. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (16), 324-342.
- Kurt, A. ve Kürüm, D. (2010). “Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 20-34.
- Kutoğlu, Ü. (2006). *Medya Okuryazarlığı ve Çocuk Eğitimi*, N. Türkoğlu (Ed.). Medya Okuryazarlığı. Marmara Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Laird, T. (2014). Using Social Media in Education for Classroom Teaching, Student Learning, and Educator Professional Development. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Queen’s University Kingston, Ontario, Canada.
- Livingstone, S., ve Wang, Y. (2011). “Media literacy and the Communications Act: what has been achieved and what should be done? LSE Media Policy Project Series”. Micova, B., Sujon, S., Zoetanya T., Damian, Z. ve Danizan Z.(Ed.) *Media Policy Brief 2*. Department of Media and Communications, London School of Economics and Political Science, London, UK.
- McLoughlin, C. & Lee, M. J. W.,(2007). “Social Software and Participatory Learning: Pedagogical Choices with Technology Affordances in the Web 2.0 Era,” *Paper presented at the Ascilite*. Media Networks: Singapore.
- MEB. (2011). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara.
- MEGEP. (2007). *Kitle İletişim Araçları*. Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara.
- Miles, M, B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA.

- Mora, N. (2008).”Medya ve Kültürel Kimlik”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 5 (1), 1-14.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z. ve Razak Özdiñler, A. (2018). “Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri”. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 227-247.
- Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve Toplum*. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yayınları: Ankara.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*. Ütopya Yayınevi: Ankara.
- Nalçaoğlu. H. (2003). *Medya ve Toplum İlişisini Anlamak Üzerine Bir Çerçeve*. *Medya ve Toplum*. IPS İletişim Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Nathanson, A. I., Sharp, M. L., Aladé, F., Rasmussen, E. E., ve Christy, K. (2013). “The Relation Between Television Exposure and Theory of Mind Among Preschoolers”. *Journal of Communication*, 63 (6), 1088–1108.
- Nedret Ç. ve Köklü, P. H. (2017). “Yeni Medyanın Siyasal İletişim Aracı Olarak Kullanımı: Siyasal Partilerin Resmi Web Sitelerine Yönelik Bir Araştırma”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5 (1) , 148-173
- Odabaşı, F., Çoklar, A. N. ve Kavakçı, I. (2007). *İnternet, Çocuk ve Aile*. Nobel Yayınları: Ankara.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. Epsilon Yayınları: İstanbul.
- Oyman, N. (2016). “Sosyal medya dindarlığı”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 125-167.
- Önal, İ. (2010). “Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi”. *Bilgi Dünyası*, 11 (1), 104-107
- Özkan, A. (2016). *Dijital Medya ve Çocuk: Sosyalleşmenin Yeni Boyutları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özmert Elif, N. (2005). “Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi”. *Çevre, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 48 (4), 337-354.

- Öztanrıöver, S. (2008). Basın Açıklaması <http://www.cocuk-gelisimi.com/haber/96-cocukguvenligi-cocuklari-sanal-dunyadan-koruyun.html> (2011)
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). “Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi”. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, Vol: 7 (1), 101- 120.
- Paker, K. O. (2009). “Çocuk Temsilleri ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi”. Akçalı İçin, S. (ed). *Medya ve Çocuk: Önce Çocuklar Düşlesin Diye*. Nobel Yayınları: Ankara.
- Pembecioğlu, N. (1997). “Çocukluklarını Yitiren Çocuklar Üstüne”. *İ. Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 6, 253-277.
- Plowman, L., McPake, J., & Stephen, C. (2010). “The Technologisation of Childhood? Young Children and Technology in the Home”. *Children & Society*, 24 (1), 63–74.
- Polat, C. (2005). Üniversitelerde Kütüphane Merkezli Bilgi Okuryazarlığı Programlarının Geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. Der Yayınları: İstanbul.
- Polat, Ö. ve Bardak, M. (2019). “Erken Çocukluk Döneminde STEM Yaklaşımı”. *International Journal of Social Science Research*, 8(2) , 18-41.
- Razon, N. (1987). Okul Öncesi Çocukta Sık Rastlanan Uyum ve Davranış Sorunlarından Bazıları ve Anaokulunda Çözüm. 5. YA-PA Okul Öncesi Yaygınlaştırılması Semineri. 73-85. Ya-pa yayınları: Antalya.
- RTÜK. (2007). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*. Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı Yayın Kurulu: Ankara.
- Sanders, B. (1999). *Öküzün A'sı: Elektronik çağda yazılı kültürün çöküşü ve şiddetin yükselişi*. Tahir, Ş. (çev.). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Selçuk, Z. (2010). *Eğitim psikolojisi*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Selwyn, N. (2007). “The Use of Computer Technology in University Teaching and Learning: a Critical Perspective”. *Journal of Computer Assisted Learning*. 23 (2), 83-94.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Gönül Yayınevi: İstanbul.

- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Shah, M. (2020). Traditional Media vs. New Media: Which is Beneficial. <https://www.techfunnel.com/martech/traditional-media-vs-new-media-beneficial/>
- Shephard, K. (2008). “Higher education for sustainability: Seeking affective learning outcomes”. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 9 (1), 87–98.
- Snavely, L. ve Cooper, N. (1997). “The Information Literacy Debate”. *The Journal of Academic Librarianship*, 23 (1), 9-13.
- Spanhel, D. (2001). “Medienpädagogische Kompetenz als integraler Bestandteil der Lehrerprofessionalität”. Herzig, B. (ed). *Grundlagen, Konzepte und Erfahrungen zur Medienbildung*. (267–294). Medien Machen Schule. Klinkhardt: Bad Heilbrunn.
- Şahin, A. (2014). *Öğretmen Adayları ve Medyayla Bağı Olan Herkes İçin Eleştirel Medya Okuryazarlığı*. Anı Yayınları: Ankara.
- Şahin, H. (2004). *İletişimde Karavandan Kafeteryaya*. Dünya Kitapları: İstanbul.
- Şahin, M. (2011). “Tunus Olayları, Ortadoğu ve Türkiye Deneyimi”. *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 3 (26), 8-14.
- Şahin, M.(2012). Medya Okuryazarlığı Dersi Alan Ve Almayan İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Medya Tüketim Alışkanlıkları Farklılaşması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı Radyo Televizyon Bilim Dalı, İstanbul.
- Şahin, M. ve Şahin, G. (2016). “Geleneksel Medyanın Yeni Rakibi. Yeni Medya ve Canlı Yayınlar. Yeni Medya”. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1, 50-63.
- Şeker T. Sine R. (2012). “Çocuk Zihnindeki Haber Resmi”. *Global Media Journal*. 118, 137.
- Şener, A. ve Yücel, S. (2020). “Sosyal Medyanın Y Kuşadı Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisi: Bir Literatür İncelemesi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 65, 265-284.

- Tagay, Ö., Baydan, Y. ve Voltan Acar, N. (2010). “Sosyal Beceri Programının (BLOCKS) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkisi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 19-28.
- Tangülü, Z. (2022). Sosyal Medyanın Sosyal Değişim Üzerindeki Etkisi. B. Ata (ed.). *Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme*. Pegem Akademi: Ankara.
- Thoman, E. (2003). *Skills And Strategies For Media Education*. Erişim: 12 Aralık 2022, https://www.medialit.org/reading_room/pdf/CMLskillsandstrat.pdf.
- Thoman, E. ve Jolls T. (2008). *21. Yüzyıl Okuryazarlığı*. Cevat Elma ve Alper Kesten (çev.). Ekinoks Yayınları: Ankara. <http://www.kff.org/entmedia/upload/Key-Facts-Media-Literacy.pdf>.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Dost Kitabevi Yayınları: Ankara.
- Topçu, Z. ve Türk, M. S., (2016). “Dijital Çağ Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Medya Becerileri”. *Yeni Türkiye*, 89, 459-466.
- Törenli, N. (2005). *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*. Bilim ve Sanat: Ankara.
- Tutar, H. ve Yılmaz, M. K. (2005). *Genel İletişim: Kavramlar ve Modeller*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- TÜİK. (2021). Erişim: 16 Ekim 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>.
- TÜİK. (2022). Erişim: 30 Kasım 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?=Bilim-Teknoloji-ve-Bilgi-Toplumu-102>.
- TDK. (2022). Güncel Türkçe Sözcük. Erişim: 30 Kasım 2022. <https://sozluk.gov.tr/>
- Uğurlu, Ö. (2014). “Elektronik Dünyanın Çocuk Dünyasına Yansıması: ‘Temassız Oyun’ Kavramı Bağlamında Eleştirel Bir İnceleme”. *İletişim ve Diplomasi*, 2, 51-62.
- Ulu Aslan, E. ve Baş, B. (2022). “Eğlence amacına duyarlı medya okuryazarlığı ölçeğinin geliştirilmesi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10 (1), 74-88.

- Uras, A. (1986). Kitle İletişiminde İletilerin İdeolojik Sınırları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünlü, İ. (2019). “Eleştirel Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi”. Koçoğlu, E. ve Akman, Ö. (ed.). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- Veziroğlu Çelik M., Acar İ., Bilikçi C., Şahap G., ve Yalvaç B., (2018). “Çocuk, Teknoloji ve Medya: Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir Çalışma”. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13 (6), 147 - 164.
- Vural Ekinci, D. (2006). Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Vural, A. M. (2012). “Medyanın Kültürel Kalkınmayı Sağlama ve Eğitim İşlevi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, (10), 105-113.
- Yavuzer H, (1993). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınevi: Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. basım)*. Seçkin Yayınevi: Ankara.
- Yiğit Açıkgöz, F. ve Yalman, A. (2018). “Dijital Oyunların Çocukların Kişilik ve Davranışları Üzerinde Etkisi: Gta 5 Oyunu Örneği”. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 163-180.
- Yücelyiğit, S. ve Aral, N. (2020). “Dijital Teknolojiyi Üretim ve Tüketim Amacıyla Kullanan Çocukların ve Ebeveynlerinin Tercihlerinin İncelenmesi”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 1071-1084.
- Zeybekoğlu Akbaş, Ö. ve Dursun, C. (2020). “Koronavirüs Pandemisi Sürecinde Özel Alanına Kamusal Alanı Sığdıran Çalışan Anneler”. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (2), 78-94.

EKLER

EK 1

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL İZİN BELGESİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-68203582-302.08.01-2200071351
Konu : Uygulama İzni (Gizem GÜR)

29.03.2022

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 28.03.2022 tarihli ve E-93130991-302.08.01-2200070129 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Gizem GÜR'ün, "Sınıf Öğretmeni ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Medya İlişkisine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tez çalışmasında kullanmak üzere Fakültemiz Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi ve Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dallarında öğrenim gören öğrencilere görüşme formu uygulama istemi Fakültemiz Bilimsel Araştırmaları Değerlendirme Kurulu tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

EK 2

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU UYGULAMA İZNİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Saya : E-95564340-302.08.01-2200073067
Konu : Anket İzni (Gizem GÜR)

01.04.2022

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŐKANLIĐINA

Anabilim Dalımız Sınıf Eğitimi Bilim Dalı 21415014003 numaralı öğrencisi Gizem GÜR'ün "Sınıf Öğretmeni ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Medya İlişisine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı tez çalışması kapsamında talep ettiği anket/ölçek uygulamasına ait Eğitim Fakültesi Dekanlığı Olur yazısı ek'te gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

EK 3
GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ

Sizi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Gizem Gür tarafından yürütülen "Sınıf Öğretmeni ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Medya İlişkisine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmeni ve okulöncesi öğretmen adaylarının çocuk medya ilişkisine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırmada sizden tahminen 30-45 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 20 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır. Kişisel verileriniz gizli tutulacaktır ve araştırma sonunda fiziksel olarak yok edilecektir.

Araştırmacının Adı Soyadı: Gizem GÜR

İletişim Adresi:

Çalışma Adresi:

-
- Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.
- Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

EK 4

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

SINIF ÖĞRETMENİ VE OKULÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUK MEDYA İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli öğretmen adaylarımız;

Bu görüşme formu Sınıf Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çocuk Medya İlişkisine Dair Görüşlerinin Değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara içtenlikle vereceğiniz cevaplar çocuk medya ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılacaktır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Gizem GÜR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Görüşme Soruları

1. Çocuk ve medya ilişkisini bir metaforla açıklamak isterseniz nasıl açıklarsınız?
2. Sizce bir öğretmen için medya okuryazarı olmak neden önemlidir?
3. Çocukların medya kullanım yaşının inmesini nasıl (olumlu-olumsuz) değerlendiriyorsunuz, neden?
4. Çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşiminin olumlu yanları nelerdir?
5. Çocukların okul öncesi dönemlerde medyayla etkileşiminin olumsuz yanları nelerdir?
6. En çok hangi medya unsurunun (sosyal medya araçları, bilgisayar oyunu, çizgi film, reklam, tablet, cep telefonu, TV, vb.) çocuklar için daha olumsuz etkileri vardır, neden?
7. Türkiye’de çocukların medya ile etkileşimlerinde (haberler, oyunlar, filmler, diziler, eğitici programlar vb) program yapımcıların yeterince duyarlı olduğunu düşünüyor musunuz?
8. Çocuklarda medya kullanımının olumsuz etkilerini azaltmak için öğretmenlere neler önerirsiniz?

9. Öğrencilerinizin medyanın olumsuz etkilerinden korunmaları için velilere neler önerirsiniz?
10. Öğrencilerinizin medyanın olumsuz etkilerinden korunmaları için kurumlara neler önerirsiniz?
11. Kendinizi medya konusunda bir öğretmen olarak yeterli bilince sahip hissediyor musunuz, neden?

